

אגדה אורבנית/ אורי אורבר

לארץ אורבניה, בין חניון לקניון, בין כביש חוצה לכביש עוקף, בין מסעף למחלף, הייתה פעם פיסת אדמה קטנה. ויהי הדבר לפלא.

בארץ אורבניה, בינות לקניוני פאר ענקיים וכבישים תלת- מסלוליים, בין מדרכות משתלבות לבין כבישים עוקפים, מול מחלפי ענק ורמזורים תלויים, הייתה פעם פיסת אדמה קטנה. כן ילדים, פיסת אדמה חולית, שתי אמות אורכה שתי אמות רוחבה. עם נחיל נמלים הבונות את קינן, ונחיליאי המוצא מנוח לכף רגלו על התלולית, ואפילו כלב בית מותיר בו את רישומיו.

ויהי הדבר לפלא. פיסת אדמה שלמה בארץ שכולה אוטוסטרדות בטון, מסלולים מהירים ופקקים אדירים. קצת חול בארץ שבה האמונה השלטת הייתה הכבישים. האמנם?!

עד מהרה פשטה השמועה, ומכל רחבי אורבניה נהרו אלפי אזרחים סקרנים לחזות בשכיית החמדה. "אתה רואה?"- אמר אב לבנו- "אומרים שדבר כזה יש מתחת לכל הכבישים שלנו". כיתות על מורותיהן באו למקום, מגרש חנייה דו-מפלסי הוכשר לא הרחק משם בין הקניון הסמוך לקניון הסמוך, קיוסקים ופיצריות התמקמו ממול, סוחרי דיסקית פרשו את מרכולתם על הגשר האנכי שבבנה מול המדרגות הנעות. וגם שלט מאיר עיניים, חמישית אמה קומתו, הוצב במקום: "כאן מתוכנן ההיפרחול- מרכז טבע גדול עם תמונות של פרחי בר, נחלים, והקלטות נדירות של ציוץ ציפורים. ומעל לכל: ריבוע אדמה! בואו בהמוניכם, חנייה בשפע".

מדריכים של חברות טיולים בחו"ל הסבירו למטיילים כיצד נוצר כתם החול המופלא. עניין של טעות תיכנונית נדירה. המהנדס שתכנן את כביש האורך החוצה את אורבניה מתח בעיפרון קו דק מידי, ואילו לסוללי כביש הרוחב של המדינה נגמר בדיוק האספלט, כך שלמקימי מגדל המשרדים הענק לא נותר אלא להשלים עם קיומו של ריבוע האדמה המוזר. "זה מוכיח שאיתני הטבע חזקים מכל כביש ומתכנית ידו של האדם", התלהבו המדריכים, והתלמידים הנהנו בראשם ופצחו בשירת "אל נא תעקוף נטוע". גם הרשויות גילו עניין בפנינה התיירותית החדשה. סוף סוף לא בכל יום מוצאים פיסת אדמה פנויה באורבניה הקטנה. אבל כדי לשמר את חלקת החול הזעירה נשלחו למקום אדריכלי נוף ומהנדסים, פקחים ושוטרים. דחפורים אדירי שן הובאו למקום וחפרו מנהרה תת-קרקעית (ותחנת דלק!) מתחת לפיסת החול. הפיסה, שרק קומץ גרגרים נשרו ממנה, הוגבהה מעט כדי לאפשר למבקרים לראותה גם בחולפם על הגשר בכביש המהיר. את שוליה, שממילא כבר היו דלילים למדי, קיצצו מעט, אבל זה כמובן לטובת הצבת משקופים מיוחדים ויתדות לגדר המקיפה את השמורה. גם שלט גדול ("חול, לא לגעת!") ננעץ באדמה, וצידו השני הושכר לחברת שילוט חוצות שדאגה להאיר בלילה בנורות ניאון חדישות את החול הנכסף.

בארץ אורבניה, ארץ של כבישיסטים, בין חניון לקניון, בין כביש חוצה לכביש עוקף, בין מסעף למחלף, הייתה פעם פיסת אדמה קטנה, אמתיים אורכה ואמתיים רוחבה. ויהי הדבר לפלא. ומשם המשכנו לשופינג.

אגדה על הזית

לפני הרבה הרבה שנים חי לו בארץ יהודה פלאח עני, ולפלאח היו שתי נשים. את האחת מהן הוא אהב מאוד מאוד, ואת השניה הוא לא כל כך אהב. שתי הנשים הללו ילדו לו שני בנים. הפלאח פינק את האישה האהובה, וכל יום היה מגיש לה ולבנה חמאת בקר, גבינות, וחלב. לאשתו השניה ולבנה נתן רק שמן זית ולחם. בנה של האישה האהובה נראה שמן, בריא, עם לחיים ורודות, ובנה של האישה השנייה היה רזה רזה, אבל חזק.

בכל פעם ששני הילדים רבו זה עם זה, תמיד ניצח הילד של האישה הלא כ"כ אהובה. יום קיץ אחד הגיע בנה של האישה האהובה אל אימו בוכה, אפו זב דם וכתם גדול וחום סביב עינו הימנית. "מה קרה לך, בני?" התרגשה אימו, "שוב היכה אותך הבן שלה הרזה והחלשלוש? תראה איך אתה נראה-שמן בריא, וחזק; אתה לא יכול להחזיר לו פעם אחת וללמד אותו לקח?" "לא אמא", התייפח הבן, "הוא פשוט חזק ממני". האם לא הבינה זאת, היא ניגשה אל הזקן החכם שבכפר, ושאלה אותו: "איך זה יכול להיות שבני, האוכל אוכל משובח, כמו חמאת בקר, נכנע לבן הפצלוח של צרתי, שאוכל רק שמן זית ולחם?". זקן הכפר, שהיה חכם מאוד, חיך ואמר: "חמאת בקר טובה ליופי וללחיים ורודות, ואילו שמן זית- אין טוב ממנו לחיזוק הגוף והעצמות. ולמן אותו היום קיבלו שתי הנשים רק שמן זית ולחם.

אגדה על היין

בכפר אחד נידח החליטו האנשים שהם מהיום יתייחסו לאנשים כשוויים. כל יום שישי בערב, לאחר התפילות הם היו נפגשים בבית אחד הרבנים וסעודת ערב שבת. כל אחד מן האנשים היה צריך להביא יין לארוחה, וכך יצא שהעשיר היה מביא יין יקר ומשובח והעני, שידו אינה מספקת לקנות יין טוב היה מביא יין זול. ראה זאת הרב והחליט שמעתה והלאה תוצב חבית בפתח בית הכנסת וכל אחד ישפוך את יינו לתוכה, כך העני לא יתבייש בדלפון והעשיר לא יתפאר בממונו. עבר שבוע, הגיע ערב השבת והחבית הוצבה בפתח בית הכנסת. כל אדם שפך את יינו לתוכה וכאשר הגיעה העת לטעום מן היין שם הרב לב כי צבעו של היין בהיר במיוחד וריחו אינו כריח יין. טעם הוא מן היין וגילה כי לא יין הוא אלא מים. מה שהתברר מאוחר יותר הוא שכל אחד מן האנשים הגיע למסקנה שאף אחד לא ישים לב אם הוא ישים בקבוק מים במקום בקבוק מים, וכך היה.

קובץ זה פורסם
במרכז ההדרכה הוירטואלי
של אתר תנועת הצופים

<http://www.zofim.org.il>

כך גם בחברה, אם כל אחד ימעיט בתרומתו ובערכו באומרו: "מה עבר אני,
האיש הקטן יכול לשנות", אז אנחנו לא נזכה לשתות יין.

אהבה/ עמוס עוז

אי אפשר "לחנך לאהבה"
לא לאהבת הארץ, ולא לאהבת הנוף
באהבה אפשר להדביק את הזולת.
אהבה אפשר לעורר לפעמים
אבל לא ביד רמה- ולא בזרוע נטויה.

אוהל הפלא של הח'ליף הרביעי

בשלהי הקיץ, בעת שהארץ חברה וגון השדות הוא צהוב ואפור, מושך את העין פרח צחור גדול מרהיב עין המופיע בחופי השרון- חבצלת החוף. הפרח המרשים מצטיין לא רק ביופיו, אלא גם בניחוחו הבשום והמשכר. יש חוקרים המזהים את הפרח עם "חבצלת השרון", הנזכרת בשיר-השירים כסמל ליופי:
"אני חבצלת השרון, שושנת העמקים".

הערבים יושבי החוף סיפרו שמקורו של הצמח פלאי ואינו טבעי, וכך היה המעשה:

הנועז מבין מצביאי האיסלאם היה עלי בן אבו-טאלב, בן דודו של הנביא מוחמד, הוא גם חתנו של הביא שנשא לאישה את בתו פאטמה. עלי השתתף בכל מלחמותיו של מוחמד, ולאחר מות הנביא המשיך להלחם בכופרים, הן באלה שלא הכירו באיסלאם והן במוסלמים הסוטים הקרויים "ח'ארגים".

באחד ממסעות המלחמה, כאשר היה הח'ליף הרביעי במספר- הגיע אל חוף הים ויחנה שם, ויחפש את האוייב ולא מצאו. ולוחמיו רגעו, והיו שאננים באוהליהם. ויהי היום, וייצא עלי רכוב על סוסתו עם חבורה קטנה של רעיו, לתור את גבעות החוף. ואותו יום שרר שרב כבד בארץ. התרחקו המוסלמים מן המחנה, וכאשר היו בין הגבעות, תקף אותם כוח גדול של פרשים כופרים שהמתין במארב.

ותהי המלחמה עזה, ויותר מכולם הצטיין עלי, שהיכה בחרבו הגדולה בתנופה רבה, והאוייבים נפלו מלפניו כעמיר בפני הקוצר. אך הקרב ארך עת רבה, והחום הלך וגבר. בידי המוסלמים לא היו מים להחיות נפשם, ואוייביהם שותים לרוויה מנאדות עור מאלים שעל סוסיהם.

ועלי בן אבו טאלב ממשיך בלחימה כבתחילה. אך השמש הכתהו, ויתעלף צרוב חמה וייפול מסוסו. ובראות זאת האוייבים, צהל וישמחו על נפול גיבור המוסלמים. ובשארית כוחו התפלל הח'ליף לעזרת אללה, וישמע ריבון

העולמים לתחינתו. וייצור לו אוהל פלאים בדמות פרח הסוסן (הוא החבצלת) כשראשו כלפי מטה. וכאשר היה בצל הפרח- חייתה נפשו ויתאושש, ויטול חרבו ויכה באויביו וירדפם, ויכם עד חורמה.
והחבצלת פורחת מאז במצוקי החוף, כזכר לניצחון המאמינים על הכופרים.

אומרים ישנה ארץ/ שאול טשרניחובסקי- שלמה ארצי

אומרים: ישנה ארץ, אים: אותה ארץ,

ארץ שכורת שמש- כוכבי אותה גבעה?

איה אותה ארץ, מי ינחנו דרך,

איה אותה שמש? יגיד לי נתיבה?

אומרים ישנה ארץ, כבר עברנו כמה

עמודיה שבעה, מדברות וימים,

שבעה כוכבי לכת, כבר הלכנו כמה,

צצים על כל גבעה. כוחותינו תמים.

אולי- כבר איננה? כיצד זה תעינו?

ודאי ניטל זיווה! טרם הונח לנו?

דבר בשבילנו, אותה ארץ שמש,

אדוני לא ציווה- אותה לא מצאנו.

נכנס כל הנכנס,

פגע באח כהגמלו

פורש אליו שלום-

ואור לאיש וחם לו.

אחי גיבורי הגולן/ קובי

רציתי לכתוב לכם אחי הגיבורים, עם הזקנים והפנים המפוייחות וכל הסימנים האחרים, רציתי לכתוב לכם, אתם שעמדתם לבד מעל טנקים של אויב

שכוונו מלפנים ומהצד. אתם שהוכחתם כי השריון הוא ברזל, והאדם הוא פלדה.

לכם שהייתם שכם והושטתם יד, והשמדתם אותם במקובצים ואחד אחד,
רציתי לכתוב לכם שיר ולו רק שיר אחד.

לכל אלה שעמדו מעטים למול רבים בקרב ההגנה, והשמידו את הטנקים
הסורים, עם שהגיע לשורה הראשונה, וראו את אורותיו האדומים של הטנק
לידם בתוך השורות, ודפקו אותו מקרוב והוא לא ידליק יותר אורות, ואני
עומד כאן על הרמפה וסופר אותם כעשרות שלדות מפויחות, וטנקים
נטושים, וגופות קרות.

ואני זוכר איך עבדתם ביחידים וזוגות, אחד הדליק אור והשני דפק במ
מקרוב, ואני מביט הלאה לאורך נתיב הדם. קרב ההפתעה וכיבוש מזרעת
בית ג'אן, ובלילה התנועה למארב בצומת אמריקה יאיר, וארטילריה
שהרעימה עם השחר שהפציר.

ואני זוכר את 127 ו-125 ואת חווה לאה כל יום בין חמש לשש, ואת
החבורה של הטנקים והשמחה והצהלה, כששמעו וחשו, שהפסקת האש
נתקבלה.

אני מביט לאחור ורואה את פני הגיבורים, שלא ישבו איתנו ולא יספרו עוד
סיפורים, את אלו שראו את הטנק מתקרב וירו וירו עד שדמם, שהכניסו עוד
פגז ועוד סרט עד ששילמו בדמם.

אני זוכר אותם אחד אחד את יאיר, עמיר, ואמיר את עמיר, וזליג ובלומן, וכל
האחרים שלחמו עד שהבוקר האיר.
אני עומד כאן ובלב רק תפילה חרישית.
שלא תהיה המלחמה החמישית.

איך באות חסידות לעולם?

גוזלי חסידה שאלו את אימם:

"אמא, איך באות חסידות לעולם?"

השיבה האם- "זאת יודעים כולם,

אנשים מביאים חסידות לעולם!"

אמר שם גוזל אחד:

"לא ברור לי רק דבר אחד-

שמעתי אישה מסבירה לילדה

'אלינו הביאה אותך החסידה'.

זאת אומרת שהחסידה הביאה לעולם את הילדה

והאישה, מצידה הביאה לעולם גוזלי חסידה.

אז לא יותר קל ופחות סבוך...
שיהיה הפוך?!"

איך נוצר הבדואי?

מן הענן הכבד המביא ברכה על הארץ לקח אללה וברא את הגמל- כבד כענן ומביא ברכה. ירה חץ, קלע אותו, ויצר את הסוס- מהיר כחץ וקולע למטרה. מעפר הארץ לקח קומץ וברא את החמור- מושפל ונדכא עד עפר. כשאותו חמור הטיל גלליו- לקח האל מאותם גללים ויצר את הפלאח, ומהרוח הסובבת את הארץ יצר את הבדואי- חופשי כרוח ונווד כמוה.

איך נוצרות טרסות

פעם, מזמן מזמן, כאשר אברהם בן-נון בן יהושע בן הראל רק נולד, הארץ הייתה דוממה. השמיים עמדו דום, הארץ עברה לנוח וההרים חזרו לדום, חי לו דינוזאור ענק עם עיניים ענקיות ופה ענקי ואף ענקי וביחד הכל- פרצוף תינוקי. הוא שיחק במחבואים עם יצור בדיוני. לדינוזאור הזה קראו "כדומה". הייתה לו רגל אחת קצרצרה- 2 מטר ורגל שניה ארוכה ארוכה- כמעט בגודל כל ההר. ברגל הארוכה היו לו זיזים ארוכים ובולטים של איזה 3-4 מטר. יום אחד שיחק כדומה עם היצור הבדיוני ופתאום הופיע דינוזאור תמהוני. כדומה נבהל כי אף פעם לא ראה דבר כה מוזר. הוא נתמלא אימה ופחד, נשא רגליו והחל לרוץ ריצה מטורפת. רגלו הקצרה על קצה ההר ורגלו הארוכה אי שם במעמקים. הוא רץ אחוז בהלה הלוך ושוב על פני כל האדמה, כשזיזיו מאחור מותירים...

סימנים

וחורטים בהרים

יוצרים ת'טרסות

שאנו רואים.

צועק לכל עבר, סובב כל הר, עד שנשבר נפל ונדם.

ומי שלא מאמין – שיפתח את מדריך ישראל

ושם כתוב....

"את הטרסות יצרו האיילים, הצבאים,

הסחף, האדם וכדומה"

אין אדם...

אין אדם נמדד בשעה שטוב לו,
והכל זורם.
אדם נמדד בשעת לחץ, בתנאים הלא נוחים.

איש אחד...

"איש אחד
מיליוני שנים
לא הראה סימן
שהוא חי או קיים.
אחר כך
הופיע לכמה שנים
צעק, בכה, אהב, צחק,
ונעלם.
מי יודע להיכן,
לכמה זמן?
איש אחד קטן"

כדאי תמיד לעשות הכל בגדול
כדי שתמיד יראו, ישמעו וידעו
מה יש לך, באופן אישי
ולכם, בתור מדריכים- לתת.

אל תסתכל בקנקן/ מסכת אבות

"אל תסתכל בקנקן אלא במה שיש בו
כי יש חדש מלא ישן וישן שחדש אין בו".

אל תרים ידיים...

אל תרים ידיים ואל תוותר
ניסים אמיתיים התרחשו לא רק בימים
ההם, הם מתרחשים גם בזמן הזה.

אלוהים ברא את המדבר...

אלוהים ברא את המדבר

ריק

למען יוכל להכיל מחשבות

אדם

אך לעיתים יקרה שאנשים יפחדו

ממנו

כמו נבהלו ממחשבות לבבם.

אם אדם... / הלל הזקן

אם אדם

היה מושך אחריו חוט

לכל מקום שהוא הולך

מה היה מסמן אחריו,

איזה דוגמא...

משם עד שם, קו דק,

על פני האדמה.

רישום רגיש ומדוייק

ותמיד נרגש..."

אם גם... / .ו. הראל

"אם גם אנו לא נצא

לשביל הקטן המתפתל

להידבר במשעולי בראשית

אם נפנה כולנו לדרך המלך

מי יסלול נתיב לבאים?"

אם תלמד...

אם תלמד לתת-
כמו שאתה לוקח,
אם תדע להקשיב-
לפני שתתווכח,
אם תשקול שנית-
לפני שתתרתח...
אם לעיתים תוותר
ותהיה זה שסולח,
אם תשתדל מעט-
גם אחרים לשמח,
אז תדע סוף סוף
וידעו כולם-
שגדלת באמת
ובגרת, בן אדם.

אם תספרו למבוגרים/ אנטואן דה סנט אכזיפרי

"ראיתי בית נאה בנוי לבנים אדמדמות
בחלונותיו פרחי גרניום ויונים שוכנות על גגו.
לא יוכלו המבוגרים לתאר לעצמם את הבית,
הם לא יתפסו את העניין...
אלא אם כן תאמרו להם:
"ראיתי בית שמחירו עשרת אלפים לירה",
רק אז יקראו בהתפעלות:
"מה יפה בית זה!"
"הנסיך הקטן"- אנטואן דה סנט אכזיפרי

אם/ משה קפלן (בעקבות קיפלינג)

אם תוכל לתת מעצמך ללא חשבון
למען טובתם ועתידם של תלמידך,
אם תפיק מתוכך את מיטב הכישרון
עד כי אחרון המתקשים יבין את הסברך,

אם בבוקר יום סגריר ובצהריי יום קיץ
תסכין להעביר שיעור במלוא המרץ,
אם תדע, כאשר נחוץ, לשים החיץ
למען ישמרו כבודך ודרך ארץ,

אם תדע לעמוד באומץ ובלי מורך
על עקרונות ברזל אותם אתה דורש,
אם ידעת לעת תרפה לפי הצורך
ותהיה גמיש וער למה שמתרחש,

אם תשכיל אף להנחיל, מלבד הידע,
גם שאר רוח החורג מאופק צר,
אם תטעה חלילה ואת ראשך לא תאבד,
ובקלות טבעית תצא מיד מן המצר,

אם מול שלושים ואף יותר זוגות עיניים
תרגיש בנוח בלי להיות מלאכותי,
אם תוכל, בלי לצרום את האוזניים,
אף לשלב הומור קליל ואיכותי,

אם מול תלמיד אשר יחציף פנים וישתולל
תכבוש את יצרך ובאיפוק תגיב,
אם ביד רמה תנהג, בלי להשתולל,
אך תדע מתי צריך גם להקשיב,

אם ביד אחת מקל- חובלים תפעיל
וביד שניה בנועם הליכות תרגיע,
אם תראה דוגמא אישית ומנהיג טוביל,
אך תדע גם לקבל ביקורת, כשמגיע,

אם תזכור שהתלמיד הוא קודם כל אדם,
ותתייחס אליו כמו היה בנך,
אם תענה לצו- הלב כמו לצו- הדם
נוכל בלב שקט לומר: "אכן, מורה הנך!".

אמרות

- לאחר שאתה חולם על מה שאתה רוצה לעשות- תתעורר ותתחיל לעשות
- מלחמה היא הכישלון של הדיפלומטיה
- השקרים האכזריים ביותר נאמרים לעיתים קרובות בדממה.
- אי אפשר להגיד מהו החופש מבלי לומר מה הוא איננו.
- כל עוד לא יתמזג המצפון עם האינסטינקט לא נהיה אנשים הגונים
- אין גאון ללא שמץ של שגעון (אריסטו)
- אם רואים מג'נון רוכב על מטאטא, צריך להגיד לו מאברוק על הסוס
- כדי להבין איך אלוהים יודע, צריך להיות אלוהים (הרמב"ם)
- ללמוד לדבר לוקח 3 שנים, אבל צריך 30 שנה כדי ללמוד לשתוק
- הזמן הוא חייט שמתמחה בתיקונים (פיית' בולדווין)
- מצפון- קול שאומר לך לא לעשות משהו אחרי שכבר עשית אותו
- ניסיון הוא השם שכל אחד נותן לשגיאותיו (אוסקר וילד)
- חייכו לאנשים- חסכו באנרגיה!
- דרושים 72 שרירים בשביל להזעיף פנים, אבל רק 14 בכדי לחייך
- החיים והמוות ביד הלשון
- אינטליגנציה מזהה את מה שקרה. הגאונות מזהה את מה שיקרה
- להבטיח ולאהוב אינם עולים כסף
- יהיה מה שיהיה- בסוף יגיע המוות (נפוליאון)

אמרות

- מוטב לנו למות על רגלינו מאשר לחיות על ברכינו (פרנקלין ד. רוזוולט)
- ייתכן כי אמת הדבר שהגברים חכמים מן הנשים, אך מעולם לא ראיתי אישה שתדוקף אחרי גבר טיפש רק מפני שיש לו רגליים יפות (מרלין שיטריק)
- טיפשות היא לאדם להשיב שהוא יודע, את אשר אינו יודע (סוקראטס)
- ניסיון הוא בי"ס טוב, אבל המחיר גבוה (היינריך היינה)
- לא שוכחים אדם כל עוד כדאי לזכור אותו
- מהו הטוב בעולמנו?- הידיעה. והרע?- אי הידיעה! (סוקראטס)
- מה שאינך יודע אינו יכול להכאיב לך
- השכלה היא מה שנותר כאשר מה שנלמד נשכח (ב. סקינר)

- ניתן להשתטות בשתי דרכים: אפשר להאמין בדבר שאינו נכון, ואפשר לסרב להאמין בדבר נכון (סרן קריגור)
- רק מעטים חוצים את הנהר לגדה השנייה. כל האחרים רק מתרוצצים הלוך וחזור לאורך הגדה.
- האהבה גורמת לזמן לעבור- הזמן גורם לאהבה לעבור.
- הזורע חיטה- דואג לשנה, הנוטע עצים- דואג לשנים, המחנך נפשות- דואג לדורות.
- אני לא אומר את כל מה שאני חושב, ולא חושב את כל מה שאני אומר.
- מוות. זו הפעם היחידה בחיים שפרוטקציה עוד לא עוזרת
- אם אתה מכיר את האוייב ומכיר את עצמך, אינך צריך לחשוש גם מפני מאה קרבות.
- שום דבר אינו דורש תיקון כמו הרגליהם של אחרים (מארק טווין)
- אין גאון ללא שמץ של שגעון (אריסטו)
- העולם הזה עגול. מה שאינו יודע להסתובב- יפול
- כשאדם עובר "חוויה" בפעם הראשונה, גם אם ישלמו לו הוא לא יחזור עליה שנית.
- ילדים קטנים- שמחות קטנות. ילדים גדולים- צרות גדולות.
- ניסיון הוא השם שכל אחד נותן לטעויותיו (אוסקר וילד)
- לכל אחד יש מחר
- בני אדם לועגים לדברים שאינם מבינים (גיטה)
- הומור הוא דבר רציני (צ'רצ'יל)

אמרות אושר

- כל שאני מבקש זה סיכוי להוכיח שכסף לא עושה אותי מאושר (אנונימי)
- נראה כי הכוונה שאדם יהיה מאושר אינה כלולה בתוכנית הבריאה (זיגמונד פרויד)
- היחידים בינינו שיהיו מאושרים באמת הם אלה שחיפשו ומצאו את הדרך הטובה ביותר לשרת את בני האדם (אלברט שוויצר)
- אושר זה לא להשיג את מה שאתה רוצה, אלא לרצות את מה שכבר יש לך (אנונימי)
- כאשר דלת אחת לאושר נסגרת, דלת אחרת נפתחת (הלן קלר)

- אנחנו חייבים שמישהו שאנחנו רואים בו נעלה יתעב אותנו, אחרת איננו מאושרים. אנחנו צריכים מישהו להעריך ולקנא בו, אחרת איננו מסופקים.
(מארק טווין)
- אם אתה רוצה את הקשת בענן, אתה צריך לסבול גם את הגשם (דולי פרטון)
- רוב האנשים מאושרים במידה שהם בחרו להיות מאושרים (אברהם לינקולן)
- אושר הוא תוצר הדמיון, לא השכל (עמנואל קאנט)
- גם בגן עדן יש נחשים

אנשי הצפון/ חיים חפר

קשה לומר שאנחנו איתכם, שהרי אנחנו בלב הארץ כאן, אצלנו שקט, הכל כרגיל והילדים הולכים לבי"ס בזמן, בתי קולנוע פתוחים, אנשים קונים בסופר והמסעדות מלאות, ואני מביט אל ת"א, אל כיכרותיה הסואנות והשבעות, ושלווה ביום, שלווה בלילה, שלווה מסביב לשעון, ורק אצלכם שורקות הקטיושות- אנשי הצפון.

קשה לומר שאנחנו איתכם, אבל אנחנו רואים אתכם על המסך, אנחנו רואים את הגגות הפעורים ואת הקיר שלארץ נשפך, את המתח הזה המביט לנו מול פנים ואישון, את הילדים אשר נסגרים בלילה בחדר ביטחון, את הפחד אשר מהלך בשכונות, ברחובות, ובין הבתים, ובכל זאת, אנחנו איתכם, כי בזכותכם- אנחנו לא מתמוטטים. שהרי מן הפגז הראשון אשר נפל עליכם ידענו: העמידה החזקה שלכם היא השקט והשלווה שלנו.

ארבה קטן

ארבה קטן אחד

שאל בקול נחמד:

"למה כולם קוראים לי ארבה?"

הרי אני אחד!"

ארץ זבת חלב ודבש

משהו על מזבלת חירייה

מזבלת חירייה היא תל גבוה, מרשים וגם מ(ס)ריח. כשרואים תל כזה אומרים: כאן היה יישוב. במקרה הזה- זה אפילו נכון. לא רחוק מכאן הייתה בני ברק הקדומה, זו של רבי עקיבא, רבי טרפון ושאר החכמים המוזכרים בהגדה של פסח, שתלמידיהם אמרו להם: "הגיע הזמן לקריאת שמע של שחרית".

מתחת לתל הזבל הזה נמצאות האדמות הפוריות ביותר. מסופר על רבי יהודה הנשיא, שנחשב לגדול מנהיגי היישוב היהודי לפני כ-1800 שנה. הוא היה נשיא הסנהדרין, עשיר גדול, חכם, שידע להנהיג אותנו בשכל ובנועם. הוא היה כה גדול בתורה, עד שכאשר אמרו "רבי" ידעו הכל שהכוונה אליו. כאשר ביקר בבני ברק ביקש ממארחו להראות לו אשכול מן הכרם. יצאו לכרם, ומרחוק ראה "רבי" שור רובץ בכרם. שאל את מארחו: "השור הזה אינו מחסל לך את הכרם?" ענה לו: "זה לא שור. זה אשכול ענבים..." או שהאשכול היה גדול באמת, או שרבי יהודה הנשיא היה זקוק למשקפיים..

תגידו: מעשיה. אז הנה עוד סיפור, והפעם על רמי בר-יחזקאל. התלמוד הבבלי מספר עליו, שנזדמן לבני ברק וראה עיזים אוכלות תחת עצי התאנים. מן הפרי נטף דבש, וחלב טיפטף מן העיזים, והיו מתערבבים זה בזה. אמר: זוהי ארץ זבת חלב ודבש! (ולהזכירכם-זה היה בחירייה).

על ארץ זבת חלב ודבש זו נבנתה בני ברק הקדומה. אחר כך היה כאן כפר ערבי בשם אבן-ברק, ואחר כך שונה שמו לחירייה. באנו אנחנו-איך שהגורל יודע לצחוק- והקמנו כאן, במקום הכי פורה, מזבלה...

שימושן: מסכות גז, ממרח דוחה יתושים, וגלולות נגד בחילה. סימני דרך למקום: סעו בעקבות הריח. ההר, שבעתיד אולי יהיה פארק, נמצא לצד כביש 4, בקטע שבין מחלף מסובים למחלף השבעה.

אשר לא קראתי... / יצחק שלו

אשר לא קראתי בסידורים ובמזמורים
אני קורא בהרים.

בהרים אני אומר את כל התחינות והמזמורים.
מן הגיא העמוק למדתי את הזעקה כמו מכלא

והרבה תפילות זרות למדתי מהתכלת.
בראשי ההרים ראיתי חרוטים כל הפונטים,
וכל הפסיקים חקוקים במדרונות החשופים
וכל דברי הזעם בצוקים.

את הדברים/הלן קלר

את הדברים הטובים ביותר
והיפים ביותר בעולם
אי אפשר לראות
וגם לא למשש
יש להרגיש אותם
בלב.

את ואני והמלחמה הבאה/ חנוך לוין

כשאנחנו מטיילים, אז אנחנו שלושה-
את ואני והמלחמה הבאה.
כשאנחנו ישנים, אז אנחנו שלושה-
את ואני והמלחמה הבאה.

את ואני והמלחמה הבאה,
המלחמה הבאה עלינו לטובה.
את ואני והמלחמה הבאה,
שתביא מנוחה נכונה.

כשאנחנו מחייכים ברגע אהבה,
מחייכת איתנו המלחמה הבאה.
כשאנחנו מחכים בחדר הלידה,
מחכה איתנו המלחמה הבאה.

את ואני והמלחמה הבאה,
המלחמה הבאה עלינו לטובה.

את ואני והמלחמה הבאה,
שתמציא מנוחה נכונה.

כשדופקים על הדלת, אז אנחנו שלושה-
את ואני והמלחמה הבאה.
וכשכול זה כבר נגמר שוב אנחנו שלושה-
המלחמה הבאה, את והתמונה.

את ואני והמלחמה הבאה,
המלחמה הבאה עלינו לטובה.
את ואני והמלחמה הבאה,
שתמציא מנוחה נכונה.

אתה יוצא לדרך...

אתה יוצא לדרך בצעדי ענק
לפעמים מרגיש שדבק בך חיידק
אתה חלק מדור חדש, לא דור המשך
לא משהו שבמקום דורך.
עשית תהליך שנמשך שבועות ושנים
לחפש, לטייל, ולגמוע מרחקים.
זה לא out לאהוב את הטבע
כי בכל פינה יש מעט אור וצבע.
אז פקח את עיניך והסתכל סביבך
זה לא סתם עוד משהו,
זוהי ארצך!

אתמול מצאתי אבן/ יהונתן גפן

אתמול מצאתי אבן כזאת חלקה ונהדרה
כולם ביקשו ממני שאזרוק אותה החוצה בחזרה.
אמא אמרה לי: "זאת אבן קטנה, חבל,
תזרוק אותה החוצה, אולי היא תגדל".
בערב שמעתי מהחלון של השכנים:

"שוב הילד של גפן הביא אבנים".
אבל לא אכפת לי ואני לא שם לב,
כי את האבן הזאת אני דווקא אוהב.
והאבן אומרת לי דברים משונים,
ושרה לי שיר בשפה של אבנים.
אתמול מצאתי אבן חלקה ונהדרה,
ושמתי אותה עם שאר האבנים שלי במגירה.

בגרות

היא היכולת להשתלט על הכעס, ליישב חילוקי
דעות ללא אלימות או הרס.
בגרות היא התמדה, הצמדות למטרה על אף
התנגדות ועל אף כשלונות בדרך, בגרות היא
חוסר אנוכיות, הענות לצרכי הזולת.
בגרות היא היכולת להתמודד עם אי נעימויות
ואכזבות מבלי להתמרמר.
בגרות היא ענווה, אדם בוגר מסוגל לומר "שגיתי"
הוא גם מסוגל לומר "אני מצטער". כאשר
מוכחת צדקתו, הוא נמנע מלומר "אמרתי כך".
בגרות פירושה מהימנות, יושר, וקיום הבטחות.
לאדם חסר בגרות יש אמתלה לכל דבר, הוא תמיד
מתמהמה, אינו אלא חסר אומץ ומתמוטט בשעת
משבר.
חייהם של חברי הבגרות מלאים הבטחות שלא
קויימו,
עניינים שלא גמורים וידידים לשעבר.
בגרות היא היכולת לחיות בשלמות עם מה
שלא ניתן לשנות.

בהצלחה... / דר' סוס

"בהצלחה!"

הגיע היום.

אתה יוצא למקומות בעולם, אז שלום!

עם רגליים בנעליים ועם שכל בראש, תמצא את הדרך שלך אל תחשוש, אתה יכול ויודע, מוכן ומזומן, ואתה הוא זה שיחליט לאן. תסתכל ברחובות, מלפנים, מאחור, יש רחוב שתחליט: "לא כדאי לי לבחור". עם רגליים טובות, ועם שכל לחשוב תזהר לא ללכת ברחוב קצת לא טוב. אם בכלל לא תמצא שום רחוב שתאהב- תעזור את העיר ותצא למרחב אל שטח פתוח לאוויר ולרוח שם קורים הדברים... כשיקרה הדבר אל תפחד, אל תזיע, תמשיך ותלך ותראה שתגיע..."

ד"ר סוס

בהתחלה...

ובהמשך, זה גם לא קל	בהתחלה,
יודעים כבר איך	היה קשה
יש תמיד בסוף איזה אבל	הייתה מילה,
אך באוויר צבעים פורחים	אך לא הייתה שום דרך לגשר.
והד של שיר	אך באוויר היו דברים
אשר מוביל אותנו בדרכים.	ואיזה שיר
	פתאום התחיל לפרום את הקשרים.
וגם מחר יהיה קשה,	ואח"כ הלב נפתח
יהיה עוד הר,	ולא היינו עוד זרים כל כך
ולא תהיה פסגה שתתגשם.	ולא רבצה בינינו שום בדידות,
אך באוויר יהיה דבר מה	רק שיר
ואיזה שיר	והתחלה קטנה של ידידות.
יפריח מחדש	את הנשמה.

בין הפרח והסלע/ חיים חפר

בסה"כ ניתן לאמור כי אכן אלו דברים חובקי עולם.
 כי מה קורה בסה"כ?
 גבעה נפרדה, עוף כנף נעלם.
 מעיין נובע נוקז עמוק אל צינור.
 פסולת ואשפה מילאו ואדי, באר ובור.
 חורש שבין כה וכה חי בקושי- היה למאכלת עיזים.
 בסה"כ, לא מי יודע מה... לא צריך להגזים.
 אפשר לחיות בארץ הלבושה בטון ומלט.

אפשר לחיות גם כך עם ענני העשן בשמי התכלת,
ליד הנחל הנושא עם המוות ציפור ודג.
אפשר לחיות גם כך בלי לפצוח בקולות נוראיים.
והשאלה היא רק...
האם אלה הם חיים?
השאלה היא רק...
האם אתה נהנה בארץ בה אתה חי?

בית שערים

כל דור וה"זקן" שלו. פעם הזקן היה יצחק שדה, מפקד הפלמ"ח; אחר כך: בן גוריון. פעם כשאמרו "רבי", סתם "רבי", התכוונו לאחד בלבד: לרבי יהודה הנשיא, כי היה נשיא הסנהדרין, וגם עשיר גדול, שחי בבית שערים. ייחודו בזה, שלני כ-1,800 שנה חתם את המשנה ונכנס להיסטוריה. חתימת המשנה זה קצת יותר ממקום ראשון בליגה, ברייטינג, או מזכייה בפרס ישראל. החתימה היא עשתה סדר בים הגדול של פסיקות ההלכה. לכן ש"ס זה לא המפלגה, אלא ראשי התיבות של שישה סדרי משנה. כמו שהיה מנהיג לאומי, ככה היה לו ל"רבי" זמן לפתור בעיות של "האיש הקטן". והנה דוגמא אחת:
מעשה בשלושה עשר אחים, ששנים עשר מהם, שהיו נשואים, נפטרו לפני שיעמידו צאצאים. תריסר הנשים פזלו אל האחד הפנוי, באו לפני הרבי ואמרו לו: א-נוו?
אמר לאחד שנשאר: יבם אותן. יעני, שא אותן לנשים. את תריסר האלמנות. הוא בכלל לא ידע איך מסתדרים עם אישה אחת, וכבר חטף תריסר. ההוא חשב שנופלים עליו השמיים. בקושי כילכל את עצמו. אמרו הנשים: כלכלתך עלינו. כל אחת תממן חודש.
שאל: ובשנה מעוברת?
ענה הרבי: בשנה מעוברת-ההוצאות עליי.
חלפו שלוש שנים, הגיעה שנה מעוברת והנה אל בית הנשיא מגיע השבט. איש אחד, תריסר נשים, ו-36 ילדים. כלומר, כל שנה- ילד.
שאל הרבי: הפגנה?
אמרו לו: הבטחה. הבטחת.
מזלם, שהוא היה מהמקיימים הבטחות.

מבית שערים עבר, עם הסנהדרין, לציפורי. כשנפטר, נקבר בבית שערים, ואפילו שהוא לא התכוון לכך, הפכה בית שערים למקום קבורה לעשירי העולם היהודי, בארץ ובתפוצות.

בכוחו של המיש!

הנכבד בין העצים המבורכים בארץ-ישראל הוא המיש הדרומי (בערבית: "מיס"), עץ גבוה ונאה שפירותיו בדמות ענבות סגולות-שחורות טובים למאכל. לפי אמונת המוסלמים שוכנים במיש רק ג'ינים טובים, שבכוחם להרחיק את פגיעתם הרעה של הג'ינים הרעים, השדים, המזיקים ושאר מרעין בישין; אולם סגולה זאת יש גם בעצים אחרים כמו השיזף והאשל, ובמה נתייחד המיש? מסתבר, כי אפילו פיסה קטנה מעצתו משמרת את הסגולה, ולכן אפשר להוריד מן העץ כפיס, ויש להקפיד לעשות זאת בשבת בבוקר לפני הזריחה. למהדרין במצוות, מומלץ להוריד את פיסת העץ ביום ה-27 לחודש הרמדאן, בשעות החשיכה שלאחר שקיעת השמש, אז כוחו של המיש בשיאו. כיוון שבלילה זה ("ליל אלקאדר") נפתחים השמיים, המלאכים יורדים מהם לארץ, ואללה נענה לכל משאלות בני האדם ושומע את תפילותיהם.

את פיסת העץ, העשויה בדמות מזלג בעל שתי שיניים, נוהגים לתלות כקמיע על צוואר הילדים. ניתן גם להצמידה למיטה, או לקבעה בדלת הבית או בקיר פנימי, ואם אין בקרבתכם עץ מיש, תוכלו לרכוש פיסה מעצו בשוק הבשמים בירושלים, ליד כנסיית המולד בבית לחם ובשוקי חברון. קמיע המיש מלווה בחרוזי זכוכית בצבע תכלת (צבע שהוא סגולה בדוקה נגד עין הרע) ואפשר לשאתו בחוט על הצוואר או להדקו בסיכות לבגד. אדם החמוש בקמיע זה מוגן לחלוטין מפני השדים.

ישנם שדים עקשניים, המתגלמים לרוב בדמות תיש, ואלה מנסים להיטפל גם לבעלי הקמיעות. כשנתקלים בשד מסוג זה יש לקרוא לעברו: "יֵא תִיס, מה תשוף אל מיס?" (דהיינו- "הוי תיש, כלום אינך רואה?- מיש!") ומבטח שהשד ינוס מייד על נפשו בכל המהירות.

קדושת המיש מועברת גם באמצעות בדים וחלקי לבוש. יש לקשור את פיסת הבד אל העץ למשך מספר ימים ואחר כך, משנכנס בה "כוחו של המיש", יש לקושרה לפתח הבית או למיטתו של חולה.

עצי המיש המקודשים ביותר נמצאים על הר הבית, בין כיפת הסלע למסגד אלאקצה, ותפקידם לשמש כגדר חיה וקדושה המגבילה את חדירת כוחות

האופל ואיבליס בראשם, השואפים לפגוע במקום הקדוש ביותר. על נטיעתם של עצים אלה קיימות מספר גרסאות:

לפי האגדה הראשונה, החל דוד המלך לבנות את המקדש בירושלים. הביא חומרים ומומחים, והחלו בונים. בנו קירות ונפלו, חזרו ובנו ושוב חרבו. פקד מלאך ה' את דוד בחלומו ואמר לו שניח את המלאכה לשלמה בנו. עשה דוד כאשר צוה. בבוא העת החל שלמה בונה את המקדש, וחזרו הקירות וקרסו תחתם. ניסה שלמה בשנית, ושוב לא צלחה המלאכה בידו. נראה מלאך ה' לשלמה בחלומו ואמר לו: "עינם הרעה של המשטינים ושל המקטרגים מונעת ממך להקים את המקדש. אטע סביב סביב עצי מיש, ויגינו על המקדש." שתל אלוהים את עצי המיש, ובנה שלה את היכל ה' בניין לתפארת. "לא ראתה עין לפניו ואחריו".

אגדה אחרת קושרת את עצי המיש בחגיגות חנוכת המקדש: "כשסיים שלמה המלך את בניין המקדש, היכל יפיפה אשר טרם נראה כזה לפניו, ערך תפילה גדולה בהשתתפות מוזמנים ומכובדים. באו מלכים ושועים, מלאכים ושרפים, חיות ועופות, תלמידי חכמים והדיוטות. כל אחד ומתנתו בידיו. ורק ממלך מלכי המלכים לא נתקבל דבר. פנה שלמה המלך אל מלכי השמיים, ואמר לו: "בנה בניתי בית זבול, לך מכון לשבתך עולמים" (מלכים א', ח, י"ד) ומתנה לא שלחת לחנוכת הבית? ענה מלך השמיים ואמר: "מעולם לא בנה בן תמותה לכבודי מקדש כה גדול וכה מפואר. ניטע סביבו עצי מיש אשר יסוכו ויגוננו עליו." ניטע מלך מלכי המלכים את עצי המיש, ומאז ועד היום הם נוטרים ועוטרים את המקדש.

נשים עקרות מוסלמיות נוהגות ללקט את פירות המיש שנשרו מן העץ הסמוך ביותר לכיפת הסלע, ולפי אמונתן- כל האוכלת ממנו תתברך בפרי בטן במוקדם או במאוחר.

ומהיכן בא כוחו המיוחד והנדיר של המיש? ערביי העיר ג'רש שבעבר הירדן מספרים, כי היה זה בשל עזרתו לנביא מוחמד בכבודו ובעצמו: היה זה בתקופת הבראשית של האיסלאם, ומלחמה קשה ניטשה בין המוסלמים לבין הנוצרים הביזנטים. היה זה קרב לחיים ולמוות, והיום יום קיץ לוחט. בראש המוסלמים לחם הנביא מוחמד עצמו, ועימו רעיו "הצחאבה", אך ידם של הכופרים שהיו מצויידיים בשפע מים גברה, והמוסלמים נהדפו אל גיא לוחט, ערום וצחיח.

אזלו המים מכליהם של החיילים המוסלמים ומים בגיא אין. עוד מאט קט כילה הצמא את שהותירה החרב. שלף הנביא מוחמד פיסת מיש מכיסו, ושם בפיו ומצץ, וראה זה פלא- העץ שפע מים חיים. ובאו המים בעצמותיו ורווה, והוטב לנפשו. נטלו האנשים את הכפיס ומצצו אותו איש איש בתורו ורוו כולם, וחייתה רוחם, והיה כוחם כחדש והם נכונו לקרב.

ראו זאת הנוצרים בהשקיפם מרחוק, ואמרו לנפשם: מה לנו לחפש אצל אנשים אלה, השותים עצים ואוכלים אבנים. בואו נעזוב אותם לנפשם בשממה הזאת, כי אין לנו אליהם דבר. נטשו הנוצרים את הקרב.

מאז רכש המיש את כוחותיו העליונים הישר מאללה, מפיו של הנביא, וזכה המיש ונתקדש בקדושתו של מוחמד רסול אללה (שליח האלוהים).

היכן אפשר למצוא עוד עצי מיש קדושים? בירושלים בתחום הכפר הנטוש מי-נפתוח (ליפתא), מצויים מספר עצים וביניהם אחד גדול במיוחד (קוטר גזעו כ-80 ס"מ); בחורשת הזיתים הסמוכה למנזר מר-אליאס, על אם הדרך בין ירושלים לבית לחם נמצא עץ מיש גדול, שלפי המסורת הנוצרית הוא צאצא של העץ תחתיו נחה מרים הקדושה בעת שברחה מצרימה מפני הורדוס; בכפר יברוד שבדרום השומרון מצויה במה עתיקה, ובמרכזה גדל עץ מיש; מיש קדוש נמצא גם בצפת, סמוך למערת "שם ועבר".

בלב הים שוכן לו אי/ חנוך לוי

בלב הים שוכן לו אי,	השמש מן הים עולה,
אי בלב הים.	יורדת אל הים.
שלוש עיזים ישנן באי	רוחות נוסעות ועננים
ואיש אחד יש שם.	ומסביב רק ים.

האיש, צלינדר לראשו,	ולפעמים רחוק רחוק
שוכב בחול החם.	עוברת אוניה,
בבוקר הוא קורא עיתון,	כל הדגלים מתנפנפים,
בערב הוא נרדם.	עשן בארובה.

שלוש עיזים אוכלות פרחים, ואז האיש נושא עיניו
האיש שותה חלב. מביט אל העשן,
בימי אביב ציפור קטנה שלוש עיזים רועות באי
חולפת מעליו. ואיש אחד יש שם.

בסוף הדרך

בכל מקום- יש תהום לאמיצים
וצל לעייפים- ומעיין שקרירותו ניגרת.
בכל שחרית- יש טל לרועדים
ואור לאוהבים- ואבנים קרות ועשב פרא.
בכל ערבית- יש קץ לסוערים
ועץ לעריריים- וסלע לשוכבים בסוף הדרך.

בסמטאות צפת/ ישעיהו עשני

"אהבתי את צפת. הכיצד אפשר לא לאהוב אותה? בכל אבן ואיזוב, בכל
סמטא מסמטאותיה של צפת קבועה וטבועה נשמה יתרה המספרת ומזמרת,
המנגנת ולוחשת על ימים שעברו ועל אנשים סוד שהיו, על חוכמה, על
אצילות ותורה, על ניסים ומעשי גבורה, שהתחוללו בשעריה ובפינותיה.
רבבות כינורות קסם וחלילי פלא, עוגבים אגדתיים ונבלים מסתוריים טמונים
בלב כל אבן מאבניה. ועם כל משק הרוח ההררית, מתנגנים ונרעדים מיתרי
חן, עדיני צליל, וצלילי עדן קסומי ספור. כל ילד בעל אוזן קשבת ושערי לב
פתוחים, ישמע בה תמיד מחרוזת סיפורים, לא גמורים, עשירי טעם ותוכן,
עוצרי נשימה ומחוללי סער."

בעיניו של המטייל

לטייל,
בוואדי על צוקים, על מפלים.
לטייל,
ברחובות על מדרכות, בין אנשים.
לטייל,
תמיד בעצמך בעולם החיים.
המטייל הוא המציב לעצמו מטרות ומגיע

אליהן מזיע ומתנשף אבל מגיע.
הוא בוחן בעין פקוחה מכשולים, דרכים,
אפשרויות, הוא רואה סכנה.
המטייל חייב לחיות את עצמו בין צוקי הנחלים
ומצוקי החיים איש לא יוכל לחיות בשבילו.
טבע הוא בריאות. טיול בטבע הוא תינוק.
לדעת לטייל זה לא רק לדעת לקרוא מפה. זה חוש ריח ולא רק לריחות.
זה לראות מה ש"אי אפשר"
זה כוח לפקוד על רגליים
שבורות מעייפות
ולצעוד הלאה!

בריאת העולם/ חנוך לוי

בראשית ברא אלוהים את השמיים ואת הארץ. והארץ הייתה תוהו ובוהו
וחושך על פני תהום ורוח אלוהים מרחפת על פני המים. ויאמר אלוהים: "ויהי
אור!" ויהי חושך. והארץ הייתה תוהו ובוהו וחושך על פני תהום. ויהי ערב
ויהי בוקר, יום אחד. ויקם אלוהים ביום השני ויאמר: "ויהי אור!" ויהי חושך.
והארץ הייתה תוהו ובוהו וחושך על פני תהום. ויהי ערב ויהי בוקר, יום שני.
ויקם אלוהים ביום השלישי ויאמר: "פעם שלישית ואחרונה- יהי אור!" ויהי
חושך. והארץ הייתה תוהו ובוהו וחושך על פני תהום. ויהי ערב ויהי בוקר, יום
שלישי. וישתוק אלוהים ביום הרביעי וביום החמישי. וביום השישי, ויקם
אלוהים ויצעק צעקה גדולה: "או שאני אלוהים או שאני לא אלוהים-יהי אור,
לעזאזל!". ויידלק אור קטן בחלון אחד הבית ואיש בפיג'מה מציץ בעדו החוצה
ושואל: "מי זה פה צועק שהוא אלוהים בשתים עשרה בלילה?".

בשעה שברא...

"בשעה שברא הקב"ה את האדם הראשון
נטלו והחזירו על כל אילני גן- עדן ואמר לו:
ראה מעשׂי כמה נאים ומשובחים הם וכל מה
שבראתי- בשבילך בראתי. תן דעתך שלא תקלקל
ותחריב את עולמי, שאם קלקלת אי מי שיתקן אחרריך".

קהלת

גאוה (אפילו סלעים נשברים) / דליה רביקוביץ'

אפילו סלעים נשברים אני אומרת לך
ולא מחמת זקנה.
שנים רבות הם שוכבים על גבם בחום בקור,
שנים כה רבות,
כמעט נוצר רושם של שלווה.
אין הם זזים ממקומם וכך נסתרים הבקיעים.
מעין גאוה.
שנים רבות עוברות עליהם בציפייה.
מי שעתיד לשבח אותם עדיין לא בא.
ואז האזוב משגשג, האצות נרגשות, והים מגיח וחוזר,
ודומה הם ללא תנועה.
עד שיבוא כלב ים קטן להתחכך על הסלעים
יבוא וילך.
ופתאום האבן פצועה.
אמרתי לך, כשסלעים נשברים זה קורה בהפתעה.
ומה גם אנשים.

גאון / אביב גפן

גאון מי שהמציא את הים
דגים וגלים וחול לכולם
גאון מי שהמציא ת'שקיעה
איך בכל יום השמש נהיית עייפה
איך הירח מתחמם...
גאון מי שהמציא ת'זיקנה
לפעמים אנשים צריכים מנוחה
גאון מי שהמציא ת'חיות
לפעמים הן יותר אנושיות
כמה פשוטה השאלה
גאון מי שמבין אותה
גאון מי שהמציא ת'שתיקה
לפעמים ממילים היא יותר חזקה

גאון מי שהמציא חברים
שאפשר לדבר בלילות הקרים
כמה יפה האהבה
גאון מי שהדליק אותה
גאון מי שהביא לי אותך
ואיך בלעדייך הייתי בוכה.

גוש חלב- "טובל בשמן רגלו"

בגליל העליון, על הר בין מירון וסאסא שוכן הכפר הערבי הגדול ג'יש, השוכן על מקומה של העיר היהודית הקדומה גוש חלב. בימי בית שני ובימי המשנה והתלמוד הייתה גוש חלב אחת הערים החשובות והגדולות בגליל, והייתה ידועה בזייתה ובשמנם המשובח. בתלמוד הירושלמי נאמר: "אוכלין על התמרים עד שיכלו מיריחו, ועל הזיתים- עד שיכלו ממירון ומגוש חלב" (שביעית לח, ד').

עד כמה הייתה עשירה גוש חלב בזיתים ושמן זית מספרת האגדה: בברכתו אשר בירך משה איש האלוהים את בני ישראל לפני מותו, אמר לשבט אשר: "ברוך מבנים אשר; יהי רצון אחיו וטובל בשמן רגלו". לימדו רבותינו כי "טובל בשמן רגלו" זוהי נחלת השבט, המשופעת בשמן זית יותר מכל מקום אחר בארץ ישראל, וסיפרו את המעשה הבא:

פעם אחת נצטרכו אנשי לודקיא (עיר בפריגיה שבמערב אסיה הקטנה, כיום תורכיה) לשמן רב. מינו להם שליח אחד ואמרו לו: לך הבא לנו שמן במאה ריבוא (מיליון)!!

הלך השליח לירושלים ואמרו לו שם: אין בידינו כמות כזאת של שמן, לך לצור.

הלך השליח לצור, וגם שם לא מצא שמן בכמות כה מופלגת. אמרו לו הצורים: לך לגוש חלב. הלך השליח ומצא כפר גדול רחוק בתפארנו מירושלים ומצור. חשב כי שיטו בו, אך נמלך בדעתו ופנה אל התושבים והעלה בקשתו. אמרו לו: לך אצל פלוני לשדה.

הלך הלודקאי ומצאו עוזק (עודר) תחת הזיתים בכרמו. אמר לו: יש לך שמן במאה ריבוא שאני צריך? אמר לו: המתן לי עד שאסיים מלאכתי.

המתין הלודקאי עד שסיים הגלילי מלאכתו. לאחר שסיים מלאכתו, הפשיל בגדיו לאחוריו והיה מסקל ובא בדרך. הסתכל הלודקאי ואמר בתימהון: האם יש לך שמן במאה ריבוא? כמדומה אני ששחוק שחקו בי היהודים...

כאשר הגיעו לישוב, הוציאה שפחתו של הגלילי קומקום של חמין ורחץ בו ידיו ורגליו. ואחר הוציאה לו ספל של זהב מלא שמן זית- וטבל בו ידיו ורגליו, לקיים מה שנאמר "וטובל בשמן רגלו". לאחר ששתו ואכלו, נפנו לעסקם, ומדד לו היהודי מגוש חלב שמן במאה ריבוא.
ואחר אמר ללודקאי ההמום: כלום אתה צריך ליותר?
השיב לו: הן; אלא שאין בידי די כסף לשלם.
אמר לו הגלילי: אם אתה רוצה לקחת שמן נוסף- קח, ואני אלך עימך ואטול את הכסף בארצך. מדד לו עוד שמן במחיר שמונה-עשר ריבוא (מאה ושמונים אלף).
והלודקאי לא הניח לא סוס ולא פרד, לא גמל ולא חמור בארץ ישראל, שלא שכר אותם להעברת השמן...

גחלי רתמים

אחד הצמחים החביבים ביותר על אבותינו היה שיח הרותם, ואגדות ואמונות רבות נקשרו בו. זהו השיח הגדל במדבריות ובחולות החוף, עונתו היפה בשלהי החורף ובאביב, כאשר הוא נעטר בשפעת פרחים ורודים-לבנבנים שריחם מתוק ומשכר.
אגדות חז"ל עוסקות בעיקר בגחלים הנוצרות מבעירת שורשי הרותם, בעקבות דברי משורר תהילים: "ה' הצילה נפשי משפת שקר לשון רמייה. מה ייתן לך ומה יוסיף לך לשון רמייה, חצי גיבור שנונים עם גחלי רתמים" (תהילים קב, ב'ד'). ופירשו מפרשי המקרא: גחלי הרותם כבות מבחוץ אך לוחשות מבפנים. וכך דרכו של איש רמייה.
ומספרים חז"ל: "הרותם הזה, מי שמדליקו גחליו אינן כבות. ומעשה בשני בני אדם שבאו במדבר וישבו תחת רותם אחד, וליקטו עצים מם הרותם ובישלו להם ואכלו. לאחר שנה באו לאותו מקום ומצאו אפר ממה שהדליקו. אמרו: הרי שניים-עשר חודש יש לנו משעברנו ואכלנו במקום הזה. מי שישו באפר והלכו עליו ונכנו רגליהם מן הגחלים שתחת האפר."
ומעשה דומה מובא בשם בר-נתן: "פעם היינו מהלכים במדבר, והייתה עימנו שוק של בשר. חתכנו, ניקינו והנחנו אותה על העשבים, ועד שהבאנו עצים- נתרפאה השוק (מן החתכים), וצלינו אותה. כשחזרנו לשם לבסוף שניים- עשר חודש- ראינו אותן הגחלים שהן לוחשות. וכשבאתי לפני אמימר אמר לי: "אותו עשר סמתרי שמו, ואותן הגחלים של רתמים הן."

ומקור שלישי באותו עניין: "מעשה ברותם אחד שהציתו בו את האוויר והיה דולק שניים-עשר חודש חורף וקיץ וחורף."

סגולתן המופלאה של גחלי הרותם ידועה אף לבדואים, ונוהגים הם לומר על אדם המסווה את רגשותיו "דומה לגחלי רתמים", דהיינו שקט וקר מבחוץ, ושנאה יוקדת בליבו.

בכלל מחבבים הבדואים את הרותם. אגד ענפי רותם התלוי על עמוד מרכזי באוהל הוא אות לאירוע חגיגי העומד להתרחש. הבדואים בסיני נוהגים לתחוב ענפים עם פרחי רותם לסדקים בקירות קברי שיח', או לאבני ציון קדושות הנמצאות במיצרי הרים ומעלות דרכים ("נקב"). זהו דורון לג'ין שומר המקום, ובמחווה זה מחלים את פניו ומונעים את התנכלותו.

הבדואים אף משתמשים ברותם כצמח רפואה בדרכים שונות ומשונות, ואף לראיית העתיד ישמש אותם. הם נוהגים ליטול כמה ענפי רותם פורחים, לקשרם זה אל זה ולהניחם בצד. אם יבלו הענפים מייד-מותו של הקושר קרוב, ואם יישארו רעננים ומלבלבים- גם הקושר יזכה ויחיה שנים רבות.

גיבור הדור/ אהרון מגד

אבל, מיהו גיבור דורנו היום, של שנות ה-80 וה-90- בארץ? מה האידיאל שלו? הוא כבר אינו "האדם העברי החדש", המשליך מאחורי גבו את הגלות, כפי שנהוג היה לומר. היום, הוא חוזר ונעשה דומה יותר ויותר ליהודי הגלותי, שממנו ביקשה הציונות להתנער. לא היהודי של גלות מזרח-אירופה, כמובן, שלא נותר שריד ממנה ומרוחה, אלא היהודי של "גולת הזהב", שאליה נכספת נפשו, הוא במזרח ונפשו בסוף מערב. זו שאיפתו להצליח, להרוויח, בדרך זו או אחרת, בכל דרך שהיא, להידחף, "להסתדר" ו"לסדר" את הזולת. ולא עוד "ישראל ערבים זה לזה", אלא "אם אין אני לי- מי לי, ואני כשלעצמי- הכל לי".

גלימות/ ג'ובראן

באחד הימים נפגשו אלת היופי ואלת הכיעור על שפת הים ואמרו זו לזו: "בואי נרחץ בים". הסירו גלימותיהן ושחו במים.

לאחר זמן מה יצאה אלת הכיעור מהמים, התעטפה בגלימתה של אלת היופי והלכה לדרכה. כאשר יצאה אלת היופי מהמים לא מצאה את גלימתה ומכיוון שהייתה ביישנית מכדי ללכת עירומה, לבשה את גלימתה של אלת הכיעור.

ועד היום הזה גברים ונשים טועים בין השתיים, אבל יש היודעים את פני היופי והם מכירים בו גם מעבר לגלימתו, ויש היודעים את פני הכיעור והגלימה אינה מסתירה אותו מעיניהם.

גמל שלמה/ אפרים סידון

גמל שלמה קרא בעיתון ושם נאמר
שגמלים חוצים בלי בעיות את המדבר
חשב אותו גמל שלמה:
לא רק גמל גדול יכול לחצות את המדבר – גם אני יכול.
קנה ציוד אסף כספים וגם מזון אגר
ניגש לאיש: "עלה עליי וחצה את המדבר".
האיש עם הציוד כולו מזון ומי שתייה
עלה על הגמל ולאחר שנייה... פלאף
כל הגמל נמערך ונמרח על הרצפה.
"חוצפה", אמר האיש, "זה לא בסדר!"
במקום לחצות את המדבר עכשיו אני צריך לשטוף את החדר".

דבקות במשימה

כשאדם עולה במעלה ההר לא די שיראה מרחוק את הפסגה הגבוהה ויישא תמיד את עיניו לקראתה, עליו לראות את השבילים ולבדוק אם אין בדרכים פתחים ובורות או חיות טורפות. ואם ישנם, עליו להתגבר עליהם או לעקוף אותם אחרת לא יגיע לפסגה.

דממת קיץ על תל-פאחר/ חיים חפר

דממת קיץ על תל-פאחר.
אבל הדממה עוצרת זעקות, ריח פגרים נישא עם כל משב קל, של רוח חמה.
בתוך התעלות, על שפתיהם וביניהם מתגוללים בגדים מגואלים בדם,
חולצות חאקי, גופיות מזהמות, כפפות גומי, נרתיק עור, קסדות, דפי סופרים
בערבית וברוסית על גב התל, לכל משטחו פזורים תרמילי כדורים, מחוזים,
ארגזי תחמושת, רסיסי פצצות ופגזים, מסיכות גז. באחת התעלות זועת
מוות פעורה מול שמש הצהריים. שלוש גוויות שהשחירו על מדיהן וחגורן
מוטלות זו לצד זו.

חייל שרגלו חבושה ונתונה בסד ש"נמלט" מבית החולים מדדה על קביו בין התעלות מתעכב לידן, מציץ לתוכן ומציץ לבונקרים האפלים: כאן נפל אברהם סולוביץ ואנשיו, כאן נפל אלכס קרינסקי, כאן אליהו שטיגלוף, שם דוד שירזי, שם נשרף זחל באש, שם עלה זחל על מוקש, פה על הכיפה נפל המג"ד.

דרכים רבות לדעת את המדבר... / חנן הר- נגב

דרכים רבות לדעת את המדבר.

יש ההולך ועיניו באדמה, מחפש אחר הזוטות הקטנות, מרים כל אבן ומתפעל מיופיה, נערץ בפליאה ע"י צמח בעל פירות סגולים או זחל ססגוני. חברו ההולך אחריו מסביר לו שהאבן שהרים היא אבן מטאמורפית מתקופת הפרה-קמבריות, לצמח קוראים תלת-קרני, ומזחל זה יגדל בבוא היום פרפר לבנון הכרוב.

ואת השלישי תמצא על פסגות ההרים, בוחן הכל מגובה פסיעותיו הגדולות, אין הוא שם לב למה שעובר תחת רגליו- אלא למה שנמצא שם בקצה האופק.

בסוף מזדנב החוקר. הוא מרים את האבן שהראשון הרים, שוברה ובודק את תוכנה, שואל מדוע גדול צמח זה דווקא כאן בערוץ ולא בראש ההר, אוסף את הזחל ועוקב אחר מזונו וגידולו.

כנגד ארבעה דיברנו: תם, חכם, נביא, ושיודע לשאול. והחמישי?

החמישי יודע את המדבר בייסורים, בחום הגדול, במעלות הקשים, בציפייה מתמדת שיגיע כבר הסוף- אין הוא שם את ליבו לאשר מתרחש סביבו. בשבילו, המדבר הוא מקום שיש לעבור אותו כדי להגיע, למקום אחר. עכשיו אנו יוצאים אל הדרך.

כל אחד מאיתנו יבחר כיצד הוא רוצה לדעת את המדבר: בתמימות, בחוכמה, בנבואה, בשאלת שאלות, או בייסורים. או אולי בכמה מהם יחדיו.

האדם אינו פלדה... / יצחק רבין

"האדם אינו פלדה.

הוא לב ונשמה, הוא בוכה וצוחק.

הוא אוהב וכואב.

הוא מסתגר ונפצע וזועק.

האדם הוא אדם."

יצחק רבין/ כנס פצועי השיריון בלטרון 2.6.1994

האדם דומה לציפור...

האדם דומה לציפור.

בכוחה של הציפור

לעלות מעלה מעלה

בתנאי שתניע את כנפיה ללא הרף.

ברגע שתפסיק להניע את כנפיה,

הרי היא צונחת ונופלת.

אם אין האדם עולה מעלה מעלה

על כורחו הוא יורד מטה מטה.

האדם והטבע/ מכתבי א.ד. גורדון

"ופקחת ביום ההוא את עיניך

והצצת היישר אל תוך עיני הטבע

וראית בהם את תמונתך, וידעת-

כי אל עצמך שבת.

כי בהתעלמך מהטבע, התעלמת מעצמך"

"כי האדם באשר הוא אדם.

צריך להיות תמיד בתוך הטבע.

כי הטבע הוא לאדם המרגיש והמכיר-ממש מה שהמים הם לדג.

כי לא רק להשתקפות בבואתו של הטבע בתוך נפשו זקוק האדם, זקוק הוא

למגע של הטבע, ללחיצה המקפת והמאחדת שהטבע- שההוויה האין-סופית

לוחצת על כל נקודה מנקודות גופו ונפשו, ומכריחה אותו לחיות, להיות אדם,

להיות פרט בפני עצמו."

האהבה והטבע/ אברהם חופי

כל אשר עשו בני האדם, וחשבו במאות השנים, לא ישווה לרגע אחד של

אהבה. יש משהו אלוהי בטבע אשר אליו מולכים כל שבילי החיים, אשר

ממנו באים... ולשם אנחנו הולכים.

האחים לוטם

בעת האביב פורחים בבות שני מיני שיחי הלוטם המצויים בארצנו, ושכיח המראה כי פורחים הם זה בצד זה. הלוטם שפרחיו לבנים הוא הלוטם המרווני, והוא קרוי כך בשל עליו הדומים לעלי המרווה; הלוטם שפרחיו סגולים- ורודים הוא הלוטם השעיר, בשל פריו השעיר.

אגדה מוזרנית מספרת איך נוצר ההבדל בין שני האחים לוטם:

שר החורש נהג לערוך מדי שנה מסיבת גן, אליה הוזמנו כל הפרחים, נתיניו. גם האחים לוטם הוזמנו אליה. אחד האחים קם במועד משנתו, ועיתותיו היו בידו. לבש חולצה לבנה ומגוהצת, גילח את זקנו, ובישם את פניו במי בושם. בשעה היעודה הלך בניחותא אל המסיבה שהתקיימה בקרחת היער, שם נקבצו כבר מרבים הקרואים. כולם התרשמו מהופעתו הנאה והמכובדת, וקיבלוהו בסבר פנים יפות.

האח האחר, שהיה עצל מטבעו, המשיך בשנתו עד הרגע האחרון כמעט. אז הקיץ בבהלה, חטף בחיפזון מהשידה חולצה מקומטת שלא גוהצה ולבש אותה במהירות. בבהילותו כי רבה שכח להתגלח, ומובן שלא התבשם. וכך, פרוע ולא מסודר, הגיע מזיע אל המסיבה שהייתה כבר בעיצומה. הסתכלו המוזמנים, מי בבוז ומי בחמלה, על הופעתו הפרועה והבלתי מכובדת.

ושר החורש, שרתח מזעם, הוכיח אותו בדברים קשים ונמרצים.

שמע העצל את התוכחה, ופניו הסמיקו ואדמו.

ויאמר לו השר: "כפי שהופעת, כך תישאר כל ימי חיך", וכך הוא נותר עד היום הזה.

ועתה קל מאוד להבחין בין שני האחים. ללוטם המרווני עלי כותרת צחורים ומתוחים, הנראים כאילו זה עתה גוהצו, וריחם נעים. פריו פחוס וקירח לחלוטין, שכן לא שכח לגזוז את זקנו. ואילו הלוטם השעיר, הוא העצל שבסיפורנו- עלי כותרתו מקומטים וצבעם סגול בהיר- זכר לאותה הסמקה במסיבה. הפרח כמעט חסר ריח, והפרי מחודד ועטור שערות, כאותו זקן שלא גולח במועד.

האי הבודד/ ערך האדם

נספר סיפור שמתחיל כמו כל האגדות: "היה היה פעם... לפני שנים לא רבות, אי בודד במקום לא כל כך רחוק מכאן. תושבי האי הזה היו כולם שמחים, עליזים, בריאים ומאושרים. ומה סוד אושרם? כל תינוק שנולד באי

נולד עם שקית חיצונית מלאה ב"קטיפתיים חמים", כל אחד מכם יוכל לדמיין לו את ה"קטיפתיים חמים", היה שם אותו על הפנים, על הגוף, על הידיים ובכל מקום שרק אצה והדבר נתן לו הרגשה של ליטוף נעים וחם, הרגשה שליוותה אותו זמן רב והפכה אותו למאושר. כשסיים כל אחד להניח על עצמו את ה"קטיפתיים חמים" הכניס אותם לשקית שלו. כל האנשים באי נתנו וקיבלו בכל יום קטיפתיים חמים אחד מהשני, כולם היו מרוצים, שמחים, בריאים ומאושרים.

יום אחד עפה מעל האי מכשפה רעה שממש האדימה מכעס כשראתה מה קורה על האי והחליטה לעשות מעשה. היא נחתה באי והקימה בו קיוסק לממכר "קטיפתיים סינתטיים" ההבדל בין ה"קטיפתיים חמים" ל"קטיפתיים סינתטיים" היה ש"קטיפתי סינתטי" היה ש"קטיפתי סינתטי" כזה ששמים על הגוף נתן הרגשה נעימה רק לזמן קצר. המכשפה מכרה כל שקית המלאה ב"קטיפתיים סינתטיים" כאלה בשקל אחד בלבד והסבירה לכל עובר ושב שמכיוון שאין אפשרות לקנות "קטיפתיים חמים" בשום מקום, חשוב לשמור על ה"קטיפתיים החמים" שיש להם עבור אנשים שחשובים להם באמת ולתת לאחרים "קטיפתיים סינתטיים" אותם ניתן לקנות בשפע אצלה כאן בדוכן, שלא יווצר חס וחלילה מצב שאדם רוצה להעניק לחבר/ מכר/ אהוב "קטיפתי חמים" והוא פתאום מגלה שנגמרו לו כולם. האנשים הקשיבו למכשפה, חלקם הנהנו בראשם ואמרו שיש צדק בדבריה וששקל אחד זה לא הרבה כסף וקנו שקית של "קטיפתיים סינתטיים", אחרים זכרו שאף פעם לא הייתה להם בעיה של חוסר ב"קטיפתיים חמים" והמשיכו משם הלאה.

מאז אותו יום, כשנפגשו שני אנשים ברחוב, מספיק שלאחד מהם הייתה שקית של "קטיפתיים סינתטיים" כדי שהם יעצרו לחשוב לרגע לפני שישלחו ידם לשקית ה"קטיפתיים". היה עליהם להחליט האם באמת כדאי לתת לאדם שפגשו ברחוב כעת "קטיפתי חים" או שאולי כדאי להם לתת לו "קטיפתי סינתטי". לחלק מהאנשים החליטו בעלי שתי השקיות לחלק "קטיפתיים סינתטיים" במקום "קטיפתיים חמים", ולחלק המשיכו לתת את ה"קטיפתיים החמים". האנשים גם רצו לראות מה יתנו להם האנשים שפגשו לפני שיחליטו בעצמם מה לתת להם בחזרה. האנשים שקיבלו "קטיפתיים סינתטיים" הרגישו טוב לזמן קצר ואח"כ כשהרגשה הטובה חלפה, התחילו לחשוב לעצמם: "מדוע נתן לי פלוני אלמוני דווקא ,,קטיפתיים סינתטיים"? מדוע לא נתן לי ,,קטיפתיים חמים"? אולי הוא לא אוהב אותי מספיק? אולי הוא לא באמת חבר שלי? אולי הוא חושב שאני לא בסדר?". אנשים הסתובבו באי מהורהרים ומוטרדים. בהמשך כבר תלו כולם על בגדיהם

שקית של "קטיפתיים סינתטיים", בנוסף לשקית הקבועה של "קטיפתיים חמים" והיו בוחנים ושוקלים לאיזו שקית לשלוח את היד כשפגשו מישהו ברחוב, וגם אם החליטו לתת לאדם שמולם "קטיפתיים חמים", היו מציצים קודם לשקית לוודא שלא יישארו עם "קטיפתיים חמים" מעטים מידי, כי מי יודע מי ומתי יפגוש אותם ויחליט לתת להם מה"קטיפתיים חמים"? הרי עלול להיווצר מצב שכל ה"קטיפתיים חמים" שלהם נגמר ומאיפה ישיגו אז עוד "קטיפתיים חמים" עבור האנשים היקרים להם ביותר? חלק מהאנשים אפילו נהיו חולים מרוב מחשבות טורדניות שניתחו מפגשים שהיו להם עם אנשים אחרים במשך היום. המכשפה הייתה מאושרת מהמצב, העסקים פרחו והאנשים כבר לא היו בריאים ומאושרים כמו קודם.

מכשפה אחרת שתמיד ניסתה להיות "הכי", שמעה על המהפך שחוללה חברתה המכשפה הראשונה באי והחליטה אף היא לרדת לאי ולעשות מעשה. היא פתחה באי קיוסק מתחרה לקיוסק הראשון ומכרה בו "קרים דוקרים". ההבדל בין ה"קטיפתיים החמים" וה"קטיפתיים הסינתטיים" ל"קרים דוקרים" היה שכאשר שמת "קר דוקר" על הגוף מייד הרגשת קרירות דוקרת. המכשפה מכרה כל שקית המלאה ב"קרים דוקרים" בחצי שקל בלבד והסבירה לכל עובר ושב שכדאי לקנות אצלה שתי שקיות של "קרים דוקרים" במחיר כל שקית אחד של "קטיפתיים סינתטיים", כך יוכלו האנשים לתת הרבה יותר אחד לשני ובפחות כסף. היא הבטיחה לכולם שמלאי ה"קרים דוקרים" שלה לא ייגמר לעולם ושהם יכולים לקנות ממנה כמה שרק ירצו. האנשים הקשיבו למכשפה, חלקם הנהנו בראשם ואמרו שיש צדק בדבריה, ושחצי שקל זה לא הרבה כסף עבור שקית מלאה ב"קרים דוקרים" ושבאמת יש אנשים שאותם הם לא כל כך מכירים או אוהבים ושלהם ניתן יהיה לתת מה"קרים דוקרים" החדשים והזולים.

המצב באי הלך והחמיר. כולם כבר תלו על הבגדים גם א השקית של "קרים דוקרים". אנשים היו עסוקים כל הזמן בחשבונות וחישובים. "אתמול נתת לי "קטיפתיים סינתטיים" אז היום אני גם אתן לך "קטיפתיים סינתטיים", בבוקר לא נתת לי "קטיפתיים חמים" כמו שציפיתי, אז אני אתן לך עכשיו "קרים דוקרים". היום לא קיבלתי מספיק "קטיפתיים חמים" אז אני אתן לך "קטיפתיים סינתטיים". אנשים העדיפו לתת לרוב האנשים "קרים דוקרים" כי הם הזולים ביותר, לחלק מהאנשים המשיכו לתת "קטיפתיים סינתטיים" ורק לקבוצה מצומצמת מאוד של אנשים המשיכו לתת "קטיפתיים חמים". אנשים אלו היו בד"כ: הורים וילדיהם, בעל ואישה, חבר וחברה, מכרים קרובים מחוג המשפחה וחברים קרובים. רבים באי הפכו להיות שקטים,

עצובים, כעוסים ונעלבים בקלות. הם גם היסו להראות שהם מייד נותנים "קטיפתיים חמים" למישהו והפכו להיות מהססים וחוששים.

נעזוב את האי ונחזור למציאות היום- יומית שלנו:

נסו לחשוב לכמה אנשים באמת אתם נותנים הרגשה מצויינת כאשר אתם פוגשים בהם. כמה אנשים יודעים תמיד כשהם פוגשים אתכם שיהיה לכם זמן לעמוד ולדבר איתם, להקדיש תשומת לב, להתייחס לדברים שיספרו לכם. לכמה אנשים באמת תיתנו "קטיפתיים חמים".

לכמה אנשים אתם מראים חיצוניות שאתם נהנים לפגוש אותם אולם אתם יודעים בתוכם שיש לכם כרגע דברים חשובים יותר לעשות מאשר לעמוד ולשמוע את הסיפורים שלהם ואת הצרות שלהם. "כן... כן" אתם חוזרים ואומרים. לכאורה מילים חיוביות המהוות התעניינות. בת'כלס בן שיחתכם מבין מהר מאוד שלא יזכה להתייחסות נוספת ומסתפק בזו שכבר קיבל. "קטיפתיים סינתטיים", נעים לשמוע אבל עובר מהר.

כמה אנשים אתם משתדלים להימנע מלראות? אנשים שאתם מעדיפים לעשות עצמם כאילו לא ראיתם אותם כלל? אנשים שעוד כשאתם רואים אותם ממרחק אתם מעקמים את האף ושואפים אוויר עמוקות כי אתם כבר יודעים שזה ייקח לכם זמן להיפטר מהם ושמראש אין לכם סבלנות לשמוע את הדברים שיש להם להגיד לכם, כי הם תמיד מצליחים להרגיז אתכם ולהוציא אתכם משלוותם. האנשים המקבלים מכם "קרים דוקרים". שינוי בתגובתכם הקבועה לאדם מסויים, יגרום לשינוי של תגובתו אליכם. נסו.

האיש הקטן

פעם היה איש קטן. הוא חי בבית קטן וכל חייו התנהלו במסלול קבוע וקטן. המחשבות שלו אף הן היו קטנות. בבוקר צילצל השעון הגדול והאיש הקטן נבהל. המחוגים הגדולים אמרו לו: "איש קטן, קום מהר ורוץ לעבודה!". בעבודה השעון הגדול צרח נורא, בעל כוחו בשעה 8.00 והאיש הקטן ידע שעכשיו הוא צריך לעבוד. בשעה 13.00 שוב צרח עליו השעון: "הגיע זמן ארוחת הצהריים!" ובשעה 15.00 אמר לו השעון: "איש קטן, אתה משוחרר עד מחר, התייצבות בשעה 18.00!".

האיש הקטן חזר לביתו, לחץ על כפתור הטלויזיה הגדולה. בשעה 19.00 בדיוק כיבה את המכשיר, אכל והדליק את המכשיר שנית ב- 20.15 כמו בכל

ערב. ב-22.00 כובה המכשיר סופית לערב זה והאיש הקטן עלה על מיטתו
כאשר עיניו תלויות בתחינה בשעון הגדול שמעל לראשו.
לאיש הקטן היה הכל, כלום לא חסר לו, מלבד איזו אהבה קטנה, עניין קטן,
אושר קטן, טעם קטן לחייו הקטנים...

האם את בוכה או צוחקת?

יהיה לנו בית ירוק ילדתי, עם אבא ובובה ושסק. ולא עוד אימה ילדתי, ילדתי, ביתי, את בוכה או צוחקת?	פגז אחרון התפוצץ ושתק. עטפה הדממה את העמק. ילדה בגדות יצאה ממקלט ואין בתים עוד במשק.
שקיעות באדום וזריחות בזהב פוגשות בירק ומים. בלי תותחים של אויב על ההר יוריק עוד העמק כפליים.	"אמא, היה לנו בית ירוק, עם אבא ובובה ושסק. הבית איננו ואבא רחוק אימי, את בוכה או צוחקת?"
זורם הירדן ומתפתל כשיכור פריחה את העמק נושקת. ואיש לא יסב את מימיו לאחור ביתי, את בוכה או צוחקת?	"הביטי למעלה ביתי, אל ההר, ההר שהיה כמפלצת. עוד יש תותחים, ילדתי, על ההר, אך הם מאיימים על דמשק.
זורם הירדן, בין גדות יעבור, פריחה את העמק נושקת. ואיש לא יסב את מימיו לאחור ביתי, את בוכה או צוחקת?	הביטי למעלה ביתי, לגולן. שם יש חיילים אך להבא, דגלים בצבעים של כחול ולבן- בוכה וצוחק שם גם אבא.

האנשים שאני...

האנשים שאני הכי שונאת
(אחרי הדודים הרעים שרוצחים
דגים בסופרמרקט)
הם המדריכים של "החברה
להגנת הטבע".
כי הם אף פעם לא טועים,
אף פעם לא נופלים,
אף פעם לא צמאים,
ותמיד זוכרים מתי אלכסנדר
מוקדון כבש את ארץ ישראל.

הארץ הזו...

הארץ הזו הברוכה והענייה כאחד
שיש בה 5000 מיני חיים
אך מכל סוגי הנחלים רק אחד
אין שני עין גדי, ואין שני ירדן, ואין שני ירקון
וכמו הטבע נתן לנו שיעור בחיסכון
כמו הטבע פנה אלינו ואמר:
"שמרו גבירותי ורבותי, שמרו על מה שנתתי לכם... כי אין יותר מידי..."

הגולן/ עמוס קינן

הגולן שונה. הוא יותר קודר, יותר פראי, יותר הירואי מכל חבל ארץ אחר
במקומותינו. סלע הבזלת השחור מייחד אותו. בית הכנסת וחומה לבנה. גם
הירוק העז וצבעי הפריחה המרהיבים עם השחור, שונים, מפחדים...
גולן צריך ללכת, מי שאינו הולך בו, אינו רואה אותו. הגולן הוא מקום
שאפשר לעבור בו במכונית ולא לדעת שהוא קיים.
מי שרוצה לראות אותו, אין לו ברירה אלא לקחת תרמיל על שכם ולרדת.
לרדת מהכביש, כמובן.
אתה הולך על הרמה החשופה ואינך מנחש שבעוד כמה רגעים תיפול אל
נקיק עמוק ותשמע את שאון המים היורדים במפלי ענק.
הנשר שמתחתיך מתרומם, אומר לך שאתה נמצא בעצם על שפת מצוק...

אתה מהלך בתוך סבך צפוף של הרדופים ועצי ערבה וריח משכר של נענע באוויר.

המים שוצפים על פני הסלע, אם אתה רוצה לראות את הכוח שיש במים- כאן הוא!

הקירות העתיקים הזקופים והמפלים שלרגליהם בריכות. ועל הבריכות עלי תאנה צופים- מה ישווה לזה!?

קח תרמיל ורד אל הפלג, השתרע בנחת בצל, אבל- קרוב אל המים, וקרוב אל שאונם, אין כמוהם לנסוך שלווה.

לשכב על הגב ולהביט אל השמיים.

אח"כ לעצום את העיניים- ולהאזין.

רק להאזין.

הגלגל יוליך את הסוד

בין הקוצים הנפוצים בארץ, בולט הקוץ עִכּוּבִית הַגֶּלְגֵל, שהוא המפורסם בין צמחי הגלגל, אותם צמחים שלעת קיץ מתייבש בסיסם וניתק בבת אחת מהשורש, ואז הוא מתגלגל ברוח ומפיץ את זרעיו. זהו הצמח המוזכר בנבואת הנביא ישעיהו: "וגער בו, ונס ממרחק, ורדף כמוץ הרים לפני רוח וכגלגל לפני סופה" (ישעיהו יז, י"ג).

בין הבדואים נפוצה אגדה על צמח מיוחד זה, המעורר פחד ובהלה בין רכי הנפש, הנחרדים למראה חזות הקוץ המתגלגל ברוחו ולקולו הרועש: פעם אחת יצאו שני בדואים לרעות את גמליהם. במהלך נדודיהם הגיעו למקום נידח ומרוחק מכל יישוב ומאהל, שהיו בו רק קוצי העאכוב ושם פרצה ביניהם מריבה שהפכה לתגרה. ויקם החזק על החלש ויכריעו, ויעמוד להורגו נפש.

ויאמר החלש: "הנך חושב בלבבך כי תהרגני, ואיש לא יידע כי תטמון גופתי בחול, אולם טעות בידך. מעשה הנבלה יודע ברבים."

וילעג לו הרשע, ויען: "וכי מי יוליך את הקול מן המדבר הזה?"

ויען החלש: "הגלגל הזה, אשר הרוח מגלגלתו, הוא יעיד."

והרשע לא נרתע, ויתקע בו פיגיונו וירצחו נפש ויטמינו בחול. ויחזור הרוצח למאהלו, ואיש לא ידע.

ובאחד הימים, בעודו הולך בדרך עם אישתו, ראה את הגלגל מתגלגל בדרך לפני הרוח, ויצחק בקול גדול. ותשאלנו אישתו לפשר הדבר, ויסרב לענות

לה. אך הייתה זאת אישה סקרנית, ותפציר בו רבות, ותצק לו עד כי קצה נפשו בחייו.

ולבסוף לא עמד בלחצה, ויגלה לה את סוד הדמים. והאישה לא אמרה דבר, מטוב ועד רע, ואת דבר המעשה צפנה בליבה.

ויעברו הימים, ויבואו השניים לזיארה (עלייה לרגל והילולה) ליד קבר אחד הנביאים, ושם המון רב חוגג. ובמהלך החגיגה החלו השניים רבים על דבר פעוט ערך, ותפגע האישה בכבודו.

וינף הבעל את מקלו עליה להענישה.

והאישה המוכה זעמה, ותצעק עליו: "הלהרגני אתה אומר, כשם שרצחת את חברך בסתר, ואיש לא ידע?"

וישמעו האנשים שמסביבם, ויתפסו את הרוצח ויחקרוהו, ויתוודה על פשעו הנורא. ועונשו היה עונש מוות.

על כן יאמרו הבדואים את הפתגם: "הגלגל יוליך את הסוד".

הגעתם אל היעד

הגעתם אל היעד, כבשתם הפסגה,

נ.צ. כבר זיהיתם, קראתם במפה.

תנוחו נא לרגע, הסתכלו על העולם

ברגעים כאלה הוא נראה ממש מושלם.

באווירה רומנטית או ברגע ניצחון

כאשר אתם מלאים בבטחון,

חזרו אל המפה, קראו שוב את השטח,

ואל היעד הבט- תצאו כעת לבטח.

הן גם את המנגינה הזאת

להפסיק כבר אי אפשר,

כעת תוכלו לנווט לאן שתרצו

וזהו האתגר!

הדבורה

לפי כל חוקי האווירודינמיקה ועל פי הניסויים במנהרת אוויר, הוכח למעלה

מכל ספק שהדבורה אינה יכולה לעוף. הסיבה לכך היא שמשקלה ומבנה

גופה וגודל גופה מהווים מערכת אווירודינמית שאינה מאפשרת לה לעוף.

והדבורה אינה בקיאה באווירודינמיקה ואינה מודעת כלל לעובדות מדעיות.
לעומת זאת, היא עקשנית מאוד-
היא עפה ומייצרת דבש

הדבורנית/נורית יובל

הדבור מגיע ממרחק לרקוד ריקוד כלולות. כוס צוף מרים ברב וחיש-למחולות!	הדבורנית היא צמח בר אבל רבת תבונה. היא מתכננת בחוכמה שמחה את יום החתונה.
עד מהרה הדבור שזו טעות מרה. אין זו דבורה, אוי! עסק רק צמח! לא דבורה!	צמחים הרי קשורים היטב מרגיש בשורש לקרקע אז איך הצמח הזכר ביש! יפרה את האבקה?
אבל רגליו כבר מכוסות אבקה של דבורנית והוא פורח לנסות לפגוש דבורה, שנית.	"אזמין חרק אל כותרתי לפגוש באבקיני! והוא ישא מאבקתי לתת לחתני!"
הוא מעופף ושוב נוחת עלי שמלת קטיפה. אולי הפעם, באמת, מצא כלה יפה?	הדבורנית, בת ההרים, היא גברת מנוסה יש לה שיטה למשוך גברים- ראו איך התחפשה!
טעות! גם זו אינה מרגיש הוא קודרנית,	היא התלבשה והתאפרה דבורה וכך נוכל להכירה:

אך בינתיים הוא הפרה
פרחה של דבורנית!

גם בריחות, גם בצורה
נראית ממש כמו דבורה!

הבושם- בושם של דבורים
וניחוחו מזמין
וחרקינו הזכרים
נפתים להאמין...

הדבקה ועץ הפקאן

בעיצומו של החורף נבטה לה דבקה תחת עץ הפקאן הגדול והענף. היא
הבקיעה לה דרך בתוך מצע העלים הנרקבים, הציצה מביניהם אל האור
והאוויר, ומיד התחילה להצמיח במרץ את עליה הדביקים.

"אח, איזה מקום נפלא מצאתי לי"- קראה, "כמה פורייה ועשירה האדמה
מתחתי, בשל העלים שנרקבו והתפוררו כאן עוד בשנים קודמות! כמה
מאווררת האדמה וכמה יפה משתמרת הרטיבות בקרקע בין גשם לגשם
משום שהם מכסים את פניה. אכן, זה מקום מצויין לצמוח ולהתפשט!"

עץ הפקאן, קרח לגמרי מפירותיו ומעליו, נראה רדום לגמרי. בדיו וענפיו נראו
מלמטה כסדקים בשמי החורף הקודרים. מעט הצל שהם הטילו על הארץ,
אפילו בזמן שזרחה השמש מבין העננים, היה רק כסרטים דקים ואפורים. על
כן יכולה הדבקה לשמוח בחלקה ולא לשים לב כלל לעץ הענף שמעליה.

אבל ענפי העץ שמעו את דברי ההתפעלות של הדבקה, והם נדו לה קלות:
"חכי חכי, עכשיו אנחנו קרחים ורדומים, אך נראה מה תאמרי בבוא
האביב..."

הדבקה לא שמה לב לרחש הענפים ותנודתם נראתה לה רק תגובה למשב
הרוח. היא הייתה עסוקה בגדילה והתפתחות. ברעבתנות מצצו שורשיה
מבין שורשי העץ את לשד האדמה ואת טובה, ועליה משולשי העלעלים הלכו
ורבו. היא אף גידלה גבעולים דקים כעין חוטים, והללו השתרכו להם על פני
מצע העלים, התארכו עוד ועוד והתכסו אף הם עלים דביקים ורעננים. מדי
פעם בפעם בא גשם חדש והרווה שוב את האדמה ואת מצע העלים
הנרקבים של הפקאן, ותהליך הריקבון אף יצר חום נעים לדבקה בצינת
החורף, הרבה בה חיות והמריץ עוד יותר את גדילה.

במרוצת החורף הארוך הגיעו גבעולים אחדים עד גבול השטח המכוסה עלים
נושרים של העץ. כאן הייתה האדמה חולית, חשופה ודלה, ועל כן לא הוסיפו

הגבעולים להתפשט לשם. במקום זה השתרגו עוד ועוד בתוך השטח שתחת העץ ויצרו שכבה חיה, הולכת ועבה. לבסוף היה השטח כולו מכוסה שטיח של דבקה ואף פיסת קרקע חומה כל שהיא לא נראתה עוד מתחתיה. אולם בינתיים התחיל עץ הפקאן להתעורר אט אט מתרדמתו. תחילה פיתח לו פקעים בקצות ענפיו הרדומים. אחר כך התארכו הפקעים והתעבבו, ועלים זעירים ירקרקים-בהירים החלו להציץ מתוכם. בימים הראשונים נראו העלים חלשים ורכים, וגם הצל שהטילו על הארץ היה מועט מאוד; אולם הם החלו לגדול ולהתחזק במהירות, וצילם נעשה סמיך וכהה יותר ויותר. גם עגילים של פרחי זכר החלו לצמוח ולהתארך על הענפים, ואף אלה מצידם הרבו צל. "מה ההתלהבות הזאת?" - רטנה הדבקה כלפי העץ, "הרי אתה מסתיר ממני את אור השמש, לא יפה!".

"האם שאלת אותי כשבאת להשתכן כאן? אמנם בחורף נם אני את שנתי ללא עלים ופרחים ופירות שהכבידו עליי וייגעו אותי במשך הקיץ; אולם בבוא האביב חייב אני לחזור למלוא החיים והפעילות. עוד בתחילה הזהרתי אותך; האם לא שמעת את רחש ענפי בחורף?"

"אבל אנא, לאט-לאט, תן לי שהות לחשוב מה לעשות! הרי לא אוכל להתקיים כאן בחשכה".

"למען האמת, איני מעוניין כלל שתתקיימי. כל החורף לקחת לך מן המזונות המוכנים לשורשי ולי. לא שאלת רשות ועשית כאן כבתוך שלך. עכשיו נחוצה לי כל טיפת לחלוחית שנותרה בקרקע, וגם המזונות חשובים לי כדי להצמיח עלים ופרחים ופירות. על כן לא אצטער גם אם תגוועי כאן בחשכה".

כן ענה העץ לדבקה, ואמנם הגביר את מאמציו להצמיח עלים ופרחים. העלים שבגרו קיבלו צבע ירוק כהה והתעבבו וגם רבו מאוד, עד כי רק קרני שמש מעטות, ואף אלה חיוורות, יכלו לחדור מביניהם עד לאדמה. גם עגילי פרחי הזכר התארכו ונתלו כשפע מחרוזות על הענפים ובעקבותיהם צצו בקצות הענפים קבוצות קבוצות של פרחי נקבה. כל אלה יחדיו הכבידו על הענפים הרכים והגמישים ואפילו על הבדים, עד כי אלו התכופפו והגיעו לארץ סביב סביב לעץ. עתה היה החלל שסביב הגזע כעין כיפת ירק אפלה. גבעולי הדבקה ועליה נאנקו ברעבונם לאור, אולם מנוס לא היה להם ולא יכלו לעשות דבר כדי להינצל. הם הלכו וגוועו, לבסוף קמלו ויבשו. מתה הדבקה לרגלי עץ הפקאן.

העץ לא השמיע אפילו אנחה אחת של צער. אדרבה, הוא אך ציפה לרגע זה. מעתה לא עוד תתחרה בו הדבקה על המים והמזונות האצורים באדמה ומעליה והיא לא תוכל ליהנות עוד מכל הטוב השמור עדיין בעליו שנשרו

בסתו- והרי טוב זה הוא שלו בדיון. יותר מזה: אף היא בעצמה, על גבעוליה ועליה, תרקב אתה ותשמש גם היא במרוצת הזמן מלאי של מזון בשבילו... משך הקיץ כולו עשה העץ חיל, בעוד האדמה תחתיו נקייה מכל צמח. עגילי פרחי הזכר אמנם נשרו כולם במהרה, אך פרחי הנקבה חנטו פירות בהמוניהם והפירות הלכו וגדלו והלכו והתפתחו. לקראת הסתו הם הגיעו למלוא גודלם, תוכם הפך לאגוזים בעלי קליפה קשה, ואילו הקליפה החיצונית הירוקה, השומר, נפתחה לארבעה חלקים והאגוזים הבשלים החלו לנשור לארץ. אז נתייגע העץ שוב, ופרותיו ועליו משרו כולם בהדרגה. "הנה כך", מילמל העץ בעוד הנמנום מטשטש את הכרתו, "עתה יכסו העלים הנושרים את אדמתי, ויהיה זה כיסוי חדש ועבה עד כדי כך, שאף אחד לא יתחצף לצמוח לי שם מלמטה."

ומתוך מלמול זה נפלה עליו תרדמת החורף. באו גשמים ראשונים, והעלים שנשרו החלו להירקב ולהתהדק, כקודמיהם בשנים שלפני כן. ופתאום, באמצע החורף, נבטה והציצה דבקה מבין העלים הנרקבים והרימה ראש ירקרק וצעיר כלפי השמיים האפורים.

"היי, את, איך התחצפת להגיע הנה?" - קרא העץ.

"ילידת המקום אני וזו נחלתי", ענתה בשובבות. "אימי לפני מותה התאמצה והספיקה להבשיל זרעים, פה, לרגליך, ומהם הנה צמחתי! ואתה, לפחות עד הקיץ- קצרו ידיך מלעשות לי מאומה!..."

הדרך לאיתיקה / קאופוס

אם	אתה	הולך	לחפש	את	האוצר	של	האי	איתיקה	-	לך	לאט,
אם	תראה	נערה	יפה	בדרך	-	התאהב	בה,				
אם	תפגוש	אנשים	בדרך	-	דבר	איתם,					
אם	תראה	נוף	-	עצור	והתבונן	בו.					
אם	אחרי	כל	אלה	תגיע	לאיתיקה	אוצר					
ולא			תמצא								
אל											

הדרך היא האוצר.

ההבדלים בין שלווה, אומץ לב וחוכמה / רודיארד קיפילינג

הענק לי אלוהים את

השלווה

לקבל את הדברים שאיני יכול לשנותם.

אומץ לב

לשנות את הדברים שאני יכול לשנותם.
וחוכמה
לדעת תמיד להבדיל בין אלה לאלה...

החול והים

ויהי כאשר ברא אלוקים את הימים, ויתגאו מימיהם מאוד ויאמרו:
-הבה נכסה את כל הארץ, כי צר לנו פה המקום.
ויגער בהם ה' ויאמר: -הנה אנוכי שולח את החול
ושמתי אותו גבול לכם ולא תעבורו.
ויהי כראות המים את גרגרי החול והנה קטנים הם ודקים עד מאוד
ויבזו להם לאמור: - מה נחשבו אלו כנגדנו? גל אחד קטן יעבור עליהם
-ואינם!
וישמעו גרגרי החול את המים המתהללים בגבורתם, ויתאספו יחד
ויחנו על חופי הימים חמרים חמרים. וילחמו המים את החול ויחפצו
לגרשם ולא יכלו להם.
ויאמר שר הים אל המים: - שימו לבכם אל מעשי החול וידעתם, כי גם
כוחות קטנים מאוד יהפכו לכוח גדול ועצום כאשר יתחברו ויהיו לאחד.

החרוב עץ מקולל

אחד הבולטים בעצי הבר בארצנו הוא החרוב, עץ יפה נוף הנותן צל נעים
ופריו טוב למאכל. אבותינו חיבבו עץ זה, אף שפריו שימש בעיקר למאכל
עניים. אולם הערבים החליטו שזהו עץ מקולל, המביא מזל רע, וחלקם מכנים
אותו בשם "מכרוע", כלומר מאוס.

ומדוע החרוב מקולל, על כך מספרת האגדה: המלך סולימאן (שלמה) נוהג
היה לשבת בעת זקנתו בבית-המקדש, אשר בנה בירושלים, ועסק בתפילה
ובתורה. בכל יום ויום היה צץ בבוקר לפני המלך עץ אחד מעצי ארץ ישראל
כדי לארח לו לחברה, לשעשעו בעליו הירוקים ולרעננו בפרחיו הצבעוניים. יום
אחד עלה ועמד לפניו עץ אחד, שעליו קשים ויבשים, פרחיו זעירים ונטולי
צבע, ופירותיו קשים, שחורים וצורתם כעין חרב מעוקלת. שאלו המלך לשמו,
והשיב העץ: "חרוב".

הבין שלמה את האות ששלח לו הבורא, בכה ואמר: "בישרת לי את קיצי, כי בשמך – החבר והחורבן". ואכן באותו היום נסתלק שלמה המלך לעולמו, והשתחררו מכבליהם הג'ינים – השדים והמזיקים אותם כבל המלך בקסמיו ובכוח חכמתו, והייתה רעה גדולה בארץ...

ועד היום מעדיפים הג'ינים לנוח בעמלם בין ענפי החרוב, וכל שומר נפשו ירחק מצילו. ואומרים הפלאחים: "אפילו יהיה הדבר ביום, ועליך לקשור את בהמתך לעץ, אל תקשרנה אל החרוב. ואם אין עץ אחר בסביבה – עשה זאת בדחילו ורחימו, ובקש קודם רשות מן הג'ין השוכן בעץ."

אגדה אחרת מספרת, כי כאשר זקן המלך שלמה ובא בימים התקשה בהליכה ובעיקר בעלייה על מדרגות ארמונו, החליט להתקין מקל שיהיה לו לעזר. ראה ענף חרוב הנראה מוצק וחזק והקציעו למקל. אולם ענפי החרוב חלשים הם ונשברים בנקל, וכאשר נשען המלך על המקל החדש, נשבר זה מכובד משקלו, והמלך נפל מן המדרגות ושבר את מפרקתו. עד היום ניתן לראות את דמו של המלך שהשתמר בעורקי העלים האדמדמים של החרוב...

המרשים בחרובי ירושלים נמצא ביער ירושלים, מול "רחבת ויילר" בגובה 780 מ' מעל פני הים. זהו עץ עתיק יומין המכונה "החרוב של חוני המעגל". מרכזו של העץ התבלה והתפורר במשך השנים, ובטבעת ההיקפית נמצאים מספר רב של גזעים עבים בקוטר 40 ס"מ לערך, שהם כנראה התחדשות של העץ הקדוש שמת במרכז. בשל צורתו המיוחדת – צורת עוגה עגולה – זכה העץ לשמו, וכאן ראוי יותר מכל מקום אחר לספר את האגדה על חרובו של חוני.

חוני המעגל היה מהלך יום אחד בדרך. ראה אדם נוטע עץ חרוב. שאל אותו חוני: "עץ זה, כעבור כמה שנים ייתן פרי?" ענה לו הנוטע: "לאחר שבעים שנה". אמר לו חוני: "כלום ברור לך שתחיה שבעים שנה ותזכה לאכול מפירותיו?" אמר לו: "אני מצאתי את העולם מלא בחרובים, וכשם שנטעו אבותי לי – כך אטע אני לבני ולבני בני."

ישב חוני לאכול, נפלה עליו שינה ונתנמנם. עלה צוק סלע והפיקו, ומעלם וישן שבעים שנה. וכשקם משנתו, ראה אדם אחד מלקט פרי מאותו עץ חרוב. אמר לו חוני: "אתה הוא שנטעתו?" אמר לו: "אבי אבא". אמר חוני: "וודאי מנמנם הייתי שבעים שנה", הלך לביתו ואמר לשוכני הבית: "בנו של חוני המעגל היכן?" אמרו לו: "בנו נסתלק לעולמו, אבל עימנו נכדו." אמר להם: "אני חוני המעגל" – ולא האמינו לו. הלך לבית המדרש, ושמע שם את

החכמים אומרים: "ברורה לנו הלכה זו עכשיו כבימיו של חוני המעגל, כשהיה נכנס לבית המדרש – כל קושיה שהייתה לחכמים היה מיישבה." אמר להם: "אני חוני", ולא האמינו לו, ולא נהגו בו כבוד כראוי לו. חלשה דעתו וביקש רחמים – ומת.

הטבע/ רחל גליק

הטבע בעצמו- מניח פסליו- במקומות בלתי צפויים
כאילו במקרה.
אם נחנת בלב רואה- תעמוד מולם-
משתאה ליופיים, בשעה שרבים אחרים פוסעים לצידך
חולפים על פניהם... ועינם לא תבחין.

היכוננו לשנת אלפיים/ ד. אליר

לקראת שנת אלפיים, הגיעו מומחים והיסטוריונים למסקנה שיש צורך להכניס את כדור הארץ לבדק, לשפץ אותו, לנקות אותו, ולתקן את כל מה שטעון תיקון עליו. כדי לעשות זאת יש לרוקן את כדור הארץ מכל תושביו ולהעבירם למגורים זמניים על הירח. על מנת שיהיה לך מקום מגורים מתאים על הירח, עליך להרשם מוקדם ככל האפשר בתיבת דואר 2001 רמת גן אצל ד. אליר ולשאול פרטים. אם ישעמם לך על הירח, תוכל להשיג את ספריו של ד. אליר בספרייה שבירח, בצידו האפל.

הילד החולם/ חנוך לוין

"קסם השינה.

אדם ישן הוא ילד, וילד ישן הוא תמצית הילדות. כל יפי העולם, כל רגשותיו, כל טעמו וניחוחו מתמצים בילד ישן. איי, ילדים, נולדתם לשבור לנו את הלב. אנשים קטנים שכמותכם, גמדים מצחיקים עם תחפושות משונות, סהרוריים, תמימים, שואלי שאלות מטורפות, שוברי צלחות, מרטיבי מכנסיים, קופים קופצים ורצים, קמים ונופלים, גונבי ממתקים ללא גבול וקץ. נולדתם לפרוט על מיתרינו הכי כמוסים. נולדתם שלא נוכל לעמוד בפניכם. פשוט לשבור לנו את הלב."

הכיף בטיול

נופים נפלאים נגלו לעיניי
3 ימים ראיתי את הרגליים
של נמרוד שהלך לפני
שתיתי מים במשורה
אכלתי דייסה ממקורה
אך מכל הנופים ומכל המראות
הכי אהבתי לחלוץ נעליים
ולגרד בין האצבעות.

המכשפה/ אפרים סידון

ילד אחד היה כזה רזה ולא רצה לאכול
התרגזה אמו ואמרה בקול:
"אם לא תאכל, לא תהיה לי ברירה"
אני אקרא למכשפה נוראה
שתאכל אותך מייד!"
אבל הילד לא פחד
ואמו הזמינה מכשפה.
באה המכשפה והתחילה לצעוק:
"מה זה, עושים ממני צחוק?"
לבוא כ"כ מהר, מכ"כ רחוק
בשביל ילד כזה קטן ורזה!
אני לא אהיה שבעה מזה..."
והופ...! אכלה את האמא.

המעיון/ אנטואן דה סנט אכזיפרי

"שלום", אמר הנסיך הקטן
"שלום", השיב הרוכל
רוכל זה עסק במכירת גלולות משובחות המרות את הצימאון, כל הבולע
גלולה אחת לשבוע אינו זקוק עוד לשתיה.
"למה אתה מוכר זאת?", שאל הנסיך הקטן.
"גלולות אלה", הסביר הרוכל, "מאפשרות חיסכון ניכר בזמן, מומחים חיטבו
ומצאו כי בדרך זו אפשר לחסוך חמישים ושלוש דקות בשבוע".

"וכי מה עושים בחמישים ושלוש דקות אלו?"
"יכול אתה לעשות בהם ככל העולה על רוחך".
"אני כשלעצמי", אמר הנסיך הקטן בליבו, "אילו היו לי חמישים ושלוש דקות
פנויות,
הייתי הולך בנחת אל המעיין".

"הנסיך הקטן" / אנטואן דה סנט אקזיפרי

"המעין" / חיים חפר

הילדים של "אל המעיין" אינם ילדים רעים. ההורים ששלחו אותם לתלמוד
תורה, הם ברובם חסרי אמצעים. ואי אפשר לומר על המורים ומלמדים שם,
שהם חבורה של רשעים. אבל, בכל "יום-שואה" אנחנו בכל זאת זכאים
לחשוב עליהם ולחפש את האחראים המונעים מילדי ישראל אלה את הצעדה
ב"מצעד החיים", כדי שילמדו, ולו ברמז, שהאשכנזים,
"האשכנזים" אינם שבט מצורעים, ושרק המחנכים הם המפרקים את "עם
ישראל עם אחד" לקרעים קרעים, כאילו לא איחדו את האומה הזאת ימי
האופל של שנות הארבעים. ואת דרעי ומרעיו אין רואים באושוויץ,
בטרבלינקה, במיידנק. איש מהם לא בא להתפלל שם, פן איש באמונתו
ינזק. איש מהם לא יבכה אל מול קיר המוות באושוויץ, שם נורו אלפים
ומאות, פן ילמדו שהקיר הזה אינו מקודש פחות מן הכותל, כותל הדמעות. פן
ליבם של תינוקות בית רבן שלהם לא יוכל להכיל את אימת הזוועות. והרי
ילדים הם רק ילדים, והם עלולים לעמוד שם תוהים ובוהים, ולשאול את
מוריהם ורבניהם: "ואיפה היה אז אלוהים?". וילד אחד עוד עלול לשאול,
כשהוא משפיל מבט: "האם אלוהים הכניס אותם לתאי הגזים, כיוון שלא
שמרו את השבת?", וילד אחד יביט אל הרקיע ויבקש שם "אל רחום וחנון,
עושה צדק ומשפט", וילד שלישי שמחנכיו חשבוהו לתינוק תמים יתקומם ולא
ירצה לתת את קולו לתפילת "אל מלא רחמים". ומה יקרה, שואלים המורים
והמלמדים החרדיים, אם הילדים יבואו לבית הספר הריק של יאנוש קורצ'אק
ויתמהו: "היכן הילדים?". אסור. אסור באיסור חמור. ולכן תלמידי "אל
המעין" לא יהיו בין הצועדים, ולא ישאלו שאלות אפיקורסיות, ויתריסו כנגד
אלוהי היהודים. ילדי "אל המעיין" הם יהודים, אבל של לפני 100 שנה.
הציונות היא של "צא בחוץ", ועגלת היהדות שלהם חורקת וישנה. הם אינם
לומדים שהביל"ויים קראו "בית יעקב לכו ונלכה", ואיפה ביאליק שכתב את

"המעייין ממנו שאבו אחיך...". ומה הן כל מלחמות העצמאות שלנו לעומת המצוות שבתורה. והתזמורת והאופרה והקולנוע והתאטרון- הלא הם "חילול-השם נורא". אבל יש להם צעדה, וכל ישראלי מביט בלב דואב איך אלפי התלמידים של "אל המעייין" צועדים אל מעיין הולך וחרב.

הנוף (מתוך הנסיך הקטן) / אנטואן דה סנט אכזיפרי

הנוף הזה הוא בעיני היפה והעצוב ביותר שבכל הנופים. במקום הזה הופיע הנסיך הקטן על הארץ וכאן גם נעלם. הסתכלו בנוף הזה יפה יפה, כדי שלא יהיה לכם ספק שתכירו אותו אם תצאו יום אחד למסע באפריקה, למדבר, ואולי גם אתם תמצאו את הנסיך הקטן. "הנסיך הקטן"- אנטואן דה סנט אכזיפרי

הנשר והדבורה

אחד הנשרים ראה דבורה על פרח השמיים	בהמריאי אל על לענני
ואמר לה בבוז ובגאווה	מפיץ משק כנפיים,
צמרמורת ואימה	
"הו, מסכנה, כמה את עלובה	אין הרועים נותנים לעיניהם
תנומה	
על אף כישרונך וכל עמל הפרך	כל עדר נחפז למצוא מקלט
על האדמה	
הרי אלפי דבורים עושות כולן יחדיו	ואיילות קלות רגליים
אותה חלת דבש בקיץ בכוורת.	רצות- בורחות לכל
אפסים".	
ומי, בדבש המעורב	"לך כבוד ותפארה"
יבחין בין פרי טרחך הרב	ענתה לנשר הדבורה:
למעשה דבורה אחרת?	"לכך נועדת ונוצרת
אכן איני מבין, מדוע זה יטרח	ואילו אנכי יולדתי לעמל
יצור כמוך שנים בסתר	ולא לשם כבוד כי לטובת
הכלל	

על מנת לגווע אח"כ
הכורת
כבן בלי שם עם כל היתר?
נפשי
כמה שונה חלקי אני
דבשי".
מגורלך האלמוני

יום יום חלקי הדל אביאה
בזה בלבד אמצא סיפוק
שבחלת דבש יש גם טיפת

הסיפור היהודי/ סיפור חסידי

כשהרגיש הבעש"ט שצרה עומדת לבוא על ישראל, והגיעה שעת חשבון-
נפש, היה נוטל את מקלו, לובש את פרוות הכבשים הגסה שלו, הולך ליער,
ומדליק מדורה במקום סודי לרגלי עץ אלון עתיק, מתפלל- ותפילתו נענתה.

דור אחד אחרי התבקש צדיק אחר לפעול בעניין של פיקוח נפש. לבש
הגלימה השחורה, פנה לאותו יער, ומצא אותו אלון. אמר: "אין אנו מסוגלים
עוד להדליק את מדורתו של הבעש"ט, אך בכוחנו לומר אותה תפילה"-
ותפילתו נענתה.

ושוב עבר דור אחד, והתבקש רבי מסאסוב לפעול למען פיקוח נפש. לבש את
חלוק המשי החגיגי שלו, ופנה ליער. אמר: "אין בידנו להדליק את המדורה
ההיא, ואין בכוחנו לזכור את כוונתה המיוחדת של התפילה ההיא, אך זוכרים
אנו את מקום עץ האלון שם קרה הדבר"- זה הספיק והגזירה בוטלה.

חלף עוד דור, ורבי ישראל מרוז'ין התבקש לפעול למניעת צרה גדולה, והבין
שזו שעת חשבון הנפש. התיישב בכיסא המצופה זהב בארמונו המפואר,
ואמר: "אין בכוחנו ללכת לאותו יער, לא להדליק את המדורה, גם את
התפילה הישנה שכחנו. ואפילו איננו יודעים היכן מקום האלון בו ארעו
הדברים. אבל את הסיפור שארע שם עדיין יודעים אנו לספר."

הסירה הקוצנית-ידידת האדם

כשגלו בני ישראל מארצם לאחר חורבן בית המקדש, היה ביניהם גם נער
קטן, עצוב וחפוי ראש. הלך הנער אחרי אימו, כי נפל אביו במלחמה, ואת

נחלת משפחתו העלו האוייבים באש, ובעוד הוא מתבונן בלהבות הכתומות ובעשן הסמיך העולה מביתו, קפץ הנער אגרופו, הניפו במחאה אל מול השמיים, ונשבע כי ימהר וישוב אל ביתו כדי לבנותו מחדש.

שנתיים ישבו האם ובנה בגולה ולא ידעו אושר, כי התגעגעו אל מולדתם ואל ביתם שנחרב. יום ולילה הגה הנער בנחלה אשר יקים כשיחזור אל ביתו, והאישה חלתה במחלה קשה מרוב רעה ויגון, ומדי אוכלה מעט דבש, ענבים או דבלים מתוקות, נתקפה בחולשת-פתאום והתעלפה.

"יודעת אני צמח מרפא למחלתי, 'סירה קוצנית' שמו. צמח זה אינו גדל כאן, בגולה, אך הוא נפוץ מאוד במולדתנו, ואם אשתה תה שנחלט משורשי הצמח תוקל מחלתי", אמרה האם לבנה.

ואמנם, לאחר נדודים רבים שבו הנער ואימו אל נחלתם ואל ביתם החרב. הם ראו והנה נחלתם שוממה, אדמתם חשופה, ובשדותיהם עלו רק מעט עשבים שוטים ובני שיח נמוכים, אפורים ודלי מראה של הסירה הקוצנית.

"הזה צמח הסירה הקוצנית אשר אמרת?" שאל הנער את אימו. "הלוא עלוב מראה הוא, לא תואר לו ולא הדר! פירותיו זעירים ופרחיו חסרי צבע! הזה צמח המרפא שבו תלינו תקוותנו?"

"אל לך לזלזל בשיח עלוב מראה זה!" אמרה האם. "אמנם לא חנן אותו האל ביופי רב, אך שימושים רבים לו, והוא יסייע לנו בבניית נחלתנו!"

הסתכל הנער בשממה, בשרידי ביתו ובשלדי הצמחים המפוייחים הפזורים סביבו ואמר: "רוצה אני, אמא, לטאטא את רצפת ביתנו החרב, כדי שנוכל ללון כאן הלילה, אך כיצד אטאטא, ואין מטאטא בידי?"

אגדה האם ענפי סירה אחרים, הניחה עליהם אבנים כבדות כדי להדק את הענפים זה לזה, אחר קשרה סחבה סביב בסיסיהם, והנה בידה מטאטא לתפארת.

טאטא הנער את חורבות ביתו, ואחר כך רצה לגדור את נחלתו, כי אכלה אש המלחמה את הגדרות שהבדילו את הנחלה מן הנחלות האחרות.

"כיצד אגדור ואין עמי חבלים ומוטות?" שאל הנער.

"קושש נא ענפים משיחי הסירה הדוקרניים והסבוכים, וגלול אותם זה בזה עד שיהיו לגליל ארוך וסבוכ, ובו תגדור את נחלתנו", אמרה האם.

עשה הנער כדברי אימו, ולעת ערב הקיפה את הבית גדר נמוכה סבוכה וקוצנית, שנעשתה מענפי הסירה.

"צמא אני, אמא, אך מי הגשמים שבבור אגירת המים מזוהמים כל כך! כיצד אסנן אותם?" שאל הנער.

"שים מעט מענפי הסירה שקוששת על פיו של הכד הריק, ואני אצק מעליהם את המים שתשאב מן הבור", אמרה האם.

שתו הנער ואמו מן המים שסיננו דרך ענפי הסירה הנתונים על פיו של הכד, ואחר חפצו לעלות על משכבם כדי להחליף כוח מן הדרך הארוכה ומן העבודה הקשה, אך צינת הלילה שילחה צמרמורות בגופם. קושש הנער ענפים אפורים ונוקשים של הסירה הקוצנית והעלה בהם אש, ובינתיים הכינה האם לה ולבנה מזרנים לשינת הלילה מענפי סירה שקוששה בשדה, הכתה בקוציהם הדוקרניים כדי שינשרו, ומילאה בהם שני שקים ישנים, שמצאה במחסן הנחלה העזוב.

למחרת חרש הנער החרוץ חלקת שדה קטנה במחרשת עץ ישנה שמצא בנחלתו, וזרע בה מעט מזרעי הירקות שהביא עמו מן הנכר, כי אמר הנער בלבבו: אקדים ואזרע חלקתי כדי שיהיה מזון לי ולאימי, ולא נצטרך לנדבת ליבם של אנשים טובים, אך בסיימו את מלאכתו והנה להקת ציפורים נוחתת על השדה המעובד, והן מנקרות בזרעים ואוכלות בהם.

"מהר, כסה נא את התלמים הזרועים בענפים תלושים של הסירה הקוצנית!" אמרה האם לבנה. עשה הנער כמצוות אימו, והציפורים התרחקו מן התלמים ולא הוסיפו עוד לפגוע בזרעים.

"רעבה אני", אמרה האם, והנער זכר שראה יערת דבש על אחד משלדי העצים השרופים והמפוייחים ששרדו בשדה. הוא לקח עמו לפיד עשן כדי להרחיק את הדבורים, ואחר כך קרב בזהירות אל חלת הדבש, הפריד אותה מענפי העץ, והביא אותה אל אימו.

אכלו האם ובנה מיערת הדבש ושבעו, אך האם נתקפה שוב במחלתה לאחר שאכלה מן הדבש המתוק וכמעט התעלפה. מיהר הנער והתקין לה תה משורשי הסירה, והאם שתתה ורוחה שבה אליה.

אז הבין הנער כי שגה בשופטו את הסירה הקוצנית על פי מראה האפור והמשמים, וכי ידידה רבת תועלת היא לאדם.

שנים רבות חלפו, הנער שיקם את נחלתו והקים את הריסות ביתו, נטע עצים, זרע שדות והרחיק את השממה מביתו, ולתימהונו ראה שככל שצלחה מלאכתו ורחקה השממה מן הנחלה המעובדת, כן רחקה מביתו גם הסירה הקוצנית, אך תמיד שכנה סמוך לשולי נחלתו, כדי להיות לו לעזר בכל דרכיו.

העולם כה ריק...

העולם כה ריק, כאשר רק הרים וגאיות, נחלים וערים קיימים בו.
אך פה ושם- כאשר קיים מישהו המסכים איתנו, אשר איתו די לנו בשתיקה,
הופך עולמנו לגן עדן מאוכלס.

העיקר הם השורשים/ מוקי צור

סיפור ידוע ומלא לקחים הוא סיפור ביקורו של צ'רצ'יל בת"א, בראשית שנות
העשרים. מכיוון שלא היו עצים של ממש בעיר הצעירה, ואין מקבלים שר
מושבות בלי שדרה נאה, "נטעו" לכבודו אבות העיר שדרת ענפים.
באה רוח ונעקרה השדרה החגיגית. כשעבר צ'רצ'יל במקום, וראה את
הענפים העקורים אמר:
"העיקר הם השורשים!"
"התשמע קולי"/ מוקי צור

הצלחה

הצלחה היא מילת קסם שאפשר לפרשה בהרבה מובנים.
יש כאלה שלגביהם היא חלות רחוק. יש כאלה שפשוט לא מבינים
למה אינם מצליחים כמו אחרים. ויש כאלה המנדבים
פתגם שימושי המועד לכל מצליחני העתיד:
"ההצלחה היא כמו סולם. אי אפשר
לטפס עליה עם הידיים בכיסים."

הצלף-עז באילנות

הצלף הקוצני הוא שיח הנפוץ בכל הארץ, שבית גידולו סלעים, חומות
וקירות. קל מאוד לזהותו בעונת הפריחה (מאי-אוגוסט) בשל פרחיו הגדולים
והמיוחדים שנראים מהצד כעין מזרקה. ראוי לזכור כי זאת עונת הקיץ
שפרחים מועטים פורחים בה. גם כאשר אינו פורח קל לזהותו בשל ענפיו
המלאים קוצים עבים הנראים כקרסים מאונקלים ("שיכים"), ועליו המעוגלים
דמויי הביצה. ומדוע נקרא שמו צלף? צלף בארמית פירושו בקור וסדוק,
ופריו של הצלף אכן מתפצל במורה מיוחדת ומפזר את הזרעים, ומכאן השם.

מיוחד במינו הוא כושר התחדשותו לאחר פגיעה, ולכן זכה לתואר "עז שבאילנות".

אך לעזותו יש טעמים נוספים. הוא גדל בפינות שעצים ושיחים אחרים אינם יכולים לגדול בהם. הוא בעל יכולת מופלאה לעמוד בפני יובש והוא אלוף ביניקת מים מסלע. קוציו ומרירותו מגינים עליו משיני אוכלי צמחים, ולמעשה הוא עמיד בפני כריתה ושריפה.

ואמר על כך רבי שמעון ריש-לקיש: שלושה עזים הם: ישראל באומות, כלב בחיות, תרנגול בעופות. יש האומרים אף עז בבהמה דקה, ויש האומרים: אף צלף באילנות.

בימי קדם שימש הצלף לאבותינו כעץ פרי מן המניין והיו משתמשים לאכילה בפקועי הפרחים (המכונים "קפריס") ובפירות הצעירים לאחר שכבשו במלח או בחומץ. זאת בנוסף לשימוש כצמח מפרא ושיח משוכה לגדרות. גם כיום נמכרים הפקעים הכבושים בצנצנות כמעדן לאיני המעדן. מספרים חז"ל על חסיד אחד שנפרץ לו פרץ (בגדר) בתוך שדהו, ונמלך עליה לגדרה (לתקנה) ונזכר ששבת הוא, ונמנע אותו חסיד ולא גִדְרָה. ונעשה לו נס, ועלתה בפרץ (ולא זו בלבד שסתמה את הפירצה), וממנה הייתה פרנסתו ופרנסת אנשי ביתו.

כך סייע הצלף לשומר השבת וגמל לו על דבקותו במצווה.

לצלף תכונה מיוחדת ונדירה נוספת והיא המשכיות הפריחה לאורך תקופה ארוכה. בכל ענף נפתח כל יום פרח אחר. הפקעים הקטנים מתפקעים לפנות ערב ומופיע פרח לבן, גדול ומרהיב המתקיים כיום אחד ובצהריי היום הבא הוא כבר נבול ופרחים אחרים מופיעים. גם הפירות מתפתחים במשך ימים רבים. זאת תופעה שלא נעלמה מעיני חז"ל ומסופר על רבן גמליאל שדרש בפני תלמידיו על אחרית הימים: "עתידין אילנות שמוציאין פירות בכל יום". לגלג עליו אחד התלמידים ואמר: "והלא כתוב (בקהלת) אין כל חדש תחת השמש." אמר לו רבן גמליאל: "בוא ואראך דוגמתן בעולם הזה, יצא והראוהו צלף.

את פריחת הצלף תוכלו לראות במקומות רבים בארץ, אך מומלץ במיוחד טיול ב"שביל הצלפים" הנמצא במדרון הצפון מערבי של ג'בל חרייש בשומרון. כאשר יורדים משיח' חרייש לעבר הכפר סאנור רצוי לרדת בשביל זה.

הצנחנים בוכים בכותל/ חיים חפר

הכותל הזה שמע הרבה תפילות,
הכותל הזה ראה הרבה חומות נופלות,
הכותל הזה חש ידי נשים מקוננות,
ופתקאות הנתחבות בידי אבינו.
הכותל הזה ראה את רבי יהודה הלוי נרמס לפניו,
הכותל הזה ראה קיסרים קמים ונמחים,
אך הכותל הזה לא ראה עדיין צנחנים בוכים.
הכותל הזה ראה אותם עייפים וסחוטים
הכותל הזה ראה אותם פצועים ושבורים
רצים אליו בהלמות לב, בשאגות, בשתיקה, ומזנקים כמטורפים בסמטאות
העיר העתיקה.
והם שטופי אבק, וצרובי שפתיים והם לוחשים: "איך אשכחך ירושלים,
אם אשכחך", והם קלים כנשר ועזים כלביא.
והטנקים שלהם- מרכבות האש של אליהו הנביא.
והם עוברים כרעם, והם עוברים בזעם
והם זוכרים את כל השנים הנוראות שבהן לא היה לנו אפילו כותל כדי לשפוך
עליו דמעות.
והנה הם כאן, עומדים לפניו ונושמים עמוק,
והנה הם כאן, מביטים עליו בכאב מתוק
והדמעות יורדות
והם מביטים זה בזה ובוכים.
איך זה קורה, איך זה קורה שצנחנים בוכים.
איך זה קורה שהם נוגעים נרגשים בקיר, איך זה קורה שמן הבכי הם עוברים
לשיר.
אולי זה מפני שבני י"ט שנים, שנולדו עם קום המדינה, נושאים על גבם
אלפיים שנה.

הקשר לארץ ישראל/ זאב וילנאי

"אני מאמין שאין דרך טובה יותר
לחוש את הקשר לארץ ישראל
מאשר להלך בה לאורכה ולרוחבה
לחצות את עמקיה, להעפיל על פסגת הריה.

לסייר בשביליה- גם הנידחים ביותר.
רק כאשר אתה מסייר ברגל ברחבי הארץ,
מתבשם מנופה, ורואה במו עיניך...
את שרידיה הקדומים, ויישוביה החדשים,
אתה מרגיש את הקשר האמיתי לארץ ישראל
ואת היותך בן הארץ הזאת."

הרדופים

פעם הלכו נופי הסביבה לטיול. אל הר וגיא הבנים הצטרפה שלוחה והם תרו את האזור בהנאה רבה. אמנם ה"טיולים" היו יפים אך לכל אחד היו הבעיות שלו: הר- היה חרש למחצה, גיא- לא ביטא היטב את הידועות "בומץ", ושלוחה- הייתה ידועה ברחפנותה.

במהלך הטיול נזקק הר להתפנות, ובסבך השיחים שליד אפיק הנחל שבו טיילו מצא לו מסתור לצרכיו. גיא ושלוחה נעמדו בסמוך וצפו על הנוף. פתע קלטו עיניהם חבורת דובים המשרכת דרכה במעלה הנחל- בדיוק אל המקום בו הסתתר הר. שלוחה כמובן לא שמה לב לנעשה סביבה וגיא החל מייד לזעוק להר: "הר! תזהר! דופים באים!". כמובן שאת ה'בית' לא הצליח גיא לבטא, אך חמור מכך שהר לא שמע אותו. המשיך גיא לזעוק: הר-דופים! הר-דופים! אבל זה היה מאוחר.

הדובים הסתערו על הר, אכלו את בשרו ושתו את דמו ובמקום צֶמח צֶמח שנקרא מאז...הרדופים.

הרדופים/ נתן יונתן- שלמה ארצי

לא יפרח כבר פעמיים והרוח על המים
יפזר דממה צוננת על פנינו החיוורות,
שמה בין איבי הנחל בשעה אחת נשכחת
זכרונות אזוב שלנו מתרפקים על הקירות.

בלי תוגה, כפופי צמרת, בלוריות שיבה נבדרת
באשר יפות התואר בין שריקות העדרים
תפנוקי גוון ירטיטו בלכתן לרחוץ בזרם,

נכלמים נשפיל עינינו אל המים הקרירים.

לא נוסיפה עוד לנוע, משתאים נביט ברוח
איך הוא יחד עם המים מפרקים את הסלעים.
תאנה חנטה פגיה, והנשר היגע
אל קינו חזר בחושך מדרכי האלוהים.

הרדופים שלי, כמוני וכמוך, שכל ימיך
את פרצי האור שלנו את פיזרת לכל רועה-
לא עופות- מרום אנחנו ואל גובה השמיים
גם אתם גם אנוכי, לא נגיע כנראה.

רק בהר על קו הרכס, מישהו מוסיף ללכת
מן הוואדי והאבן לרכסים אל הרוחות,
עד אשר בכסות הערב יחזור נוגה אליך
עם פכפוך פלגים
עם רחש הרדופים ליד החוף.

הרקפת- נזר שלמה

לאחר שמת המלך דויד שבע ימים ופעלים ישב על כיסאו בנו שלמה, ותיכון
מלכותו מאוד כי חכם היה מכל אדם ונבון מאוד ורחב לב, ויהי שמו בכל
הגויים סביב. ובניגוד לאביו שהיה איש מלחמות מנעוריו, היה שלמה בנאי
גדול, אוהב יופי והדר. ויבנה את בית ה' בירושלים ואת ארמון המלך, ואת
בית יער הלבנון, ואת חומות ירושלים ואת ערי הרכב וערי הפרשים וערי
המסכנות.

ואחר נפנה המלך לעצב את כלי הארמון וסמלי השלטון, ויעש את הצינות
והמגינים מזהב שחוט (מרוקע) ואת כיסא מלכותו המופלא- כיסא השן הגדול
המצופה זהב מופז שלא היה כמותו בכל הממלכות. ורק את תבנית נזר
המלכות לא השכיל לעצב. וישלח את עבדיו לשוט בארץ שבעה ימים לבחון
את כל הפרחים ולהביא לפניו את הפרח הנאה ביותר, ולפיו יצוק את עטרת
המלכות.

וייצאו השליחים דחופים מפניו ויעברו את הארץ לאורכה ולרוחבה מתפסח
ועד עזה, ומן הים הגדול עד הים הקדמוני הוא ים המלח. ויבחנו את כל

הפרחים היפים: את חבצלת השרון, שושנת העמקים, אדמונית החורש, הוורד, הכלנית, האירוס ועוד ועוד, לא פסחו על אחד. אך בכלם היה דופי. זה קוצני וזה מסריח. זה שחצן וזה כותרתו פגומה. היו העבדים אובדי עצות. שבוע החיפושים שהוקצב להם תם ואת הפרח המבוקש טרם מצאו. ויעלו מן הבקעה וישבו לירושלים סרים וזועפים. והנה בעודם עולים בהר יהודה בדרך הנחל, ויראו מתחת לאחד הסלעים את הרקפת. והיא נאה וחסודה, הפרח שלה צבעו ורוד-סגול יפה להפליא ומאיר את פני הצורים והטרשים האפורים. ולעליה צורת לב המזכירה את רוחב ליבו של שלמה.

לקחו איתם עבדי המלך רקפת אחת וימהרו עמה שמחים וטובי לב אל ארמון המלך בירושלים. והמלך שלמה יושב על כיסא י"ד האריות ויביא ברקפת ותיטב בעיניו, ויאמר לעבדיו "יפה בחרתם. הפרח מקסים הוא ולמרות זאת ראשו מורכן בענווה לפני בורא עולם וצורת עלי הכותרת שלו כקרני הצבי הוא סמלו של עם ישראל וארץ ישראל, ויושב הוא בהר בין הסלעים כמו שבטי ישראל." ויעש המלך שלמה נזר זהב עטור אבני יקר בדמות פרח הרקפת, ויהי עטרת מלכותו במשך ארבעים שנה. וכאשר מת המלך הגדול והחכם ויקבר בקברי המלכים בירושלים, התאבל העולם כולו, והרקפת אבלה מכולן. וכאשר כעבור דורות כבש נבוכדנצר מלך בבל את ירושלים, החריב את בית המקדש הראשון ושדד את כתר מלכי יהודה, הרכינה עוד ותה הרקפת את ראשה היפה, ועד היום הוא מורכן מצער ויגון.

השחף/ ריצא'רד באך

אל תאמין למראה עיניך

כי כל שהן מראות לך

הוא הגבול בלבד.

התבונן בכוח הבנתך, גלה דברים

הידועים לך מכבר,

ואז תמצא את הדרך לעוף.

וזכור תמיד: השחף המגביה עוף,

הוא השחף המרחיק ראות..."

שעמום/ סרן קריגור

מאחר שהשעמום מתקדם, והוא הרי שורש כל רע, אין פלא שהעולם נסוג, והרוע מתפשט. עיקר התופעה מצוי בראשית הבריאה. האלים השתעממו

ולכן בראו את האדם. אדם השתעמם משום שהיה בודד, לכן נבראה חווה. ומרגע זה נכנס השעמום לעולם וגדל ביחס ישיר לגידול האוכלוסייה. האדם השתעמם לבדו. אדם וחווה השתעממו ביחד. אח"כ השתעממו אדם וחווה וקין והבל שעמום משפחתי. לאחר מכן גדלה אוכלוסיית העולם והאומות השתעממו בהמוניהן. כדי לשעשע את עצמן הן הוכו ברעיון לבנות "מגדל וראשו בשמיים". רעיון זה משעמם כמו גובהו של המגדל, והינו הצגה נוראה לכך איך יד השמעום היא על העליונה. ואז התפזרו בכל העולם, ובדיוק כמו בני אדם בימינו, המטיילים בחוץ לארץ, אך עדיין נשארים משועממים.

סרן קריגור/ "מחזור הזריעה"

התאנים והתרנגולות של "הצדיק הלבן"

עץ התאנה, אחד משבעת המינים שנשתבחה בהם הארץ- היה חביב ביותר על בני ישראל. העץ היה לסמל השלום והשלווה, ואף דברי התורה ולימודה נמשלו לתאנה. "ולמה נמשלה תאנה לתורה? כל הפירות יש להם פסולת, אבל התאנה כולה יפה לאכול, כך דברי התורה אין בהם פסולת".

גם הערבים מחבבים את העץ, ורואים בו מגן מפני שדים ומזיקים. לכן הם נוהגים לצייר על קירות בתיהם "חמסה"- עלה תאנה העשוי חמש אונות כנגד עין הרע. גם בקרב הספרדים ועדות המזרח ביישוב הישן נהגו לענוד קמיע כסף דמוי תאנה שנקרא "חמסיקה".

יש בארץ תאני גן המטופחות בידי האדם, ועצי הנקבה שבהם מניבים פירות טעימים ועסיסיים; עץ התאנה הנקבי מניב שלושה יבולים בשנה: פגות אביביות המכונות "בכורות" והן המבוקשות ביותר, פגות קיציות המבשילות באוגוסט והן היבול העיקרי, ופגות אפלות המניבות בסתו.

ברובע היהודי העתיק בצפת נמצא בית הכנסת של רבי יוסי בְּנָאָה ("הצדיק הלבן"). בבית הכנסת ספר תורה עתיק, נדבת משפחת עֵבו מצפת, המובל מדי שנה בל"ג בעומר מבית המשפחה בטקס חגיגי בתהלוכה המשמשת כפתיחת החגיגות במירון.

בתוך בית הכנסת נמצא קברו המסורתי של רבי יוסי, שחי באמצע המאה השלישית, ומדבריו: "כל העוסק בתורה לשמה- תורתו נעשית לו סם חיים, וכל העוסק בתורה שלא לשמה- נעשית לו סם המוות". בחצר נמצא נצר של עץ תאנה עתיק. על עץ זה סיפרו זקני צפת אגדה:

רבי יוסי בנאה היה מתקן את חורבות צפת וירושלים, והיה מעסיק פועלים. פעם אחת, בעונת החורף- היה עסוק בתיקון בית הכנסת בירושלים והותיר בצפת את בנו. באותו היום תקף הרעב את הפועלים שעבדו אצל בנו, והם ביקשו לאכול. הבן היה במבוכה, כיוון שלא היו בידו מעות לרכישת מזון, ולא היו בידו מאכלים. במצוקתו ניגש אל עץ התאנה, אמר השבועה שלמד מאביו ופקד: "תאנה! תאנה! הוציאי פירותייך ויאכלו פועלי אבא!". הבשילה התאנה פגותיה והצמיחה בכורות. אכלו הפועלים לשובעה ושברו רעבונם. כעבור יום חזר רבי יוסי לצפת, וסיפר לו הבן על נס התאנים. נאנח רבי יוסי אנחה מרה ואמר לבנו: "בני, אתה הטרחת את הקדוש-ברוך-הוא להוציא מהתאנה פירות שלא בזמנם, לכן תיאסף שלא בזמנך". ואכן, למחרת נפטר הבן והלך לעולמו.

ומה עניין התרנגולות שבכותרת לכאן?

בימי שלטון התורכים היה בצפת מושל אכזר שהתאנה ליהודי העיר, הציק להם בכל הזדמנות, ובעיקר ביקש לפגוע בשמחת החג. כאשר גילה הַזֵּד שהיהודים קונים בערב יום הכיפורים תרנגולות לצורך "כפרות", וכל אחד משתדל לקנות תרנגולת לבנה וצחורה, ציווה על יהודי צפת לברך על תרנגולות שחורות, והיתרה של מי שיפר את הצו- יוצא להורג בתלייה. נרעשו יהודי צפת ופחדו, בלית ברירה יצאו אל השוק ורכשו תרנגולות שחורות לעיני שליחי המושל. לאחר נועצו ברב העיר, ולפי עצתו יצאו לפקוד את קברו של רבי יוסי בנאה. על הקבר השתטחו בבכייה גדולה, וביקשו בתפילתם מן הצדיק להיות להם סניגור בשמיים, על שנאלצו הם לכפר עם תרנגולות שחורות. נעתר הצדיק לקריאותיהם, והחליט להפר את גזירת הרשע. כאשר שבו היהודים לבתיהם מצאו שכל התרנגולות הפכו צחורות כשלג. והייתה שמחתם של הצפתים רבה על הנס, ומאז קראו לרבי יוסי בשם "הצדיק הלבן" או "צדיק התרנגולות הצחו התורמוס מסיר טומאה, וקוטע רגלי שונאי ישראל

בארץ גדלים כמה מיני צמחי תורמוס ממשפחת הפרפרניים. הידועים שבהם: התורמוס התרבותי, צמח מספוא שזרעיו נאכלים לאחר שרייה במים; תורמוס ההרים (תורמוס כחול), מפרחי הבר היפים של הארץ, הפורח בכחול עז במשטחים מרהיבים במספר אתרים בסוף החורף ובראשית האביב; תורמוס ארצישראלי, הדומה לתורמוס ההרים אך נבדל בפרחי הכותרת שצבעם תכלת עד סגול בהיר.

על מיני התורמוס מתרבים היטב באדמות תחוחות ועמוקות, תכונה שנוצלה לטהר את הארץ מטומאתה בימי המשנה, וכך היה המעשה:

העיר טבריה נוסדה בתחילת המאה הראשונה על ידי המלך הורדוס אנטיפס בנו של המלך הורדוס הגדול, על שרידי העיר נקת ובתחום בית הקברות של העיר נחמת. היהודים, שהקיפדו מאוד בנושאי טומאה וטהרה, סירבו להתיישב בעיר החדשה זרועת הקברים, ובעיקר הרחיק הדבר את הכוהנים. חלק מהתושבים הובאו למקום מבין תושבי הערים הסמוכות בעל כורחם, וחלק נמשכו אליה בגלל זכויות מיוחדות והטבות חומריות שהעניק המלך, אך העיר עמדה בטומאתה שנים רבות.

בתקופת גזירות השמד של הקיסר אדריאנוס, נגזר גזר דין מוות על רבי שמעון בר יוחאי. נמלט רשב"י עם בנו אלעזר ונחבאו במערה שלוש עשרה שנה. בשל העובדה ששכנו בעפר תקופה כה ארוכה, התכסה גופם בשחין. עם תום הגזירות יצאו ממחבואם וירדו אל חמי טבריה כדי להירפא ממחלתם. ואכן, הועילו להם חמי המרפא ושב בשרם כבראשונה.

שמח רשב"י, ורצה לגמול לתושבי המקום כדבר הפסוק: "אדם צריך להחזיק טובה למקום שיש לו הנאה ממנו". שחו לו תושבי טבריה על מצוקתם-טומאת הקברים שאינם מצליחים לבערם.

החליט רשב"י לטהר את טבריה מטומאתה. יצא זרע זרעי תורמוס בכל המקומות החשודים כקברות. בכל מקום שאדמתו הייתה קשה לא נבט התורמוס, ובכל מקום שהיה בו קבר ואדמתו תחוחה ומלאה רקב-מצח התורמוס ושגשג.

כך איתר רשב"י את המקומות הטמאים וסימן אותם, ואחר הוציא עם בני טבריה את עצמות המתים, וקברם בבית קברות חדש הרחק מתחום העיר. טבריה טוהרה והייתה כשרה להתיישבות כל בני ישראל.

היה בטבריה שומרני אחד שונא ישראל שרצה להכשיל את מפעלו של רבי שמעון, לפגוע בכובדו ולמנוע את ישובה של העיר ביהודים רבים. לקח גופת מת והטמינה במקום שטיהר אותו רשב"י. אחר קרא לאנשים, הראה להם את הקבר ואמר: "ראו נר, כיצד טיהר רבי שמעון זה את טבריה!". צפה רשב"י את מעשה הנבלה של השומרני ברוח הקודש, בא למקום בו הוטמן המת ואמר נוכח פני כל הקהל: "גוזר אני על העליון (השומרני) שיירד, ועל התחתון (המת) שיעלה". מייד נבלע השומרני באדמה והמת עלה על פניה והרחיקוהו משם.

בעקבות טיהורה הפכה טבריה לעיר ואם בישראל, מושב הסנהדרין ומרכז חוכמה ותרנה. ובעקבות המעשה הזה הפך התורמוס לצמח חביב על בני

ישראל. בעזרתו יכלו לטהר את כל המקומות החשודים בטומאה, ומשמרות הכהנים התיישבו בהם, וכך הורחב תחום ההתיישבות של היהודים למורת רוחם של הגויים שונאי ישראל, ולכן אמרו על התורמוס: "התורמוס מקטע את רגליהם של שונאי ישראל".

היפה והמרהיב בין התורמוסים הוא כאמור התורמוס הכחול, שאת משטחי הפריחה שלו ניתן לפגוש בתל שוכה שבעמק האלה, בנחל תבור ולאורך כביש ואדי מילק (בעיקר בין בת שלמה לאליקים).

התמדת המדריך

אם היום כה נורא... ורטוב... וסגריר
יש לך בפה טעם מריר
כלום לא הלך, כולם מלאי טענות
והדרך קשה ורצופת כישלונות
וחשבת...
ועשית
וניסיתי עד בלי די
ופתאום נדמה
שכל זה לא כדאי
זכור:
לא להתייאש לעולם
כי סודם של הגלים- בהתמדתם!

וידוי על איכות הסביבה

אפפנו- את עולמנו בערפל, עשן, ופיח.
בזבזנו- אוצרות טבע שקיבלנו בפקדון.
גזלנו- נופים של מרחבי רקיע בבנייה מכוערת.
דלדלנו- את עושר הבריאה.
הפרנו- את ברית האיזון בין האדם לטבע.
ויתרנו- על איכות חיים ראוייה לילדינו.
זיהמנו- ימים, נהרות, ואגמים ברעל חמדותינו.
חוררנו- את מעטפת האוזון החובקת את עולמנו.
טימאנו- מקורות מים חיים במי שפכינו.

יצרנו- הררי אשפה וזבל בחלל, במדבר, ובחצרותינו.
כרתנו- יערות העד תמורת רווח קצר מועד.
לכלכנו- אתרי טבע ונוף, חופים, נתיבות ופסגות.
משכנו- את עתיד העולם מתוך אדישות וחוסר חזון.
ניצלנו- ולא מיחזרנו את מתנות הטבע באנוכיותו.
סיכנו- את קיום עולמנו בכורים ובקרינה.
עקרנו- ציפורים ממחוזות קינון וממסלולי נדידתן.
פצענו- מדרוני הרים במחצבות אבן.
צדנו- ברוע לב חיות ובעלי כנף שנעלמו מעולמנו.
קטלנו- פרחי בר, והם אבדו ואינם.
רמסנו- ברגל רמה שדה, וניר, ואחו.
שרפנו-עצי יער על מזבח שנאתנו.
תיעשנו- במחיר איכות אוויר, ים ויבשה.

זאת הארץ/ י. טהר-לב

זאת הארץ
בלי מילים
אלף צורות, אלף צבעים, נחלים, כבישים,
קמרונות ועיקולים.
ואפשר לראות את קו השבר, קו האופק,
וקו האור, וקו פרשת המים.
ארץ מלמעלה, ארץ ללא שמיים.
הירדן, הירקון, הבקעה, הערבה, המכתש.
הר נחתך, צל נופל, נחל יבש,
ממטרות, שדה פורח.
הוי ארצי מולדתי, הר טרשים קרח
זאת הארץ
והיופי כשהוא לעצמו, משחק של צורה וצבע,
הציור המופשט, אבסרקט של הטבע.
המוזיקה הזורמת בשפכי הנחלים
אוכפי ההרים, רכסים, ותלים.

זאת הארץ.

גם אם עברת אותה לאורכה, לרוחבה, אי שם בחיים
בתנועת הנוער, בצבא, עם חבריך, עם ילדיך,
גם אם חצית אותה כשהמפה לצידך וההגה בידיך,,
רק כשאתה רואה אותה מן הגבהים אתה
מבין איך מתבונן בה אלוהים."

זה לא חוכמה...

זה לא חוכמה לצחוק
כששמש ואביב
והרבה חברים מסביב.

צריך לדעת לחייך
גם כשעננים ורטוב
וקר, ולבד, ועצוב.

זה לא חוכמה לאהוב
את אלה שהולכים
אחריך בתלם ישר,
שחושבים... שאומרים...
שעושים איתך תמיד...
את אותו הדבר.

צריך לדעת לקבל
גם את הלא מוכר,
והשונה, והאחר, והמוזר.
כי יש אנשים שהם יפים
רק עמוק עמוק בפנים.

זוהי ארץ/ אפרים קישון

זוהי ארץ כל כך קטנה ששטחה על מפת העולם אינו מספיק כדי לכתוב את שמה בתוכו.

זוהי הארץ היחידה בעולם שמשלמי מיסייה בחוץ לארץ הקימו אותה.

זוהי ארץ בעלת גבולות בלתי מוגבלים.

זוהי הארץ הצרה ביותר בעולם, זוהי ארץ הצרות.

זוהי ארץ בה לומדת האם את שפת האם מפי ילדיה.

זוהי ארץ בה אבות אכלו בוסר ושיני הבנים מצויינות.

זוהי ארץ בה כותבים עברים, קוראים אנגלית, ומדברים רוסית.

זוהי ארץ בה לכל אזרח זכות לומר את דעתו אך אין בה חוק המחייב מישהו להקשיב.

זוהי ארץ המתקדמת ביותר במזרח הקרוב – הודות לשכנותיה.

זוהי ארץ בה כל ההון נמצא אצל היהודים ורבה ההתמרמרות על כך.

זוהי ארץ בה תוכל לקנות בכסף את הכל חוץ ממכונת יגואר שהיא יקרה מידי.

זוהי ארץ שהפרידה בין דת למדינה ומאז שולטת בה הדת לבדה.

זוהי ארץ שיש בה כור אטומי אך טלפון רק בעוד שנתיים.

זוהי ארץ של ברירות שאין בה כל ברירה.

זוהי ארץ שהתגברה על החרם הערבי אך לא על שביתת עובדי הניקיון העירוני.

זוהי ארץ שהצליחה להפיק מי שתייה מן הים אך הרחצה עוד אסורה בו.

זוהי ארץ שהיא חלק בלתי נפרד מן האיגודים המקצועיים שלה.

זוהי ארץ שבה פתק קטן מסוגל להזיז הרים, אך הרים מולידים נאומים.

זוהי ארץ המייצרת פחות ממה שהיא אוכלת ודווקא בה טרם מת איש מרעב.

זוהי ארץ בה לא מצפים לניסים אלא מתחשבים בהם.

זוהי ארץ שקיומה בסכנה מתמדת אך תושביה מקבלים "אולקוס" דווקא מן השכנים למעלה.

זוהי ארץ בה אין איש רוצה לעבוד, לכן מקימים עיר חדשה תוך שלושה ימים והולכים בטל עד סוף השבוע.

זוהי ארץ שאינה מקבלת אוויר אבל נושמת חירות.

זוהי ארץ בה כל אדם – חייל ובכל זאת כל חייל – אדם.

זוהי ארץ בת חמישים אבל חכמה ומנוסה כבת עשרים.

זוהי הארץ היחידה בעולם שבה יהודי אינו יהודי.

זוהי הארץ היחידה שאני יכול לחיות בה.

זוהי הארץ שלי!

זמן גיאולוגי

בארץ בוחצ'וטגאד, אשר בירכתי צפון, עומד לו סלע ענק מאה פרסה רוחבו ומאה פרסה גובהו. פעם בשנה באה ונוחתת עליו ציפור קטנה ומשייפת בו את מקורה.

והיה כאשר יישחק הסלע עד עפר משיופי מקור הציפור הקטנה, וחלף יום אחד בנצח.

זמן/ מאיר שלו- "כימים אחדים"

אני זוכר כיצד לימדה אותי אמא לקרוא הללו לראשונה. בן שש הייתי וביקשתי ממנה שתקנה לי שעון.

"אין לי כסף לשעון", אמרה.

"אני אבקש מגלוברמן והוא יקנה לי", אמרתי, "הוא אבא שלי ויש לו כסף כמה שהוא רוצה" (למרות גילי הצעיר הבנתי פה את מעמדם של שלושת הגברים שדאגו לי, הביאו לי מתנות ושיחקו איתי משחקים). "אתה לא תבקש מאף אחד שום דבר", אמרה אמא וקולה שקט וקשה.

"אין לך אבא, זיידה, יש לך רק אמא ומה שאני יכולה אני אקנה לך. אוכל לאכול יש לך, בגד ללבוש ואתה לא הולך יחף בלי נעליים", ואח"כ התרככה, הוליכה אותי בידי החוצה ואמרה: "אתה לא צריך שעון, זיידה, תראה כמה שעונים יש בעולם". היא הראתה לי את צילו של האקליפטוס שבגודלו, בכיוונו, בצינתו אמר תשע בבוקר. את העלעלים האדומים של הרימון שאמר אמצע מרץ, את השן שהתנדנדה בפי ואמרה שש שנים, ואת הקמטים הקטנים שבזוית עיניה שריצדו ואמרו ארבעים.

"אתה רואה זיידה, ככה אתה בתוך הזמן. אם יקנו לך שעון אתה תהיה רק לצידו".

חוויות במחנה ריכוז

בספרו "האדם מחפש משמעות" מספר ויקטור פרנקל:

"זהו סיפור פשוט על אישה צעירה שהייתי עד ראייה למותה במחנה ריכוז. אישה צעירה זו ידעה, כי היא עומדת למות בתוך ימים ספורים. אך כשדיברתי עימה, הייתה רוחה טובה עליה, על אף ידיעתה זו. "מודה אני

לגורל על שהפליא את מכותיי", אמרה לי. "בחיי הקודמים פונקתי ולא נהגתי רצינות בהישגים רוחניים". היא הורתה באצבעה החוצה בעד חלון הצריף ואמרה: "עץ זה שכאן הוא ידידי היחיד בבדידותי". בעד החלון יכלה לראות רק ענף אחד של עץ ערמונים ובענף היו שני ניצנים. "פעמים רבות אני מדברת אל העץ הזה", אמרה לי. בחרדה שאלתי אותה, אם העץ ענה לה. "כן". מה אמר לה העץ? ענתה: "הוא אמר לי, אני פה- אני החיים, חיי הנצח."

חוקי מרפי

על כל מה שאנחנו עושים/ מה שקורה תמיד מישהו אומר: "ברור, חוקי מרפי", אז כדי שאתה תוכל להיות זה שיאמר: "ברור, חוקי מרפי", הנה כמה מהם לפניך:

- אם משהו יכול להשתבש- הוא לבטח ישתבש. אם משהו יכול שלא להשתבש- הוא בכל זאת ישתבש.
- ישתבש מה שישתבש- תמיד יש מישהו שידע על זה מראש.
- כאשר המצב נעשה בלתי נסבל- כולם מסתלקים.
- אם מצב מסויים תובע מאיתנו ריכוז מוחלט, הוא יתרחש דווקא בד בבד עם אירועים שיסיחו את דעתנו.
- המוצג המעניין ביותר במוזיאון יחסר בד"כ תוויית זיהוי.
- כאשר אנו רוכשים מטבע זר, ירד שער המטבע תמיד יום לאחר שרכשנו אותו.
- אין דבר שאינו יכול להיות גרוע יותר.
- בדיוק לאחר שהדיילת מגישה כוס קפה מלאה, המטוס נקלע לכיס אויר.
- לכל בעיה סבוכה נמצא פתרון קל, פשוט ומוטעה.
- רק לאחר שגזזנו את הציפורניים נגלה שאנו זקוקים להן.
- אנו נמצאים במשבר אמיתי כאשר אי אפשר עוד לומר "בואו נשכח מכל העניין".
- בכל ארגון קיים אדם שמבין משהו בתוך הבלאגן. אדם זה כמובן יפוטרו בהקדם האפשרי.
- נטייתו של עשן הסיגריה או המדורה להסתלסל לעבר פרצופינו, עומד ביחס ישר לסלידתנו מעשן.
- לקוח שמשלם הכי מעט- מתלונן הכי הרבה.

- כדי שמשהו יהיה נקי, חייב משהו אחר להתלכלך... אבל אי אפשר ללכלך הכל בלי שמשהו יתנקה.
- בכל ארגון בירוקרטי משקיעים יותר עבודה בדיווח ככל שמבצעים פחות. אנו מגיעים למצב של יציבות מושלמת כאשר מקדישים את כל הזמן לדווח על לא כלום.
- מכונה שהתקלקלה תפעל בצורה מושלמת עם בוא הטכנאי.
- הרגע היחיד שבו נרשה לעצמנו לקחת רגע מנוחה הוא הרגע שבו יעבור הבוס מול דלתנו הפתוחה.
- הצוחק אחרון לא הבין את הבדיחה.
- כל זמן שלא אכפת לך איפה אתה נמצא, לא הלכת לאיבוד.
- אם אתה יכול לשמור על ראש צלול כאשר כולם בהיסטריה, סימן שאינך מבין מה קורה.
- מעטפות ובולים שלא נדבקו בשעה שניסית להדביק אותם, ידבקו לכל חפץ אחר.
- פרוסה מרוחה בריבה תיפול תמיד על הצד המרוח.
- לא משנה באיזה תור בסופרמרקט תבחר- התור השני יתקדם מהר יותר.
- תמיד האדם שנותר הכי חזק- נרדם ראשון.
- בצרור מפתחות- המפתח הנחוץ הוא תמיד המפתח האחרון.

חורף 73 / שמואל הספרי

אנחנו הילדים של חורף שנת 73
חלמתם אותנו לראשונה עם שחר בתום הקרבות
הייתם גברים עייפים שהודו למזלם הטוב
הייתם נשים צעירות מודאגות ורציתם כל כך לאהוב
וכשהריתם אותנו באהבה בחורף 73
רציתם למלא בגופכם את שחיסרה המלחמה.

כשנולדנו הייתה הארץ פצועה ועצובה
הבטתם בנו חיבתם אותנו ניסיתם למצוא נחמה
כשנולדנו בכו הזקנים בעיניים דומעות
אמרו- הילדים האלה הלוואי ולא ילכו לצבא.
ופניכם בתצלום הישן מוכיחות שדיברתם מכל הלב
כשהבטתם לעשות בשבילנו הכל- להפוך אויב לאוהב.

הבטחתם יונה
עלה של זית
הבטחתם שלום- בבית
הבטחתם אביב ופריחות
הבטחתם לקיים הבטחות
הבטחתם יונה.

אנחנו הילדים של חורף שנת 73.
גדלנו אנחנו עכשיו בצבא עם הנשק, קסדה על הראש.
גם אנחנו יודעים לעשות אהבה, צוחקים ויודעים לבכות,
גם אנחנו גברים, גם אנחנו נשים, גם אנחנו חולמים תינוקות.
ולכן לא נלחץ, ולכן לא נדרוש, ולכן לא נאיים.
כשהיינו קטנים אמרתם "הבטחות צריך לקיים".
אם דרוש לכם כוח ניתן לא נחסוך רק רצינו ללחוש
אנחנו הילדים של החורף הוא- שנת 73.

חיוך של בוקר

החיוך הראשון של הבוקר
הוא החיוך הכי חשוב
הוא מתחיל את הבוקר
ומלווה אותנו עד שהיום נגמר.
כשהחיוך מופיע על השפתיים
צריך ב-מ-ה-י-ר-ו-ת להושיט 2 ידיים,
לתפוס אותו, ולבלוע.
ככה כל היום הוא ידגדג בבטן
ויציץ מתוך העיניים.

חיים הרמוניים/ רבי נחמן מברסלב

"לבקר אחרים, ולתת להם את ההרגשה שאינם רצויים- זאת כל אחד יכול לעשות. אך לרומם את רוחם ולהעניק להם הרגשה טובה- לכך דרושים כישרון מיוחד והשקעת מאמץ".

חיית המחמד שלי/ אפרים סידון

יש ילדים שיש להם כלב
יש עם חתול אהוב
אחרים באוגרים רבים מטפלים הם
או תוכי חכם בכלוב.
יש הקשורים בעכבר לבן
אבל אצלי זה השיא
כי חיית המחמד הפרטית שלי
היא נחש קטן אך ארסי.

הוא שוכב בכלוב של זכוכית
כמעט בלי תנועה מהרהר
אך כשבא איזה איש מעצבן
אני אותו משחרר.

למשל, יש אצלנו מורה בבי"ס
הוא איש קטן ומטריד
איתי הוא ממש לא בסדר
עליו הוא צועק תמיד.
כשבא אלינו הביתה
לספר להורי" שהפרעתי
פתחתי לאט את הכלוב
ואת הנחש שיחררתי.

היה לנו מורה בבי"ס
הוא היה איש כעסן ומטריד.

או- יש לי דודה אחת שצובטת

בלחי, ממש חזק
אז אתמול כשאלינו היא באה
שיחררתי את הנחש.

הייתה לי דודה אחת שצובטת...

בקיצור בזכות ידידי
הנחש הארסי ההוא
יש המון אנשים מטרידים
או...
אני מתכוון היו.

חמור

אתמול עמדתי עם אבא בתור
ומישהו נדחף וקראו לו חמור.
"חמור!", אמר גם הנהג על הכביש
שנתקע בעמוד בגלל איזה איש.
אפילו חבר שלי- דרור
הרביץ לי וקרא לי חמור.

ובקיבוץ, ראיתי, כשרק נולד
ועוד לפני שעשה אפילו צעד אחד
חמוד שכזה, וכולו אפור
כל-כך קטן, וכבר קוראים לו חמור!!!

טבריה/ יוהן לודוויג בוקהרט

"טבריה שוכנת בבקעה קטנה, הסמוכה לכנרת ומוקפת הרים. בשל מיקומה שורר בה חום רב, והמקום אינו יפה לבריאות. משום כך נפוצה בה הקדחת בתקופת הקיץ. כמות הגשמים מעטה, והשלג כמעט ואינו ידוע לחופי הכנרת. בכלל, נראה כי אקלימה דומה לזה של ים המלח. העיר מוקפת מצד היבשה בחומה עבה, הבנויה היטב ומתנשאת לגובה של כ- 25 רגל. לחומה קיר מגן גבוה וחרכי ירי. היא מקיפה את העיר משלושה כיוונים ומשיקה למים משני צידיה. ברם, שרידים שנותרו בכנרת מעידים, כי ביום מן הימים היתה העיר

תחומה גם מכיוון זה. כך, הבחנתי בעמודי גרניט במים, בסמוך לחוף. חומת העיר מאוגפת בעשרים מגדלים עגולים, הניצבים במרחקים לא קצובים. הם בנויים אבני בזלת, ונראה כי אינם קדומים ביותר. החומה בכללה היא במצב תקין, ונראית כבלתי ניתנת לכיבוש."

יוהן לודוויג בוקהרט (1812) - נוסע חוקר שווצרי שנשלח למזה"ת מטעם "החברה לגילוי אפריקה"

ידיד החולות

דגן רב-שנתי גבוה (עד 80 ס"מ), ירוק-עד הגדל בחולות נודדים. גורם לבניית תלוליות חול, וכך עוצר במידת מה את נדידת החולות. השם ניתן לו בגלל נאמנותו לבית גידולו. כאשר החולות מתייצבים הצמח מתנוון ומת. ואמנם משתמשים בו כצמח המייצב חולות, ואף מגדלים אותו בארץ להפקת זרעים המיוצאים לחו"ל כדי לשמש שם לאותה מטרה.

עמיד ברסס מי-הים, אך הוא מסוגל לצמוח גם בשטח רחוק מן החוף.

ביום השלישי לבריאת העולם, כאשר אמר האלוהים: "ויקוו המים מתחת השמיים אל מקום אחד, ותראה היבשה..." נותר רק החול לבדו ולא ידע לאן יפנה.

אמר הים: "אליי הוא לא שייך, כיוון ששוקע הוא כאדמה."
האדמה אמרה: "אליי הוא לא שייך, כי הוא כמו ים, מכה גלים בשעת סערה."
והיה החול הולך מן היבשה לים ונדחה; ומן הים ליבשה ונדחה; ולא מצא מנוח. ומרוב נדודים, התפזרו גרגריו והרוחות דחפו אותו, והוא כיסה שדות וגנים, והיה לקללה בפי בני האדם.

הצטער החול צער רב על הנזק שהוא גורם לבני האדם. ראה הקדוש-ברוך-הוא בצערו של החול הדחוי, וזימן לו ידיד אמת בדמות הצמח "ידיד החולות". והיה כאשר תתחולל סערה, וגרגרי החול מעורבלים, נזרקים ונודדים, ידיד החולות מקבץ את גרגרי החול אליו, אוסף אותם בשורשיו ובגופו, ונותן להם מקום לחסות ולנוח בו.

יכולת להיוולד.../ ע. קרליבך

"יכולת להיוולד בתור עץ השדה
ומה שנתנו לך שרירים
אינו נותן לך חוזקה

ומה שידייך יודעות לאחוז בחרב
אינו מקנה לך רשות להניפה."
"הודו יומן דרכים" / ע. קרליבך

ילדים מסויימים...

ילדים מסויימים- הם כמו מריצות, יש צורך לדחוף אותם.
ילדים אחרים- הם כמו סירות, יש צורך לחתור איתם.
ילדים אחרים מסויימים- הם כמו עפיפונים, אם לא תקשור להם חוט הם
עלולים לעוף.
אחרים כמו חתולים- ומרוצים יותר כשמלטפים אותם.
ילדים מסויימים- הם קרונוט- יש להם שימוש רק אם מושכים אותם.
אחרים הם כמו בלון, מלאים רוח ועלולים להתפוצץ, אלא אם נטפל בהם
בזהירות.
ואחרים הם כמו מש"צים- תמיד משתפי פעולה ואחראים...

-

יש אנשים.../ חיים גורי

יש אנשים שאינם יכולים להיות במקום הזה,
צהוב להם מידי,
שקט שאפשר להשתגע.
יש אנשים שאלוהים גדול עליהם
במדבר הזה.
אנשים נבהלים כשהם
שומעים את הכוכבים בלילות.
אבל יש גם אנשים שנדבקים לשקט הזה,
ואינם יכולים לשוב ולהפרד ממנו.
אלה, ישארו כאן.

יש ילדים/ לאה גולדברג

יש בעולם כל מיני ילדים
יש אמיצים ויש נפחדים
יש עליזים ויש נרגזים
יש מהססים ויש המנסים
יש עצורים ויש פתוחים

יש שחוששים ויש שבטוחים
יש מהירים ויש איטיים
יש עצובים ויש צוחקים
יש בידינו ציבור המורים
צרור מפתחות שפותחים
וסוגרים
ועלינו להתאים בידע ובטחון
ללבו של כל ילד את המפתח הנכון.

יש מפתחות...

יש מפתחות הפותחים רק דלתות
יש מפתחות שפותחים... לבבות
יש לבבות שתמיד מתרצים
ויש שאינם בקלות נפתחים,

אך כפי שמבין כל אדם פיקח,
כדי שמסיק אדם מסקנות,
הרי שאם יש לכל דלת מפתח,
אף ללב אדם מותאמים מפתחות.

ומפתחות יש לכולנו
הרבה מפתחות בכל הגדלים
ומה שפשוט מצפים מאיתנו-
שנפתח ונחדור ללבבות אנשים.

כדי להגשים... / אהוד מנור

"כדי להגשים חלום אחד ישן
יש צורך במיליון חולמים
שלא עוצמים
את עיניהם.
כדי להגשים חלום אחד ישן
יש צורך במיליון חולמים
שלא אוטמים

את אוזניהם,

שמוכנים אל החלום להתקרב

שעוד זוכרים איך להקל את הכאב,

שיכולים להתאהב, להתחייב

ולגלות שעוד נשאר להם

מקום בלב."

כוורת בשממה.../ יהודה עמיחי

אף מגדל דבורים לא ישים כאן את כוורתיו

אבל בני האדם לפעמים עושים דבש מן השממה

והוא מתוך הכל.

כוכבי ים/ לורן אייסלי

לורן אייסלי מספרת את סיפורו של סופר השוהה בבית מלון על חוף הים ומחליט לקחת פסק זמן מעבודתו בהליכה לאורך החוף. במרחק הוא מבחין באדם, אשר נראה כרוקד על החוף, ובסקרנותו מחליט לברר את פשר הדבר.

בעוד הוא מתקרב אל הרוקד הוא רואה, כי זהו איש צעיר וכי איננו רוקד כי אם משליך עצמים מהחוף אל תוך האוקיינוס. הוא מתקרב עוד ומגלה כי האיש מרים מהחול כוכבי ים, שאלפים מהם נותרו שם עם בוא השפל, ומשליך אותם חזרה, אחד אחד, אל תוך האוקיינוס. הסופר שואל את האדם מדוע הוא לקח על עצמו מטלה שכזו, והאיש משיב כי אם לא יעשה זאת, כוכבי הים ללא ספק ימותו.

בנקודה זו לועג הסופר לאיש ומודיע לו, כי ישנם קילומטרים רבים של חול ועשרות אלפי כוכבי ים, ושלא יתכן כי הוא באמת מאמין שמה שהוא עושה אכן ישנה משהו.

האיש הצעיר עוצר לרגע וחושב על הטיעון. ואז הוא מרים כוכב ים נוסף ואומר לסופר בעוד הוא משליך אותו בחזרה לים:

"זה משנה.... לאחד הזה!"

כוכבים

הכוכבים הם ילדי הירח ולפנים הם גרו בבית גדול ושמח. גרו בבית שמח מאוד, עד שגדלו ויצאו לעבוד. מאז בכל לילה הם מאירים למטה, ורק בבוקר חוזרים הביתה. ואבא ירח מביט אליהם, מלטף זקנו הצהוב ונואם: "נגה שלי, היית נהדרת הלילה אולי ראית את צדק למעלה? צדק שלי תמיד מאחר כי תמיד הוא, בצדק, רוצה להתבדר."

מאדים שלי, אל תסמיק ילד, כשאתה עוזב את השמיים תסגור את הדלת. שבתאי שלי, אורך קצת בלה אולי כדאי שתחליף סוללה?" כך בכל בוקר עובר לו אבא ירח בין מליון ילדים, נותן הוראות ועצות טובות, בודק את המצב. עד שבאה השמש אליו עומדת מאחוריו ומאירה לו את הגב. כך, דרך אגב.

כיצד תדע שאתה עובד בחברת היי טק?

- חושך בחוץ כשאתה יוצא לעבודה וכך גם כשאתה חוזר הביתה.
- כשמסתובב בארגון אדם שנראה טוב, אתה מבין כי מדובר באורח.
- מקום מושבך מול המחשב קטן אפילו מארון הבגדים שלך.
- בארבע השנים שאתה עובד מול אותו שולחן, התחלפו בעלי החברה ושמה כבר שלוש פעמים.
- קורות החיים שלך מצויים תמיד בכיסך, בתוך דיסקט ליתר בטחון.
- הנזק המירבי שעלול להסב לך קריסת המחשב בארגון, הינו אוסף הבדיחות שלך המצוי בתוכנת הדואר האלקטרוני.
- לממונה הישיר עליך אין את היכולת לבצע את משימתך.
- העבודה האמיתית מתחילה רק בשעה 17.00 או סופי שבוע.
- חלק גדול מהעובדים בארגון עימם אתה עובד (לרבות הבוסים) אינם יודעים מה בעצם הם מפתחים.
- משכורתיהם של שלושת הבכירים בארגון גבוהות בהרבה מסך התקציב של כל מדינות העולם השלישי גם יחד.

כל אחד... / אסתר קל

"כל אחד מוכן לעשות משהו גדול,
מזהיר, חד- פעמי שרבות ידובר עליו.
קשה הוא המעשה הקטן, היום- יומי,
האפור."

כל אי התאמה גרמה למתיחות/ עליזה שידלובסקי

בבואי לדגניה נקלעתי לתוך האווירה המיוחדת במינה אשר שררה אז בקבוצה הראשונה. הניסיון של חיי שיתוף היה עדיין בראשיתו. בכנרת, שבה הייתה והתלבטה אז הקבוצה האמריקאית, ובמגדל עם ראשית הקומונה שלה, שררה אותה אווירה של תביעה גדולה מאוד מאיש לאיש. כיוון שכל החיים היו מבוססים על קשרי חברות, על כושר האדם ליחסי חברות ועל התאמה הדדית- הרי שעניין זה היה גורם למתיחות מתמדת בין אדם לחברו. בתמידות נעשו מאמצים של התחיות הדדית- ולא תמיד הצליחו. כל גילוי קל של אי התאמה או אי- הבנה בין איש לרעהו היה גורם מתיחות ומשפיע על חיי הקבוצה כולה.

אנשים היו מהלכים במצבי רוח קשים. כיוון שכל החיים היו תלויים ביחסי חיבה ורעות, הרי שכל חיכוך של מה בכך היה מעורר באיש עצמו את הספק אם יוכל לחיות כאן, או מציב בפני החברה את השאלה אם הוא מתאים לה. הכל היה סובייקטיבי מאוד גם בגלל היות החברה מצומצמת, ושיווי המשקל

שלה היה ניתן לערעור על נקלה

כל ילד הוא שיר

כל ילד הוא שיר

להוריו מתנה,

כל ילד הוא שיר

שהקב"ה ברא,

אך הוא טרם הכיר

חוקי הלחנה.

אות אחר אות, ותו אחר תו

נעזור לו לבנות את ניגון חייו.

שידע לכוון את צליל מיתריו

שישכיל לנגן את מיטב לחניו.

כל ילד הוא שיר

להוריו מתנה,
אם נדע להאיר את דרכו נכונה.

כל מה שאפשר לעשות עם שתי פרות

סוציאליזם- יש לך שתי פרות, אתה נותן אחת לשכן שלך.
קומוניזם- יש לך שתי פרות, אתה נותן את שתיהן לממשלה, הממשלה
נותנת לך חלב.

קפיטליזם- יש לך שתי פרות, אתה מוכר אחת וקונה פר.
פאשיזם- יש לך שתי פרות, אתה נותן את החלב לממשלה, והממשלה
מוכרת לך את החלב.

נאציזם- יש לך שתי פרות, הממשלה יורה בך ולוקחת את הפרות.
אנרכיזם- אתה משאיר לך את הפרות, גונב עוד אחת מהשכן ויורה
בממשלה.

ההסתדרות- יש לך שתי פרות, הם לוקחים ממך את שתיהן, יורים באחת,
חולבים את השניה ושופכים את החלב.

העולם השלישי- אין לך שתי פרות.

הקייבוץ- יש לך שתי פרות, אתה נותן אותן לממשלה, נותן אחת לשכן, נותן
אחת לשחיטה, יורה בפרות, יורה לעצמך בשתי הרגליים, מנשק את
הממשלה, יורה בממשלה, מקים ועדה, מקים דירקטוריון, מביא שכירים,
מפטר שכירים, מפריט את המפעל, מלאים את הרפת, מאשים את השכירים,
את הממשלה, את הדירקטוריון, את המפלגה, את הבנקים ואת הפרות...

אבל...

מי לעזאזל צריך שתי פרות!?

כל מסע...

כל מסע בן אלף מייל

מתחיל בצעד אחד קטן...

כליל החורש- עץ יהודה איש קריות

ההדור בין כל עצי החורש בארץ ישראל הוא ללא ספק כליל החורש. בשלהי חודש פברואר או בראשית חודש מארס מתכסים גזעו וענפיו באלפי פרחים שצבעם ורוד עז לילכי, הצומחים באשכולות קטנים, תופעה נדירה כשלעצמה. המעטה הוורוד זוהר ביופיו בין עצי החורש ונראה למרחוק. לא בכדי זכה העץ להיקרא בפי הערבים "ערוס אל-ג'אבה" שפירושו "כלת השממה". אצל הערבים הנוצרים נהוג לעטר את ראש הכלה בכתר פרחים המכונה "אכליל" בעת טקס בכנסייה, ולכן טקס זה נקרא בערבית אכליל. כשהוחלט לתרגם את שמו של העץ לעברית, צלחה המלאכה בידי הבוטנאים, כי השם העברי החדש מבטא את היותו של העץ כליל יופי, וגם כליל במובן כתר ונזר. ויש בו זכר גם לשם הערבי, שאולי משמר את שמו העברי הקדום שאבד במרוצת הדורות.

והנה דווקא על עץ יפיפה זה טפלו בעלי המסורה הנוצרים אגדה בלתי נעימה. לפי גרסתם התחרט תלמידו הבוגדני של ישו, יהודה איש קריות, על שהסגיר את רבו לידי הכוהנים הגדולים תמורת שלושים מטבעות כסף, והחליט להתאבד. הוא חזר אל הכוהנים, השליך את שכר המלשינות אל ההיכל ואחר תלה עצמו על עץ שעמד בשלכת ערום ועריה. אותו עץ כליל החורש היה, שהתאדם וסמק מבושה על שדווקא עליו מת הבוגד, וכל גזעו התכסה בפרחי בושה ורודים-אדומים. ומאז ועד היום, עת יתעורר העץ מתרדמת החורף- ייזכר בקלון העולם שהמיט עליו יהודה, ושוב יעלה גזעו סומק עז.

ומדוע נטפלו לכליל החורש, שהרי יש עצים "אדומים" אחרים אצלנו כמו הקטלב והאלה בלבלובה? זאת משום צורת זרעיו החומים שחרחרים, עגולים ושטוחים; ונדמו לבעלי האגדה למטבעות כסף, אותם מטבעות שקיבל יהודה מהכוהנים בשכר מלשנותו.

עצי בר יפים של כליל החורש אפשר למצוא בכרמל, ברמת מנשה, בגליל התחתון (שמורת אלוני אבא, שמורת יודפת) בגליל העליון (שמורת נחל כזיב, נחל עמוד, נחל בית העמק, נחל שרך, ועוד), ובהרי יהודה (נחל שורק).

כמו אלה... / רוברט פירסיג

"...כמו אלה בעמק שמאחורינו ניצבים רוב בני האדם כל ימיהם מול הררי הרוח ואינם נכנסים אליהם לעולם. הם מתפנקים בהאזנה לסיפוריהם של

אלה שהיו שם ובכך פוטרים את עצמם מקשיי ההעפלה. יש המעפילים בהרים בליווי מורי דרך מנוסים המכירים את הנתיבים הטובים ביותר והפחות מסוכנים, וכך מגיעים הם ליעדם. אחרים, חסרי ניסיון וחשדנים, מנסים לפלס נתיב בעצמם. רק מעטים מהם מגשימים את שאיפתם, אך יש אחדים מהם שבעזרת כוח רצון, מזל, וחסדי האל- מצליחים בכך. ובהגיעם שמה נהיים הם מודעים יותר מכל היתר לכך שאין רק נתיב אחד או מספר מסלולים קבוע אל היעד. כל נפש והנתיב שלה."

כמו דג במים/ אילן לזרוביץ

יש דגים מרשימים אבל	באיזשהו מקום בעולם
מאוד רעילים	יש אגם ענק...
יש גם דג זהב.	(ציפור רואה אותו כך)
יש דגים קופצניים,	ובתוך האדם חיים להם
שלעיתים, מרוב קפיצות,	המון דגים מכל מיני סוגים
מוצאים עצמם ברשתות.	דגים שחיים לבד
יש גם אחרים	וכאלה שחיים בקבוצה.
שחושבים וחושבים	דגים גדולים, דגים קטנים
עד שנישלים.	והמון בינוניים.
מדי בוקר, יוצאים הדגים	דגים ששוחים אחרי קבוצה
לחפש אחר מזון.	וכאלה שקבוצה אחריהם,
חלק מוצאים אותו לבד,	דגים ששוחים כל חייהם
חלק אוכלים	סביב אותה שושנה
על חשבון אחרים	וגם כאלה שמרוב שושנות
והשאר, נותרים רעבים.	נותרים עם עיניים בולטות.
מפעם לפעם הם עולים	יש דגים שמביטים על השוניות
לאסוף אויר	ולא על מה שלידן
ובכלל	ולעומתם אחרים, שיורדים לעומק.
רבים שוחים עם	יש דגים שחיים בין הסלעים
הזרם פרט ל...	יש ששוחים במרכז האגם.
כמה שונים.	יש דגי חרב
באיזשהו מקום בעולם	שדוקרים בחרבם את
יש אגם ענק...	מי שלא שוחה לצידם.

ויש כאלה שרוצים לשחות	ואם אי פעם תגיע אליו
הכי מהר באגם.	הקשב חרש למים
בין שני העולמות חיים	ושאל את עצמך...
דגים מעופפים	איזה
ומאחורי הקוצים מסתתרים	דג
דגים שחושדים.	אתה?!

כנרת/ יורם טהר-לב

הו כנרת כנרת, מזלך שאת אצלנו- ולא בארץ אחרת. לו היית בשוויץ או בפילנד- היית בברוך- שם ישנם אלפים כמוך. שלא לדבר על סקוטלנד, שם היו קוראים לך פשוט "לוך". אבל אצלנו כנרת את אחת ויחידה- את המציאות ואת האגדה. כל כך הרבה פסטיבלים, וקונצרטים, הרקדות וצעדות. את מקור המים הלאומי... את מקור ההשראה לכל המי ומי. את ערש התרבות של ארץ ישראל... ממאיר בעל הנס ועד ברל, ורחל. סביבך נחים מנוחתם גדולי הצדיקים בני כל הדורות היהודיים. ובכלל זה, אגב, את בתי המלון כאן בונים על עמודים... ומי היא בכלל הכנרת? חתיכת מיניאטורה... לא אדם אלא חלוטרה, איזו צורה לה איזו פיגורה, למעלה אמנם קצת מפותחת וטבריה נראית כמו התחלה של הבטחה, אך אם תתן עינך בגב- תגלה פשוט עין גב. אז למה תגידו לי מעל דפי העיתונות ועל גלי האתר, מדווחים כשנוסף או יורד לה סנטימטר, ובזכות מה יש לה כאלה יחסי ציבור מכל תושב ומבקר מאז חיים אבולעפיה ועד הגשש החיוור. אולי, ותסלחו לי, זה נשמע קצת אידיאלי, אבל הכנרת בעצם לא כזאת... כוח משיכתה בא לה בזכות הדימוי האירוטי. כשאתה מביט במפה אתה מגלה כי בעניין הזה יש לה כמה פיתויים: על בטנה כתוב- פוריה ולמטה קצת בית ירח ואם תמשיך קצת תמצא בדרך שני מקומות מבוטחים שגעון. לאחד קוראים בית זרע, ולשני האון. ואם לא תפסיק באמצע הדרך למבוא חמה תוך חצי שעה תגיע בלי ספק אל הרמה. ואולי זו הסיבה שבכל שבת או חג מתמלאים פה החופים, ועשן הגריל עולה, השש-בש והקלפים... אוהלים וסירות סקי והגלשנים המעופפים... והעם כולו נמצא כאן בגופו ורוחו. וכאן אכן צומחת העוצמה העממית שהעלתה את הכנרת (ואת הפועל טבריה) אל הליגה הלאומית ואתה עומד מול כל אלה וחוזר לשאול בתום...

הוי כנרת שלי, ההיית או חלמתי חלום?!.

כשאני מטייל.../ יהודה אטלס

"... כשאני מטייל

במקום יפה

אני ממש משתגע

עוד כשאני שם

אני כבר מתגעגע..."

כשאני מספר.../ יהודה אטלס

כשאני מספר לך משהו, ואתה כל הזמן רק "יופי, יופי" משיב,

אני יודע שאתה בכלל לא מקשיב.

"הילד הזה הוא אני"/ יהודה אטלס

כשכולם סוחבים.../ יהודה אטלס

כשכולם סוחבים

ת'גזעים העבים

למדורת ל"ג בעומר

תמיד יש אחד

שרק עושה את עצמו שמרים

אבל באמת נותן לסחוב

לכל האחרים.

"הילד הזה הוא אני"/ יהודה אטלס

כשנותנים לי.../ יהודה אטלס

"כשנותנים לי קציצה

אני רוצה חביתה.

כשנותנים לי חביתה

אני רוצה סלט.

כשנותנים לי סלט

אני רוצה תפוז"א.

ורק כשנותנים לי שוקולד

אני רוצה שוקולד!

"הילד הזה הוא אני!" / יהודה אטלס

כששואלים... / יהודה אטלס

"כששואלים: אתה מבטיח?"

אני אומר שכן.

מה אני אשם אח"כ

אם אין לי חשק לקיים?"

"הילד הזה הוא אני!" / יהודה אטלס

כשתחשכנה עיניי / חנוך לוין

כשתחשכנה עיניי,

שאבי את עיניי המתות

אל עיניך הפקוחות,

וקבלי את מראי המוטל לחיקך,

ועשי לי מקום כי קר,

כי אהבתי להיות בחומך,

ועכשיו כבר רחוק ממך,

ועכשיו זה נגמר,

ולא יהיה עוד,

ולא נתחבק עוד, כי תם,

כי נגמר, שאבי את עיניי

המתות אל עיניך,

שם אהיה עוד מעט,

אראה בעיניך החיות, הרואות,

יראה העולם שאינני רואה,

שהיה כה אהוב, ועכשיו

הוא אבד לי, ולא יהיה,

רק עיני המתות בעיך הרואות,

בעיניך החיות עיני המתות

חיות עוד מעט, כל עוד

תחיי גם את, כל עוד

תזכרי, כל עוד.

לאן היינו הולכים/ נתן יונתן

מה שמעציב זה לא שהארץ משתנה, שפצעי המחצבות קרועים. הלא אין דבר שאי אפשר לרמות בצבעים. אלא שאצלנו האוויר אוזל, ולא נמריא להרים. נישאר לעמוד בקצה שמורת ארץ אבות- תועים בין אלוני תבור לדיונות זהובות. עז קטנה שנתנה לנו מחלבה וצמרה, וברגליה הרזות חתרה לנו דרך בחולות אל צל החרוב.

לולא התעקשה- אנה היינו באים?

ולאן היינו הולכים עכשיו?

לאנשים...

לאנשים- כמו לצמחים

תקופות שונות בחיים.

לכולם זמן לצמוח

לפרוח

ועת למות, ולעיתים

קורה שהחיים

נקטפים בטרם עת.

לב הדברים... / לאה גולדברג

"אם נשמתך חסרת פניות

כציץ העמקים

תגיע אל לב הדברים"

לבן

לבן- הצבע שמכיל בו צבעים

שניתן ליצור עימו צבעים חדשים

שניתן לכתוב עליו בצבעים שונים.

לבן- כמו הדרך החדשה שאליה אנו יוצאים,

אני ואתה בצעדים עליזים.

להיות כמו צמח

להיות כמו צמח
הרבה נותן ומעט לוקח
עם קצת מים ואור
הוא מסוגל זרים לשזור.

הוא נותן לכל אחד
לכל אדם דבר מיוחד
לזה את הריח
ולזה את הפרח
לזה עלה ירוק
ולזה חשק לצחוק.

הוא יודע שאת הפירות
יאכלו אנשים ולפעמים אפילו פרות
בקיצור הוא פתוח לכל
והוא כזה שיש בו הכל.

כך הוא המדריך
הוא פתוח לכל חניך
הוא נותן את הכל
וגם מקבל אחרי הכל.

להיות מדריך

להיות מדריך זה לא סתם כך
להיות מדריך זה יחס של תן וקח
להיות מדריך זה להיות כל היום שוטר
להיות מדריך זה להתמודד עם קולות של בכי וקוטר
להיות מדריך זה לעבוד סביב השעון
להיות מדריך זה להוציא את הגרון
להיות מדריך זה מקצוע כפוי טובה
להיות מדריך זה לא לצפות לקבל אהבה
להיות מדריך זה לרצות שהפעולה תיגמר
להיות מדריך זה כשהפעולה נגמרת, להצטער

להיות מדריך זה שבסוף הפעולה לשמוע מילה טובה מהקבוצה
להיות מדריך זה אח"כ לאהוב את השיטה
להיות מדריך זה להיות ראוי לחנך דור חדש
להיות מדריך זה להיות רך וקשה באותו זמן ממש
להיות מדריך זו לא עבודה קלה
להיות מדריך זה לתת את הנשמה
ואם אתה באמת מדריך, אז בסוף השנה יאמרו בקול:
המדריך אתה גדול!
ואז זה יהיה שווה את הכל.
בהצלחה בהמשך הדרך

לילה נורא/ חיים חפר

הכל התגמד מול הלילה הזה, הנורא מלילות.
המילים קטנות כל כך וכל כך אומללות.
מסכנים הם נאומי הצער, וההספד, והתפילות.
והחזרה הקבועה על תנחומינו למשפחות השכולות.
אבל אין מילים אחרות בין כל דפי המילון,
ואין כאב גדול יותר מכאב החידלון.
מלאך המוות מהלך בתוכנו, מהלך וטורף.
שבעים ושלושה בחורים. המספר מטרף.
שבעים ושלושה בחורים שהארץ הזאת ילדה ברחמה.
ילדה לחיים, לשמחה, לאהבה, לדרך גבר בעלמה.
והם ממחרים צעירים ופקוחי עיניים אל שדות המלחמה,
וחולמים לשוב הביתה, אל החיבוק, והשמיכה החמה.
ולפתע צונחים בתוך מרכבות האש ומתנפצים אל האדמה.
אל האדמה הזאת המתבוססת והתְּיָה בדמה.
אל ארץ אוכלת נעריה בזעמה ובחלומה.
אין ניחומים ואיני רוצה בניחומים.
אני רוצה להלך בארץ ולהראות את פצעי הפתוחים והאדומים.
לצעוק את כאבי השותק ולעורר שפתי ישנים.
לנשק את פניהם היפות, החיוורות, והמתות של הבנים.
ולעבור בראש מורכן ועייף בין המצבות בחלקות האבנים.
להלך על בהונות בין נערי באב אל ואד, והחוזה הסינית, והררי השוף.

ולא לחדול מלחוש את היגון המרסק את הנפש והגוף.

ושוב, כמו

על פי צו עלום, לקום מתוך תהומות הצער.

ולשוב אל היסעור ולהתפעם איך "גא ירקיע עוף הסער". ועד יום אחרון,
כאשר אראנו חולף, רוטט, מעל ההרים והעמקים והמדבריות והים, אדע,
כי הוא תמיד ישא במנועו את שמותיהם ואת זכרם.

ללכת לישון...

ללכת לישון אחרונים, לקום ראשונים,

ולכל חניך שבא לספר איזו שטות להגיד "היכנס"

לשמור על המורל, להרים את הראש,

להיות תמיד אדיבים,

אסור להתלונן כי החניכים מקשיבים.

לענות על כל שאלה,

להיות יצור עליון,

לסבול כל חניך שטעה בפעם

המיליון.

לשיר כשבא לך לבכות,

להמשיך לרוץ כשנשבר לך

לתת הסבר במקום סטירה

לתת להם להתבטל.

לבדוק שהבגדים של כולם בסדר,

להיות תמיד טהור,

להיות צודק, להיות ישר,

אפילו אם הלב שחור,

כשיש מקום לשיפורים

לומר "לא לזלזל"

במקום "לכלכתם ילדים לכו

לעזאזל".

למה נמשלו ישראל לזית?

למה נמשלו ישראל לזית? שאלו והשיבו:

- "מה זית, אינו מוציא שמנו אלא ע"י כתיתה, אף ישראל, אין חוזרים למוטב אלא ע"י יסורים".
- "מה זית, אין עליו נושרים לא בימות החמה ולא בימות הגשמים, אף ישראל, אין להם בטלה עולמית, לא בעולם הזה ולא בעולם הבא."

למה פיטרתי את מזכירתי

לפני שבועיים חל יום הולדתי ה-36. במקרה, גם לא הרגשתי כל כך טוב באותו בוקר, ירדתי למטבח לארוחת בוקר, ותיארתי לעצמי שאינני תהיה בוודאי חמודה ותגיד: "עד 120", ואולי תהיה גם מתנה עבורי. אבל היא לא אמרה אפילו "בוקר טוב" שלא לדבר על "עד 120". חשבתי: "נו, ככה זה עם האישה, אבל ניחא, בטח הילדים יזכרו". הילדים נכנסו גם הם למטבח אולם להפתעתי, לא הוציאו מילה.

בנסיעה למשרד לא היה לי מצב רוח טוב במיוחד, והרגשתי די מזופת. אך משנכנסתי למשרד, נתקלתי בג'נט-מזכירתי, שאמרה: "בוקר טוב בוס, יום הולדת שמח".

עבדתי במשרד עד הצהריים, ואז שמעתי נקישה בדלת, וג'נט הציצה ואמרה: "תסתכל איזה יום נפלא בחוץ, ולך יש יום הולדת, מה דעתך שנצא לצהריים רק אתה ואני?".

עניתי ללא היסוס "קדימה" ותוך כדי כך חשבתי שזה הדבר היפה ביותר ששמעתי כל היום.

יצאנו לארוחת צהריים, לא הלכנו למקום הרגיל, אלא למסעדה קטנה ונחמדה מחוץ לעיר. שתינו כמה מרטיני, ונהננו נורא מהארוחה. בדרך חזרה למשרד היא אמרה: "תראה איזה יום יפה בחוץ, אנחנו חייבים לחזור למשרד?". "לא בהכרח", עניתי, ואז היא אמרה: "מה דעתך שניגש לדירתי, ונשתה איזה מרטיני נוסף, או שניים?".

הלכנו לדירתה, שתינו משקה נוסף, ואז הצתתי לעצמי סיגריה. היא פנתה אליי ואמרה בקול מגרה: "אם לא אכפת לך אני חושבת שאלך להחליף בחדר השינה למשהו יותר קל ואוורירי." "בבקשה", אמרתי ובאמת לא התנגדתי. היא נכנסה לחדר השינה, ולאחר כ-6 דקות היא יצאה משם, נושאת עוגת יום הולדת ענקית, ואחריה הופיעו גם אישתי והילדים ששרו: "יום הולדת שמח לך".

ואני ישבתי על הספה בלי שום דבר עליי, פרט לגרביים...

למרבה המזל

אדם אחד טס במטוס
לרוע המזל- הוא נפל מהמטוס
למרבה המזל- היה לו מצנח
לרוע המזל- המצנח לא נפתח
למרבה המזל- הייתה ערמת קש מתחתיו
לרוע המזל- קלשון היה נעוץ בערמה
למרבה המזל- הוא לא נפל על הקלשון
לרוע המזל- הוא גם לא נפל על הערמה...

לסיום...

על כל היפה
שעבר וחלף
שוב יורד המסך
ודמעה חוצפנית
תדגדג את האף
ותסבול מפיצול אישיות
חציה יתעצב על עבר שחלף
הוא שכח שהיו גם צרות
וחציה
יימלא עד גדותיו בתקווה
כי כך רבותי זה טבעו של עולם
וכל מה שנגמר, מתחיל מחדש
מעגל שאיננו נסגר...

לעבור בתוך הטבע / י. טהר לב

לעבור בתוך הטבע
ולשמוע ולראות
ולנשום אוויר בשפע

ולקחת לריאות
עוד ישנם ימים כאלה
שהלב פתאום רחב
ואתה מרגיש כמו מלך
והכל מתחיל עכשיו.

לעולם אינך יודע- עד שניסית.../ ליין פרסונס

"לעולם אינך יודע- עד שניסית.
ולעולם אינך מנסה אלא אם ניסית באמת.
אתה מתאמץ ככל האפשר,
אתה עושה כמיטב יכולתך...
ואם עשית כל אשר תוכל, ועדיין,, נכשלת"-
האמת היא אם כך, שלא נכשלת כלל.
כאשר אתה שואף לממש את חלומותיך, יהיו אשר יהיו
אתה גדל עם השאיפה
אתה לומד מן ההתנסות
אתה זוכה מתוך העשייה."

לעולם אל תוותר על חלומותיך/ אמנדה פירס

לעולם אל תוותר
על חלומותיך.
אני יודעת
שבסופו של דבר תצליח...
יתכן שזה יארך זמן
ועבודה קשה
יתכן ותהיה מתוסכל
ולעיתים תרגיש
שאתה עומד להיכנע.
לפעמים אולי תשאל את עצמך
אם המאמץ כדאי
אך יש לי אמון
בך
ואני יודעת

שבסופו של דבר תצליח,

אם אך תנסה.

לשם מה קיימים יתושים בעולם? / נתן אלטרמן

לשם מה קיימים יתושים בעולם?

יתושים, לשם מה קיימים?

מטרידים ועוקצים, דם אדם מוצצים

מן הדם מתקיימים ורק גרוד גורמים.

לשם מה הם בכלל קיימים?

יתושים קיימים בשביל צפרדעים

ובשרם לחיכם הוא ערב וטעים

קיימים הם בשביל הצפרדעים!

לשם מה קיימות הצפרדעים בעולם?

צפרדעים, לשם מה קיימות?

בביצה הן עומדות, מקרקור כבר צרודות

מיתושים מתקיימות וחירוש רק גורמות.

לשם מה הן בכלל קיימות?

צפרדעים קיימות בשביל החסידות

שאותן הן בולעות ועל רגל אחת עומדות.

קיימות הן בשביל החסידות!

לשם מה קיימות חסידות בעולם?

חסידות, לשם מה קיימות?

הן תמיד נודדות, משחיתות השדות,

גם אינן חכמות, רק להרס גורמות

לשם מה הן בכלל קיימות?

חסידות, זה ברור, מביאות ילדים

אשר יהיו אנשים נחמדים.

חסידות מביאות ילדים!

לשם מה קיימים אנשים בעולם?

אנשים, לשם מה קיימים?
הם הופכים עולמות ועושים מלחמות
לשם מה הם בכלל קיימים?
קיימים הם בשביל היתושים
אשר קיימים מדם אנשים!

לכן אל תתגאה אדם
ואל תרבה קושיות.
לכל יצור כאן בעולם יש סיבה לחיות
ואל תפגע נא ביתוש שעל אפך עומד
יבוא יום ובגללו עוד ילד יוולד.

מאדם אתה ואל אדם תשוב/ יהודה עמיחי

מוות במלחמה מתחיל
בירידה במדרגות
של אדם אחד,
צעיר.

מוות במלחמה מתחיל
בסגירת דלת בדממה,
מוות במלחמה מתחיל
בפתיחת החלון לראות.

לכן אל תבכו להולך
בכו ליורד במדרגות ביתו
בכו לשם את מפתחו
לתוך כיסו האחורי.
בכו לתצלום הזוכר במקומו,
בכו לנייר הזוכר,
בכו לדמעות שאינן זוכרות.

ובאביב זה,
מי יקום ויאמר לעפר:
מאדם אתה ואל אדם תשוב.

מגש הכסף/ נתן אלתרמן

והארץ תשקוט, עין שמיים אודמת
תעמעם לאיטה על גבולות עשנים,
ועימה תעמוד- קרועת לב אך נושמת
לקבל את הנס
האחד, אין שני...

היא לטקס תיכון, היא תקום למול הסהר
ועמדה טרם יום עוטה חג ואימה.
אז מנגד יצאו נערה ונער
ואט אט יצעדו הם אל מול האומה.

לובשי חוט וחגור וכבדי נעליים
בנתיב והלכו הם
הלוך והחרש
לא החליפו בגדים, לא מחו עוד במים
את עקבות יום הפרך וליל קו האש.

עייפים עד בלי קץ, נזירים ממרגוע
ונוטפים גללי נעורים עבריים...
דם השניים יגשר ועמדו עד בלי נוע
ואין אם חיים הם או ירויים.

אז תשאל האומה שטופת דמע וקסם
ואמרה: "מי אתם?", והשניים שוקטים
יענו לה: "אנחנו מגש הכסף,
שעליו ניתנה לכן מדינת היהודים".

כך אמרו ונפלו לרגליה עטופי צל
והשאר יסופר בתולדות ישראל.

מדברי צ'אנג טסה

אמר צ'אנג טסה:

"המכמורת קיימת עבור הדג

משתפסת את הדג- אתה יכול לשכוח את המכמורת

המלכודת קיימת עבור הארנב.

משתפסת את הארנב אתה יכול לשכוח את המלכודת.

מילים קיימות עבור משמעות

משתפסת את המשמעות אתה יכול לשכוח את המילים

ומי יתנני אדם ששכח את המילים כדי שאוכל להחליף איתו מילה..."

מדוע הסמיק הקטלב?

יותר מכל עץ אחר בחורש, מעורר הקטלב את תשומת ליבם של המטיילים, וזאת בשל צבעו האדום יוצא הדופן של גזעו וענפיו. זאת ועוד, הקליפה האדומה כדם של הגזע נוטה להתקלף, ולעצים הגדולים הגזע מפותל ומשורג, כאילו שריריו תפחו מתחת לקליפה.

מקור השם העברי המחודש קטלב (=קטל-אב) באגדה ערבית אכזרית ועקובה מדם.

באחד מכפרי ההר התגוררה נערה יפיפייה, שכל בחורי הכפר חפצו לשאתה. ויותר מכולם אהב אותה מחמוד, בנו של העשיר והתקיף בפלחים. ויחזר אחריה בסתר בעת שהלכה לשאוב מים מן המעיין לביתה, ויישא חן בעיניה ותשב לו אהבה.

ויבוא מחמוד אל אביו ויגלה לו את צפונות ליבו, ויבקשו ללכת אל הוריה ולבקש את ידה.

והאב סירב, ולא נימק סירובו לבנו. וסיבת הסירוב הייתה תאוותו המושחתת, כי חפץ הזקן לקחת לעצמו את היפיפייה לאישה שנייה, למען יחם חיקו בעת זקנתו.

והבחור מחמוד שיקע צערו בעבודה קשה, ויהי בשדה יומם ולילה עם צאן אביו. ובאחד הימים, הגיע האב לבקר את צאנו הרועה בשולי החורש, פנה אליו הבן שנית ויחזור על בקשתו, והאב ברוע ליבו דחה את משאלו ואמר: "לא אובה למלא בקשתך, כי חפצתי אני לשאת את הנערה לאישה, והיא תהיה אמך החורגת".

הבחור הנדהם ניסה להרץ את לב האב, אך זה היקשה עורפו. ותפרוץ ביניהם מריבה קשה, ומריב שפתיים עברו לתגרת ידיים.

ובחמתו הניף הבן את מקלו על אביו, ויכהו בראשו מכה אדירה, ויהרגו. ומן המקל המוכתם בדם הרצח, צמח עץ אדום, הוא העץ הנקרא "קאתיל"- ההורג או הקוטל- ובעברית נקרא שמו קטל-אב.

בכמה כפרים ערביים מסופרת אגדה שונה מעט, ולפי בוצע הרצח הנורא בצילו של עץ ענף, ודם האב הנרצח ניתז על גזעו, ומייד הפך העץ כולו אדום כדם. ובמקומות אחרים יסופר כי הרצח אכן היה סמוך לעץ, אך הדם לא ניתז ; אלא העץ הסמיק מזעם ומבושה על המעשה הנתעב שבוצע בסמוך לו.

אגדה אחרת קושרת את הופעת הקטלב במאורע מקראי, ומקורה בעובדה שהקטלב מופיע לרוב סמוך לעצי אלון ואֵלה:

בעת המלחמה הגדולה ביער אפריים בין צבא המלך דוד לבין צבא בנו המורד אבשלום, היה המעשה. והמלחמה הייתה כבדה ויינגפו המורדים. וימותו מהם ביום ההוא עשרים אלף חייל. ויירב היער לאכול בהם מאשר אכלה חרב עבדי דוד.

ואבשלום הנבל נס מן המערכה רכוב על פרדו. ושערו הארוך והמפואר, שמשקלו מאתיים שקלים באבן המלך, מתנופף מאחוריו. ויבוא הפרד אל מקום עץ האלה הסבוך הגדול ויעבור שם.

וייתפס שערו של אבשלום בבדים, וייתלה הנסיך בין השמיים והארץ, והפרד חמס מתחתיו. ובעודו תלוי בין ענפי האלה, ייראהו אחד מלוחמי דוד. ויזעק את שר הצבא יואב בן צרויה, ולא שלח ידו אל הנסיך כי חזקה עליו מצוות המלך "שמרו מי בנער אבשלום".

ויואב לא נרתע, וייקח שלושה שבטים בכפו, ויתקעם בליבו של אבשלום. וייגר דם אבשלום אל הארץ וירוה אותה.

אז סבו אותו עשרה נערים, נושאי כלי יואב, ויכוהו בחרבותיהם וימיתוהו. ואת גוויתו השליכו בבור הגדול ביער, ויציבו עליו גל אבנים גדול מאוד.

ובמקום בו ניגר דמו של הבן הסורר מתחת לאלה, עלה וצמח עץ משונה מראה, שכולו- משורש גזעו ועץ אשכולות פרי- אדום כדם. ומאז ייראה העץ האדום תמיד סמוך לאלה, כמזכרת לסופו הנמהר של בן מורד ומרים ידו באביו. וגם האלה עצמה הוכתמה בדמו של הנער המורד, ומידי שנה בשנה בעת האביב מלבלבים עליה באודם עז למען ייראו ויראו כל הבנים המורדים באביהם...

ואם חשבתם כי בכך תמו ההסברים על הסמקתו של הקטלב, טעות בידיכם. שנה אגדה שלישית, והיא תמימה וברה, ואין בה שמץ של דם ורצח. היה היו פעם שני חברים- עץ הקטלב ויונה- שהתגוררו על גדות נחל הקישון בעמק יזרעאל. והיו השניים משחקים ומשתעשעים כל היום, ואושרם היה רב. אך לעת ערב הייתה היונה נוטשת את העמק, ועפה למרומי הר הכרמל הסמוך, ושם בילתה את הלילה.

נותר הקטלב בודד, והתעצב אל ליבו, וסקרנותו גברה מאוד, וישאל את היונה למעשיה במרומי ההר, והיא סירבה להשיבו דבר.

יום אחד, בעיצומו של קיץ, החליט הקטלב להעפיל למרום הכרמל. אזר את כל כוחו, שינס מותניו, ויחל לטפס במדרון התלול. והייתה העלייה קשה ומאומצת, וקרינת השמש היכתה בקטלב, ויאדים כולו וקליפתו החלה להתקלף, ושריריו התבלטו והשתרגו. ויעצור לפני הפסגה ואליה לא בא. ומאז אדום הקטלב, וקליפתו משורגת, ומקום חיותו במדרון.

אך לא כל הקטלבים טיפסו ביום חם מאוד, וכמה מהם זכו והגיעו לפסגות ההרים, וכראייה ניתן לראותם בפסגת הר גיורא (שיח' מרזוק) שבהרי יהודה בפסגות הרי מירון או ב"חורש השועלים" ליד גוש עציון.

מדוע חלול גזעו של הזית?

עץ הזית הוא אחד משבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל, ובימי קדם נקראה הארץ "ארץ זית שמן".

גם כיום משופעת ארצנו כרמי זיתים, הנפוצים בעיקר בגליל ובשומרון. עץ הזית נחשב כעץ מקודש והיה נערץ בשל תפארתו, רעננות עליו ירוקי-העד, וחוסן שורשיו החודרים גם לתוך סלע קשה. הנביא ירמיהו מתארו כך: "זית רענן יפה פרי תואר קרא ה' שמך" (ירמיהו יא, ט"ז).

המרשימים שבעצי הזית הם העצים הקשישים, המכונים בפי הערבים "זיתון רומי" – היינו עצי זית שמתקופת הרומאים. רבים מעצים זקנים אלה הם חלולים, ושיבתם ניכרת מייד. אולם למרות זאת, עדיין חסון גזעם וחופתם ירוקה ומלבלבת. הניגוד בין הגזע הנבוב ושפע העלווה והפרי הביא להולדתה של אגדה מקסימה:

ביום מותו של הנביא מוחמד ירד אבל כבד על העולם כולו. התאבלו המאמינים, חיות השדה ואף העשבים והעצים. יותר מכולם התאבלו עצי

הפרי – התאנה, הרימון, והגפן. לאות צער ואבל, השירו את עליהם הירוקים ועמדו בשלכת. גם הזית, מלך עצי הפרי, נעטף באבל כבד. החלל שבתוכו התרחב מאוד, ובגזעו העבה והחסון נחרשו קמטים עבים כמקלעת; אך ענפיו המשיכו ללבלב והיו מכוסים בשפע עלווה ירוקה-כסופה.

הסתכלו העצים על הזית, ראו את חיצוניותו ותמהו: "אתה, מלך העצים, הכי לא נאה לך להתאבל על מות הנביא?"

ענה הזית ואמר: "אתם השרתם את עליכם למען ייראה צערכם ברבים, אך צערכם חיצוני הוא ובן-חלוף, ועד מהרה תגדלו עלים חדשים ותשובו לשגרת היום-יום; ואילו אני צערי עמוק וכמוס בליבי, אך צער תמיד הוא- כי הנה יבש לבבי עם בוא הבשורה המרה ומוח גזעי נמק וכלה".

מאז גדלה הערצת המוסלמים לעץ הזית, והם הפכוהו לסמל היראה והכבוד. עצי זית קשישים אפשר לראות במקומות רבים בשומרון ובירושלים. עצי הזית הזקנים ביותר בארץ, שהם המפורסמים בעולם, הם שמונת העצים הנמצאים בגן כנסיית גת-שמנים בירושלים. אחד מהם הוא בעל הגזע הרחב ביותר שנמדד בארץ (מעל 200 ס"מ), והמסורת הנוצרית מספרת כי זה המקום בו התפלל ישו בימיו האחרונים.

מה הטבע אינו סובל?/ ד. אליר

הטבע אינו סובל פשרות. כל דבר הוא או שחור או לבן. לדוגמא, חתול שחור ולבן איננו קיים בטבע. חתול הוא או שחור או לבן. לא ייתכן חתול שחור ולבן, או אפור. ממש כמו שלא ייתכן חתול שצבעו צהוב. הדבר הוא אבסורדי, ואם תראה חתול אפור או צהוב, אל תאמין למראה עיניך. הדבר הוא אחיזת עיניים, ואל לך להיתפס לה. שלא לרדת לדרגה של בעלי אמונות תפלות שמאמינים שלחתול יש ארבע רגליים וזנב, ועיניים וגוף שעיר והוא מיילל לפעמים. מדוע עליו ליילל כשיש לו אפשרות לזמזם שיר בשבחה של המולדת, ולהגיד שכדאי לקרוא את ספריו של ד. אליר

מהו חבר?/ ריימונד בראן

מהו חבר? הנה אומר לך • חבר הוא אדם אשר איתו תעז להיות אתה עצמך • נשמתך תוכל להתערטל במחיצתו • הוא לא יצווה עליך ללבוש דבר על גופך, רק יבקש שתהיה אתה עצמך • הוא לא ירצה כי תהיה טוב או רע יותר • במחיצתו תחוש כאסיר אשר יצא זכאי בדין • אינך צריך להיות על המשמר. תוכל לומר את כל אשר תחשוב, כל עוד אתה הוא באמת • הוא מבין את כל

הניגודים באופייך שבגללם שופטים אותך האחרים שלא כדין • במחיצתו
נושם אתה חופשי ומשחרר • תוכל להתוודות על מעשי ההבל הקטנים שלך,
על השנאה והקנאה וניצוצות הרשע, הנבזיות והשטויות שלך, וכשתחשוף
אותם מולו הם יעלמו, ימוגו באוקיינוס הלבן הזה של נאמנותו • הוא מבין •
אינך חייב להיות זהיר • אתה יכול להשמיצו, להזניחו, לסבול אותו • ומה
שטוב מכל, אתה יכול לשתוק איתו • אין זה משנה • הוא מחבב אותך, הוא
כאש אשר תחדור לעצמות • הוא מבין • כן, הוא מבין • אתה יכול לבכות
איתו, לחטוא איתו • לצחוק איתו, להתפלל איתו • ועל הכל- יותר מכל- הוא
רואה, מכיר וגם אוהב אותך • חבר? מהו חבר?
רק זה, אני חוזר אשר איתו תעז להיות אתה עצמך.

מוגבלות...

טען, כי מוגבל אתה, ואז תגלה כי אכן- כך הוא!

מחנה קיץ/ נתן אלטרמן

במזרח זורח ורד,
מטרת חצוצרת,
כל הקרת מתעוררת-
אור!
דגל מתנפף ברוח,
תה הומה בסיר נפוח,
אצל ברז הקילוח-
תור!
ציץ אדום ער, עץ ירוק ער,
מהרו, הגיע בוקר,
הרגעים עולים ביוקר-
כן!
משחקים עוד נערוכה,
עולמות עוד נהפוכה,
חופש, חופש, אין כמוך-
אין!
טיולים עוד נטיילה,
בגלים עוד נתגלגלה,

עד אשר יבוא הלילה-
סוף!
מחנה עצום עיניך,
הרקיע מעליך,
שיר: מה טובו אוהליך-
טוב!

מי צוחק על מי / מאיר עוזיאל

אמא שלי גרה בבית קטן במדרשת שדה בוקר.
מגדת צוק אדיר ותלול תחתיו שרוע נחל צין שמראה כמו חדר ילדים הפוך.
הצבע הכללי של האזור הוא כמו צבע של גמל ובדרגת יובש של מצה,
כתוצאה מאמברגו המים שהוטל על הנגב במשך אלפי השנים האחרונות.
אבל מול הדלת של אמא שלי צומח לו ברוש ירוק כל כך, שיש חשק לעשות
ממנו סלט, וגם צומחים של שיחים שונים ופרחים. ומן הכביש ועד המדרשה
נטעו שדרת דקלים, ומישהו נטע שם יער של אותם שמתאמצים ככל יכולתם
לעשות את המוטל עליהם. כשאתה מתקרב אתה רואה שצינור פלסטי שחור
ודק מוביל אל כל גזע ומקיף אותו. צינור שמטפטף טיפה אחר טיפה כל הזמן.
עצים עם אינפוזיה. נוף שלם מחובר לאינפוזיה. נתק את הצינור וראה כיצד
פתאום יוצא לעץ כל האוויר והוא מתקפל וגווע מול העיניים, תוך דקה בקול
חרחור של גסיסה. ורק נשאר לברר מי צוחק על מי: הכתם הירוק על הבלגאן
הצחיח שמסביבו או המרחבים השרופים על הכתם הירוק שמחובר
לאינפוזיה.

מלים אחרונות

לא כל יום מתיישבים לכתוב מילים אחרונות
ובלב, מתבלבלות המילים וסוערים הרגשות
ויש כל כך הרבה מה לומר
ובעצם כל מה שאגיד יהיה שום דבר
וצריך לזרוק שלום אחרון, ולהגיד עוד מילה
ובעוד רגע או שניים- מהתחלה
ולהתקדם הלאה, ולהמשיך לנסות
כי עוד נותר הרבה מה לעשות

מן החולות...

"מן החולות בשפלה, השונים כל כך מחולות המדבר, מפכפוכי המעיין המפיק דלי ביממה, והצוק הנשבר מן ההר, והחצב המבשר את בוא הסתו, והקיץ הנאסף אל הקוצים, משירת הבוקר של הבולבולים, ושריקת הרוח בין העצים, ומכאב האהבה החותך פתאום את החזה, ולוחש לך:
גם אני... גם אני חלק מזה."

מסע מוצלח

מסע מוצלח לא מסתיים לעולם
הק"מ אכן מסתיימים
אך הזמן נשאר חקוק בתוכך,
הופך לחלק ממך.
בסוף המסע אינני מרגיש מנוצח
אלא אסיר תודה
כאילו הנוף עבר דרכי
ולא אני בתוכו.

מעשה באישה...

"מעשה באישה כה טרודה
שלאבד את הזמן פחדה
תמיד צעקה: "הזמן אוזל!
מידי הוא ניגר ונוזל!"
מיהרה כל הזמן
עד שלא זכרה "לאן???"
מתוך: "אמא אוזזה
מעשה בחמור
אל תצחקו, תנו לי לגמור,
היה לי ידיד חמור,
אזניו ארוכות, ראשו כפוף
ובעיניו- מבט עצוב.
לא שאל שאלות, לא הרבה לחקור
בכל שעת צורך מיהר לעזור:

הרכיב אנשים, משאות נשא
אחרים דיברו והוא עשה.
בערב הלך אחרון, בבוקר בא ראשון,
הוא המשיך לעבוד כאשר כולם שכבו לישון.
הוא שתל, הוא זרע
הוא זיבל, הוא עדר
וכל "אה" וכל "בה" בא וקצר.
בסוף מת מאפיסת כוחות
"אין דבר", אמרו, "חמור אחד פחות".

מפגש בין השונים- הסיפור על האיש הירוק/ יהונתן גפן

אם במקרה אני פוגש מישהו
שלא מבין אותי או חושב שאני תינוק,
אם במקרה אני פוגש מישהו
שלא יודע לבכות לצחוק,
אם אני פוגש מישהו כזה,
אני תכף מספר לו על האיש הירוק:

"היה היה פעם, בעיר ירוקה, גר לו איש אחד, איש ירוק. האיש הירוק גר
בבית ירוק עם דלת ירוקה וחלונות ירוקים. הייתה לו אישה ירוקה ושני ילדים
ירוקים, ובלילות היה ישן במיטה הירוקה שלו וחולם חלומות ירוקים- ירוקים.
יום אחד, קם האיש הירוק בבוקר ירוק, נעל נעליים ירוקות, לבש חולצה
ירוקה ומכנסיים ירוקים. על ראשו חבש כובע ירוק ויצא החוצה. האיש הירוק
נכנס לאוטו הירוק שלו ונסע בכביש הירוק. מצד אחד של הכביש ראה האיש
ים ירוק ומצד שני המון פרחים ירוקים. זה היה יום יפה, והאיש הירוק שמח
ושר שירים ירוקים ועישן סיגריה ירוקה עם עשן ירוק.
ואז ראה האיש הירוק שעל שפת הכביש עומד איש כחול. האיש הירוק עצר
את האוטו ושאל את האיש הכחול: "היי, איש כחול, מה אתה עושה פה?".
"אני", אמר האיש הכחול, "אני מסיפור אחר".

מפני מה אין נהרות גדולים בארץ ישראל?

בשעה שברא הקדוש-ברוך-הוא את עולמו,
חלק לכל מדינה ומדינה מתנותיה וסגולותיה,

עמדו לפניו ארצות ומדינות והיו מצפות
למתנותיו. הייתה כל מדינה מתאווה להרבות
נהרות ונחלים בחלקה, נתן הקדוש-ברוך-הוא
למצרים את היאור הגדול, נתן לבבל את נהר
פרת ונהר החדקל ולדמשק נתן אמנה ופרפר.
היו המדינות שמחות במימיהן, מודות ונפטרות
מלפני כיסא הכבוד.

נשתיירה ארץ ישראל בלבד. עמדה לפניו
באהבה וענווה והייתה מייחלת למתנת ידו של
הקדוש-ברוך-הוא. אמר לה בורא העולם:
סגולתי את, הנה אוצרותי פתוחים לפניך.
שמה אקיף את גבולך בהרבה נהרות מצפון
מדרום וממזרח ומים?

אמרה ארץ ישראל: אל נא, ריבונו
של עולם.

אמר הקב"ה: אולי נהר גדול
כיאור מצרים עולה ומשקה את אדמתך?

אמרה ארץ ישראל: אל נא, ריבונו של
עולם.

היו מלאכי השרת תמהים ואומרים זה
לזה: ארץ ישראל שנמוכת רוח היא וחביבתו
של הקב"ה, מה ראתה להגביה
עיניה? מבקש הקב"ה לתת לה
חמישה נהרות והיא אינה מסתפקת?

אבל הקב"ה חשד בארץ
סגולתו ואמר לה באהבה יתרה: מה רצונך
בתי, כל שתשאלי מעימי הריהו נתון לך.

אמרה ארץ ישראל: ריבוננו של עולם
חבה יתרה מודיעני מכל מדינות שבעולם,
בבקשה ממך אל יהא שום נהר משקה את אדמתי.

תמהו כל המלאכים תמיהה גולה ואמרו
זה לזה: שמעתם שאלה ששאלה זו מעם
הקב"ה?

אמר להם הקב"ה: המתינו לה
ונשמע כל דבריה.

אמרה ארץ ישראל: מבקשת אני שתהא
אתה משקה אותי.
אמר לה הקב"ה: אף הנהרות
מעשה ידי הם, אם הם משקים את אדמתך,
נמצא אני משקה אותם.

אמרה ארץ ישראל: ריבוננו של עולם,
אם נהרות עולים ומשקים את אדמתי, הרי
אתה פוטרני מלפניך ושלוחיך, הנהרות, באים
ועושים בי שליחותך. מבקשת אני שיהיו עיניך
בי מראשית השנה ועד אחרית שנה ואתה בכבודך
ובעצמך משקה אותי ומפרנס אדמתי.

קפץ מיכאל ואמר לפני הקב"ה:
ריבוננו של עולם, חביבה עליך ארץ ישראל ואתה
רוצה לעשות רצונה אבל היאך אתה מושיב בניך,
בני אברהם, יצחק ויעקב בארץ חרבה שאין בה
נהר אחד?

אמרה ארץ ישראל: לא על הלחם לבדו
יחיה האדם. אם הנהרות עולים ומשקים אדמתי,
סבורים יושביה: מן הנהר מחייתם, מן הנהר
פרנסתם. אבל אם למטר השמים תשתה מים, תולים

יושביה עיניהם בהקב"ה ומבקשים
מזונותיהם מעימו. וכי לא כך נאה שיהא הבן
מסב אל שולחן אביו?

אמר מיכאל: צדקה ממני.

באותה שעה עלה קול בכי מתוך בית
גנזיו של הקב"ה.

אמר הקב"ה: לי קול בכי זה
שאני שומע?

אמרו המלאכים: נהר אחד מנהרותיך נתן
קולו בבכי.

אמר הקב"ה: הביאוהו לפני.

בא הנהר ודמעותיו נגרות וזורמות עם מימיו
והיה מדבר מתוך בכיו. אמר הנהר: יודע אני שאיני
ראוי לארץ חמדתך. אך מה אעשה והיא נתאהבה עליי,
ועכשיו ששמעתי שאני יורד עימה, לבי עלי דווי
ודמעותיי נגרות במימי.

נתגלגלו רחמיו של הקב"ה על
הנהר הבוכה ואמר לה לארץ ישראל:
ראית נהר זה שנפשו יוצאת אליך ומבקש לירד
עמך. הירד?

אמרה ארץ ישראל: ירד, שאינו גדול
ביותר ואין אדמתי ניזונה ממנו.

אמר הקב"ה: ירד ירדן.
ונקבעו שמו של אותו נהר: ירדן.

באותה שעה קבע הקב"ה את הירדן
בתוך ליבה של ארץ ישראל. היה הירדן שמח
ומאושר ומתרפק על גדותיו באהבה.

אמרה לו ארץ ישראל: עדיין הדמעות נתונות
בתוך מימך, הזדרז ושפוך אותם לתוך הים.

מיהר הירדן ושפך כל דמעותיו לתוך ימה
של סדום. נעשה ימה של סדום מלוח וקראו שמו
ים המלח עד היום הזה.

משימתך עלי האדמות

"הרי לך הדרך בה תדע
אם משימתך עלי האדמות הושלמה
אם אתה חי- סימן שלא!"

משמעות

לא דרך המילים
לא דרך סיסמאות
לא דרך המסורת ולא דרך
ההיסטוריה,
רק דרך הרגליים
אתה צריך ללכת, לשאוף את
הריחות,
לקלוט את הצבעים,
רק ככה נוצרת משמעות.

נבואה אינדיאנית

"רק לאחר שהעץ האחרון ייכרת,
רק לאחר שהנהר האחרון יורעל,
רק לאחר שהדג האחרון ילכד,
רק אז נבין
שאי אפשר לאכול כסף!!!"

נטיפים זקופים (1)

לפני שנים רבות בארץ רחוקה, חיה נסיכה יפיפייה. יום אחד החליט המלך שעל הנסיכה להינשא. נשלחו שליחים לכל רחבי הממלכה לבשר את הבשורה. למחרת הגיעה קבוצה גדולה של נכבדים, רוזנים, שרים חשובים, נסיכים, עשירים מופלגים... כולם חפצו להינשא לנסיכה, הם הביאו עימם תשורות ומתנות לרוב, אך הנסיכה בחלה בכולם. ליבבה הלך שבי אחרי עלם חמודות שעבד בחצר הארמון. כמוכן שהדבר אינו אפשרי, הכיצד תינשא נסיכה לנער פשוט, בנו של סנדלר הארמון?

אהבת השניים רבה הייתה, והנסיכה עמדה בסירובה להינשא לאחר. אף אחד לא מצא חן בעיניה.

אביה כעס מאוד, והחליט להרחיק את ביתו מהעלם, ולהענישה. לכן בנה מגדל גדול עם צריח, וסגר את ביתו בחדרון למעלה.

הנסיכה, ליבבה נשברה בקרבה, געגועיה לעלם רבו. ישבה בחלון ובכתה מרה. העלם שישב מתחת למגדל בלע את דמעותיה בשקיקה. המלך לא ויתר והשאיר את ביתו כלואה במגדל למעלה.

הנסיכה בוכה, והעלם בולע דמעותיה, וכך במשך השנים התקרבו זה לזו, ואולי יבוא יום והם יפגשו. הנסיכה צונחת מטה, אט אט, בעקבות דמעותיה, והעלם מטפס וגובה מהדמעות שהוא בולע.

נטיפים זקופים (2)

מעשה בקרסטי, נערה מפונקת מבית עשירים שביקשה להיות הנערה היפה ביותר בעולם. בעודה מטיילת באזור זה פגשה במכשף רב עוצמה שהתחפש לעני מרוד וביקש ממנה קצת אוכל ובגד חם. אך קרסטי, שהייתה מאוד אגואיסטית וחסרת התחשבות, צחקה עליו והמשיכה בדרכה. בהמשך הדרך פגשה שוב במכשף שהתחפש הפעם לנסיך עשיר ויפה תואר ומייד פנתה אליו ובירכה אותו לשלום. בעוד הם משוחחים שאל אותה המכשף- נסיך מה הייתה רוצה יותר מכל דבר אחר בעולם. ענתה קרסטי: "להיות היפה ביותר בתבל". הפך הנסיך חזרה למכשף ואמר: "בגלל שבפנים נשמתך כה שחורה ומכוערת אהפוך גם את חיצוניותך לכזו."

ואכן קרסטי הפכה לנערה פוזלת, בעלת אף נשרי ושפתיים מצומקות, בפיה הייתה שן-שן-לא, רגליה עקומות וגופה כולו חסר פרופורציות. מרוב בושה התחבאה קרסטי במערה והחלה מתחננת בפני המכשף כי הפכה לאבן.

הקוסם נכנע לרחמיו והפכה לאבן. מאז ועד היום ישנן מערות קרסטיות בעלות שן עליונה (נטיף) ושן תחתונה (זקיף)....

ניסיתי אלף פעמים... / יהודה אטלס

"ניסיתי אלף פעמים לפחות

להחזיק את העיניים פקוחות

עד הסוף כדי לדעת מה

מרגיש אדם בדיוק ברגע

שהוא נרדם.

ניסיתי המון אבל תמיד

סתם כי ברגע האחרון

אני תמיד

נרדם."

"הילד הזה הוא אני" / יהודה אטלס

ניצול זמן, או: "האבנים הגדולות בחיינו" / משל

יום אחד הוזמן מרצה זקן בבית ספר למנהל ציבורי בצרפת (אחד המוסדות היוקרתיים ביותר באירופה כולה) לשאת הרצאה על הנושא "תכנון זמן יעיל" בפני קבוצה של 15 מנהלים בכירים בחברות הגדולות ביותר בארה"ב. ההרצאה הייתה אחת מתוך חמש הרצאות ביום עיון שאורגן במיוחד עבורם. למרצה הוקצתה רק שעה אחת כדי להעביר את החומר.

בעמדו לפני חברי קבוצת האליטה המנהלית הזו, שהיו מוכנים לרשום כל מילה שתצא מפי המומחה המפורסם, העביר המרצה הזקן את מבטו ביניהם, אחד אחד, באיטיות, ולאחר מכן אמר: "אני עומדים לערוך ניסוי".

מתחת לשולחן שהפריד בינו לבין מאזיניו הוציא המרצה מיכל זכוכית גדול והניחו בעדינות לפניו. אחר כך הוציא מתחת לשולחן כתריסר אבנים, כל אחת בגודל של כדור טניס, והניחן בעדינות, אחת אחת, בתוך המיכל. כאשר התמלא המיכל לגמרי ולא ניתן היה להוסיף עוד אבן אחת, הרים המרצה את מבטו באיטיות אל תלמידיו ושאל: "האם מלא המיכל?". כולם השיבו "אכן".

המרצה המתין מספר שניות והוסיף: "האמנם?".

ואז שוב התכופף והוציא מתחת לשולחן כלי מלא אבני חצץ. בקפדנות שפך את החצץ מעל לאבנים הגדולות עד שירדו לתחתית המיכל. שוב הרים המרצה הזקן את מבטו אל הקהל ושאל: "האם המיכל מלא?". עתה החלו

להבין מאזיניו המבריקים את כוונתו. אחד מהם השיב: "כנראה שלא". "נכון", ענה המרצה הזקן.

חזר והתכופף והפעם הוציא מחת לשולחן סיר מלא בחול. בתשומת לב שפך את החול אל תוך המיכל. החול מילא את החלל בין האבנים הגדולות ובין החצץ. פעם נוספת שאל המרצה את תלמידיו: "האם מלא המיכל?". הפעם, ללא היסוס ובמקהלה, השיבו התלמידים המחוננים: "לא". "נכון", השיב להם המרצה הזקן. וכפי שציפו תלמידיו רבי היוקרה והעוצמה, הוא נטל את כד המים שעמד על השולחן ומילא בהם את המיכל עד לשפתו. המרצה הזקן הרים את מבטו לקהל ושאל: "איזו אמת גדולה יכולים אנו ללמוד מניסוי זה?" בחושבו על נושא ההרצאה השיב אחד הנועזים והזריזים שבין המאזינים: "אני למדים שככל שהיומן שלנו נראה לנו גדוש בהתחייבויות, אם באמת מתאמצים תמיד ניתן להוסיף עוד פגישות ועוד מטלות".

"לא", השיב המרצה הזקן. "האמת הגדולה שמוכיח לנו הניסוי היא זו: אם לא מכניסים למיכל קודם כל את האבנים הגדולות, לעולם לא נוכל להכניס את כולם אחר כך". דממה עמוקה השתררה באולם, כאשר כל אחד מנסה לתפוס את מלוא המשמעות של דברי המרצה.

הזקן התבונן בשומעיו ואמר: "מהן האבנים הגדולות בחייכם? בריאותכם? המשפחה? ידידכם? הגשמת חלומותיכם? לעשות מה שאתם באמת אוהבים? להילחם למען מטרה נעלה? להינפש? לקחת זמן לעצמכם? משהו אחר?"

מה שחייבים לזכור הוא שחשוב ביותר להכניס קודם כל את האבנים הגדולות בחיינו, כי אם לא נעשה זאת, אני עלולים לפספס את החיים. אם ניתן עדיפות לדברים הקטנים יתמלאו החיים בדברים הקטנים ולא יישאר די מהזמן היקר שלנו כדי להשיג את הדברים החשובים בחיים. משום כך לעולם אל תשכחו לשאול את עצמכם את השאלה: "מהן האבנים הגדולות בחיי? וכאשר תזהו אותן, תכניסו אותן ראשונות למיכל החיים שלכם".

בתנועת יד ידידותית בירך המרצה הזקן את מאזיניו ויצא באיטיות מן האולם.

נענה משובלת

אתם יודעים, שלנענע שאנו אוהבים להוסיף לתה קוראים בעברית נכונה נענה אבל קוראים לה גם מינתה. תשאלו, מה פתאום מינתה? טוב, אז כיוון ששאלתם, נספר לכם סיפור ממשמן-מזמן. פעם הייתה נערה יפה, שגרה בעולם שמתחת לאדמה, עולמם של השדים והמתים, ושמה של הנערה היה

מינתה. מינתה הייתה החברה הראשונה של מלך השדים והמתים. היא אהבה אותו מאוד, אבל הוא לא כל כך אהב אותה. הוא בעצם רצה להתחתן עם נערה יפה יותר, שנקראה פֶרְסֶפּוֹנָה. יום אחד הזמין מלך העולם שמתחת לאדמה את פרספונה לארמונו.

"מי זאת המכשפה המכוערת הזאת?", צעקה מינתה למלך, "מה יש, אני כבר לא טובה בשבילך?! ואת- תסתלקי מכאן, יא פרצופה אחת, או שאני קורעת אותך לחתיכות". פרספונה היפה לא יכלה לסבול את הדברים הלא יפים שמינתה אמרה עליה, התנפלה על מינתה וקרעה אותה לגזרים. מלך השדים הצטער מאוד מאוד על מה שהוא גרם למינתה, והסכים להפוך אותה לצמח בעל ריח טוב, הנקרא עד היום בשמה- מינתה.

סיפור ההד

בין הרים וגבעות, ישנו עמק מופלא שההד השוכן בו עונה על כל שאלה ומשאלה.

אל העמק הזה הגיע עלם צעיר המתלבט מה לעשות בקשר שלו עם נערטו....

הד יקר, מזמן אני רוצה לדבר איתך, אתה ודאי יודע על מה. עלמה....
עלמה....

צדקת הד יקר, פגשתי בחורה נאה. אה.... אה.... אה....

אך עדיין לא אדע מה שאיפתה? אתה.... אתה....

אך אמור לי ההד, כיצד עושה היא את עצמה יפה כמקודם? אודם....
אודם....

ומה היא רוצה להשיג כשהיא מצטבעת? טבעת.... טבעת....

ומה ארגיש כתחליף את מלבושה? בושה.... בושה....

ומה היא מנסה להסתיר בתרגיל? גיל.... גיל....

ומה תאמר לי כשנתחתן? תן.... תן....

ומה תגיד בראותה תכשיט זהב? הב.... הב....

ומה היא תרצה שאביא לה? וילה.... וילה....

האם תכבד את בעלה ותשמע בקולו? לא.... לא....

האם תרצה את הרגלי לתקן? כן.... כן....

ומה יהיה גורלי, התוכל לומר? מר.... מר....

אם כך ההד, האם כדאי לי בכלל להינשא? נסה.... נסה....

מה אתה חושב, איך זה להיות נשוי? איי... איי...
איך יהיה לחיות בלי הנערה? רע... רע...
ומה אעשה כדי שאשכח אותה? קח אותה... קח אותה...
ומה היא תיתן לי לאכול? חול... חול...
ומה צפוי לאדם כמוני? עוני... עוני...
ומה יהיה גורלי אחרי שאת חיי על מזבח הנישואין אקריב? ריב... ריב...
רב תודות לך ההד, אני הולך. לך... לך...
ואיך זה להיות מוכה? רע... רע...
ואיך זה להיות מדריך? איך... איך...

סיפורו של סנדי / י.פולני (יובל גינצבורג)

הכרתי אותו לפני שנים מספר. שמעתי כי הגיע מחבש. אי שם בהרים. שם היה עם חברים מאוד קרובים אליו, למרות שמעולם לא דיבר עימם. שם משפחתו היה: "קווראץ", והוא השתייך לשבט ה"גרניט". את השבט עזב בגיל מבוגר יחסית, כשמטרתו: "לשחות עם הזרם". את ההרים עזב והחל במסעו בנהר. מסע ארוך וקשה עשה בנהר, אך לא על אבובים ולא בקיאקים, וחוף מזה גם לא בירדן. לבסוף הגיע לים התיכון (לא לפני שחצה את מצרים). יש לציין שכל אותה הדרך לא שתה ולא אכל, עובדה שגרמה לו להראות כמו גרגר חול מצומק, וככל שהתקדם בדרכו כך הלך והצטמק.
לארץ הוא הגיע לחוף הים התיכון, ומשם הגיע הנה לנגב, לניצנה, כמוני. אלי הביתה הוא נכנס, מאחר ובחוף הייתה סופת חול, ולא היה נעים לו להישאר בחוף.
ועד היום נשאר גרגר החול הארוך הזה בסדק שבין הבלטות אצלי בדירה.

סיפורים על עצמך... / פיטר פן

"כל כך מוזר שהסיפורים שאתה אוהב ביותר צריכים להיות תמיד סיפורים על עצמך"
"פיטר פן"
עין גדי או אין גדי
הלכנו לעין גדי חיפשנו גדיים

בגאיות צעדנו טיפסנו על הרים.
ולאחר שלא מצאנו – החלטנו
שהשם "עין גדי" בכלל לא שם,
פשוט החליפו בין הא' לע'
וצריך לקרוא "אין גדי" בינתיים.

עיר קסומה/ יהושע בר- יוסף

"ימים שקטים באו על צפת, ימים שופעים שמש ואויר צונן והוד מלכות של הרים ושמים רחבים עמוקים בתכלתם בעין הבדולח. פרקי תהילים ורזי הזוהר קשרו בין אדם למקום, וחיי עוני צנועים בין אדם לחברו. הבתים הישנים החרבים למחצה תוקנו ביד חרוצים למשכנות אדם. אותו סיד לבנבן כחלחל, שכיסה את הקירות והכיפות וקצות המדרגות, הרגיע את העין והלב ושיווה לה לצפת מראה מושך ומפתה. בבתים פנימה נתרבו מחצלאות הקש והחלונות הצחורים והמפות הרקומות. פה ושם נשמע קול תינוק בבכיו. בבתי הכנסת ובבתי המדרש נשתק קול תורה ותפילה, ואנשים באים בשנים השמיעו שם בדיחה קלה וצחוק חרישי עצור. בלילות נערכו בהם לעיתים קרובות מסיבת-מצווה ומסיבות מרעים. ומלבד דברי התורה ואמרות הצדיקים שמעו כתלי המדרש גם קול שירה וריקוד וצהלת זקנים. בחשכת הסמטאות אפשר היה לראות לפעמים זקן מבוסס קמעה מרוב חדווה ומעט יי"ש מהלך מתנודד ושר שירי כיסופים לאלוהים. מחלון פלוני ניתן לשמוע לחש אישה לבעלה ודברי פיוס והודעה של אם לתינוקת. צפת היהודית נתונה הייתה נתונה בשינה שלווה. ומעל לכל מטה ומטה נארגו חלומות אהבה לשכינה הקדושה ותמונות ילדות, כדרך הזקנים המרבים לראות פלאי ילדותם עם התקרבתם למוות. מצבות הקברים הקדושים רטובות היו מרוב שמן ושחורות בפיח הפתיליות. בצלעו של הר צפת שכנו לבטח כל אותם בתים שנראו כאילו מגובבים ומעורמים זה על יד זה ביד לא נאמנה."

עכו/ קרוליין מלכת אנגליה (1815)

"כל תייר שביקר בעכו, הביא עימו רשמים נוספים על אכזריותו של ג'זאר. קשה להעלות על הדעת, כיצד יכול אדם לנהוג כך בזולתו. מספר קטומי האף והאזניים מעורר חלחלה בלב כל מי שביקר בחבל ארץ זה. ובכל זאת גם לאחר שהטיל עונשים כאלה על נתיניו, לא היה זה חזיון נדיר למצוא אותם ממשיכים לפעול בשירותו. דוגמא מובהקת לכך היא היהודי העשיר ביותר בעכו (חיים פרחי): הוא מילא בעבר תפקיד חשוב והיה מאנשי אמונו של ג'זאר, והוא ממשיך לשרת בתפקיד זה גם תחת הפחה הנוכחי."

על הרים.../ רוברט פירסיג "זן ואומנות אחזקת האופנוע"

על הרים יש לטפס מתוך מאמץ קטן ככל האפשר, בלי התלהבות יתרה. האמת של טבעך העצמי היא הצריכה להכתיב לך את הקצב.
אם אתה קצר רוח- הגבר את הקצב,
אם אתה נעשה קצר נשימה- האט.
יש להעפיל בהר מתוך איזון בין קוצר רוח לקוצר נשימה.
אז, כאשר אינך מקדים לחשוב על דברים, פוסקים צעדיך מהיות אמצעי להשגת המטרה, וכל אחד מהם נעשה למאורע בפני עצמו. סלע זה יש לו קצוות מסוכנים, סלע זה אחוז בהר בצורה רופפת, מנקודה זו רואים פחות טוב את השלג אף כי הוא נמצא קרוב יותר אליו. ואלה דברים שתמיד יש להבחין בהם.
חיים הנחיים רק למען איזושהי מטרה עתידה- הם חיים רדודים!
צלעות הר הן המזינות את החיים ולא פסגתו. עליהן מתרחשות צמיחתן של דברים. אולם, כמובן, ללא הפסגה לא תוכלנה להתקיים צלעות ההר- הפסגה היא המגדירה את מהותן של הצלעות.

על פילים/ איאן ד. המילטון (רוח האדמה)

... הריני מאמין כי ראיית חיות הבר חופשיות ממלאת חלק מן הצורך העמוק של האדם לרענן את רוחו חדשות לבקרים. צורך זה מורגש בעיקר אצל אותם בני אדם האנוסים לחיות בסביבה מתועשת מאוד.
לא מעטים הם הרואים בפילים על עוצמתם הרבה והצורך העז שלהם במרחב משום סמלים של שאיפת חירות החסרה כל מעצור.

על פיסת נייר/ נמצא בביס"ש בקצרין

ארץ ישראל אנחנו מבקשים ממך: "סליחה!".
ממך- היפה לעת סתו בעונת הפריחה, הענוגה לעת ערב- כמו בשעת זריחה,
הכובשת כמלאך את כתר החרמון, ומשתכשכת במים כנסיכה. סלחי נא-
לידיים
העוקרות את גבעולי הפרחים ולא לה השולחים את משפחתם לצידי הדרכים.
סלחי למגרשים הריקים אשר התמלאו זוהמה, מצבורי פסולת הרחוב
המטפסים
קומה מעל קומה.
להופכים את ים סוף לים המוות ואת חופו לחוף קללה.
לנותנים ליופי הכנרת את דמות אדם המזבלה.
לא לה החותמים פנייך בלי לדעת כי הם משחיתים פני עצמם.

עליות

יש אנשים שמראש מתייאשים	מהשקיעה
ומעדיפים להישאר במקום,	כי הם כבר מחפשים
ולראות את השקיעה	פסגה אחרת
מאותו מקום שראו תמיד.	והם אף פעם לא שקטים
ויש אנשים שרק עכשיו	ואף פעם לא ימצאו את הפסגה
התחילו לטפס	שלהם.
ואת השקיעה הזו כנראה	אל תהיו מאלה
לא יראו מפסגה זו	שכל כך מיואשים
אבל, הם ימשיכו לטפס.	שאפילו לא ניסו לטפס לפסגה
יש כאלה	שלהם,
שהגיעו לאמצע הדרך שלהם	ואל תעצרו באמצע הדרך
והשקיעה נראית להם-	כשאתם מסוגלים
מספיק יפה מאיפה	להמשיך הלאה.
שהם נעצרו	וכשתגיעו לפסגה שלכם-
אז הם יישארו שם ויתהו	תעצרו!
אם יוכלו להגיע לפסגה	תסתכלו על השקיעה
ואיך השקיעה נראית משם...	תהנו ממנה...

ואז- תמשיכו
לפסגה הבאה!!!

ויש אחרים-
שיגיעו לפסגה
אך הם לא יספיקו להנות

עם קומץ.../ אברהם חלפי

"עם קומץ שמיים ביד
הייתי עובר את חיי
הייתי חוצה את הים ברגליי
עם קומץ שמיים ביד"

עץ הדפנה

סיפורנו מתחיל ביוון הרחוקה, על הר האולימפוס, מקום מגורי האלים. אפולו, אל השמש, יצא עם מרכבתו ופמלייתו לצוד ביער. תוך כדי הצייד נלכדו עיניו של האל בנימפה היפיפייה דפנה שרחצה לה באגם. אפולו התאהב נואשות בה. אפולו ניגש אל דפנה כדי לדבר איתה, אך דפנה נבהלה והחלה בורחת ממנו. אפולו שלא הבחין בבהלתה של דפנה ופעל בעקבות רגשותיו כלפיה, החל רודף אחריה עם מרכבתו. כך החל לו המרדף בין עצי היער. דפנה בורחת בבהלה בעוד אפולו מנסה להרגיעה בדברי אהבה מתקתקים. לבסוף, כשנוכחה דפנה לדעת כי אפולו משיגה ובעוד רגעים אחדים יגיע אליה ויתפוס אותה, פנתה דפנה אל האלים בבקשת רחמים. אפרודיטי, אלת האהבה והיופי, נענתה לתחנוניה של דפנה והפכה אותה לעץ - עץ הדפנה. לאחר רגעים מעטים, הגיע אפולו אל עץ הדפנה. באותו רגע, הבין אפולו כי אהבתו המסונורת כלפי דפנה, היא שהביאה לתוצאות הכואבות. בניסיון אחרון, להסביר לדפנה את רגשותיו כלפיה, לקח אפולו ענפים מהדפנה ועטר לראשו זר והוא מסתובב עם זר זה לראשו עד היום. מאז עוטר זר הדפנה נחשב לבן מעמד חשוב ומכובד. אלי יוון וקיסרים מסתובבים עם זרי דפנה לראשם. מצביאים ומנצחים בתחרויות חוזרים הביתה עם זרי דפנה לראשם. משוררים ואנשי רוח עוטרם זרים אלה.

עצום לרגע...

עצום לרגע את עיניך
ונסה לדמיין את העולם היפה ביותר
שאתה מסוגל להעלות בדמיוןך
פקח אותן- והיווכח לדעת
שהקב"ה עשה זאת טוב ממך.

ערכו של הזמן...

דמיינו לעצמכם בנק המזכה את חשבונכם בסכום של 86,400 ש"ח מידי
בוקר.
אין אפשרות לצבור כסף בחשבון. יתרת הסכום שלא ניצלתם במשך היום,
מתאפסת מידי לילה בחצות.
מה תעשו? תוציאו כל אגורה, כמובן!!!
לכל אחד מאיתנו חשבון בנק שכזה. קוראים לו הזמן
כל בוקר אנחנו מקבלים 86,400 שניות. כל לילה הן מתאפסות, כאשר כל
הזמן שלא ניצלנו, אובד. אין אפשרות לצבור זמן. אין אפשרות להשתמש
ביותר.
כל יום עומד לראשותנו אותו הסכום. בכל לילה נעלמת שארית הסכום. אם
לא השכלנו להשתמש ביתרה היומית, אין אפשרותנו לחזור אחורה.
אין גם אפשרות להשתמש בזמן על חשבון "מחר". אנחנו חייבים לנצל את
ההווה על מנת להפיק את המרב בבריאות, אושר והצלחה!
השעון מתקתק- עשו זאת היום.
כדי להבין ערכה של שנה אחת, תשאלו תלמיד שנשאר כיתה.
כדי להבין ערכו של חודש אחד, תשאלו אם שילדה פג טרם זמנו.
כדי להבין ערכו של שבוע אחד, תשאלו עורך של שבועון.
כדי להבין ערכה של שעה אחת, תשאלו זוג אוהבים המחכים להיפגש.
כדי להבין ערכה של דקה אחת, תשאלו אדם ש"פספס" את הרכבת.
כדי להבין ערכה של שניה אחת, תשאלו אדם שהתחמק מתאונה.
כדי להבין ערכה של אלפית- שניה, תשאלו את הזוכה במקום השני
באולימפיאדה.
זכרו- הזמן אינו מחכה לאף אחד.
האתמול הוא היסטורי.

המחר הוא מיסתורי.

היום הוא מתנה.

לכן הוא נקרא ההווה! (PRESENT)

עשר המכות של העולם המודרני

1. הרס שלא לצורך
2. זיהום אוויר
3. זיהום מים
4. מפגעי רעש
5. הכחדת מינים
6. פליטת חומרים מסוכנים
7. מקי בקר
8. דחיקת מעשה בראשית מפני צרכי האדם
9. הרעות הנגרמות ממשק ביתנו
10. התעלמות מן הדורות הבאים

פגישה בין שני עיגולים/ דתיה בן- דור

שני עיגולים מאוד עגולים	ביתי היחידה, בושה לספר
נפגשו ברחוב המעגל.	מצאה לה חבר. "
אמר האחד: "סליחה שנפגשנו"	"שמחה וששון!"
אמר השני: "זה דווקא מזל	"צרה ואסון!"
הן טובים השניים הסכימו חז"ל.	"מדוע? מה יש?"
מה דעתך לגלגל שיחה?"	הוא חלילה, טיפש?"
ענה חברו: "דעתי נוחה. "	לא ולא. חכם הוא משנינו
ביחד. "	
אז מה שלומך?"	"אולי הוא עצלן, רחמנא
ליצלן?"	
"עגול כשלך."	"הוא דווקא חרוץ כמו שד
משחת."	
"ושלום אישתך?"	"אולי אינו מנומס, חלילה
וחס?"	

"נימוסיו מצויינים ודיבורו	"מתגלגלת משמחה".
	בנחת."
"אז אולי הניקיון והסדר לא כל	"ואיך הילדים?"
	כך בסדר?"
"להפך גמור, הוא מזכיר לי	"עגלגלים וחמודים.
	ממש בית מרקחת"
"אז אולי המשפחה לא כל	הבת מחוננת והבן גאון".
	כך...?"
"המשפחה מיוחסת"	"ואיך החיים?"
"אז אולי הפרנסה לא כל	"שגעון!
	כך..?"
"הפרנסה בכבוד מפרנסת"	ומה אצלך?"
"ואיך הצורה?"	"שלא תדע!
"זאת בדיוק הצרה.	השכנים מעצבנים
הצורה מושלמת.	והחותנת רוטנת
הבחור מרובע!"	ויש לי סחרחורת פעמיים ביום
"זה הכל?"	וקשה לי מאוד
אל תדאג ידידי העגול,	לטפס בעליות.
דברים משתנים עם הזמן,	בקיצור, רע ומר ונורא ואיום."
	כידוע,
אפילו ריבוע.	"זה הרע?"
במשך הזמן הוא וודאי יתעגל."	שלא יהיה יותר גרוע.
"ואם לא?"	אתה טוב וחכם, ידידי העגול,
"אז אתה תתרגל".	אבל טרם סיפרתי את הגרוע מכל

פייר ונטאשה

דצמבר 1940, על ספסל בגינה יושבים זוג אוהבים

פייר ... נטאשה...

נטאשה ... פייר...

והרוח (הו...)

והזאבים (אוווווו...)

דצמבר 1950, על ספסל בגינה יושבים זוג אוהבים

פייר ... נטאשה...

נטאשה ... פייר...
והרוח (הו...)
והזאבים (אוווווו...)

דצמבר 1960, על ספסל בגינה יושבים זוג אוהבים
פייר... נטאשה...
נטאשה... פייר...
והרוח (הו...)
והזאבים (אוווווו...)

דצמבר 1970, על ספסל בגינה יושבים זוג אוהבים
פייר... נטאשה...
נטאשה... פייר...
והרוח (הו...)
והזאבים (אוווווו...)

דצמבר 1980, על ספסל בגינה יושבים זוג אוהבים
פייר... נטאשה...
נטאשה... פייר...
והרוח (הו...)
והזאבים (אוווווו...)

דצמבר 1990, על ספסל בגינה יושבים זוג אוהבים
פייר... נטאשה...
נטאשה... פייר...
והרוח (הו...)
והזאבים (אוווווו...)

דצמבר 2000, על ספסל בגינה יושבים זוג אוהבים
פייר... נטאשה...
נטאשה... נטאשה? נטאשה?!?!?
והרוח (הו...)
והזאבים (צ'ק צ'ק צ'ק...)
קולות לעיסה

פיפי במדבר

זהו קטע שמטרתו – עידוד שתיית מים בטיול, בעיקר – באיזורים חמים ויבשים.

פיפי שקוף	אתה אלוף
פיפי צהוב	המצב מתחיל להיות לא טוב
פיפי כתום	המצב איום
פיפי לבן	זה מסוכן
פיפי שחור	התבלבלת בחור

פעם ישבתי.../ יהודה עמיחי

פעם ישבתי על מדרגות ליד שער במצודת דוד,
את שני הסלים הכבדים שמתי לידי.
עמדה שם קבוצת תיירים סביב המדריך
ושמעתי שיש להם נקודת ציון:
"אתם רואים את האיש הזה עם הסלים?
קצת ימינה מראשו נמצאת קשת מן התקופה
רומית. קצת ימינה מראשו."
אבל הוא זז, הוא זז!!!
אמרתי בליבי: הגאולה תבוא רק אם יגיד להם-
אתם רואים שם את הקשת מן התקופה הרומית?
לא חשוב, אבל לידה קצת שמאלה ולמטה
ממנה, יושב אדם שקנה פירות וירקות
לביתו.

פקיעין-המערה שבה הסתתרו רשב"י ובנו

במערה, לפי המסורת, הסתתרו רבי שמעון ברי יוחאי ובנו אלעזר. שלוש עשרה שנה הם אכלו מפרי עצי החרוב הצומחים שם עד היום, ושתו ממי המעיין הנובע שם עד היום במורד. תסכימו-זה יותר גרוע ממעצר בית. הכל התחיל מזה, שהרשב"י לא האמין ברומאים. הוא אמר משהו כמו: "טוב שבגויים- הרוג". אבל הוא לא היה צמא דם. זה היה אחרי כישלון מרד בר

כוכבא, שבו נרדפו היהודים קשות, ו-24 אלף תלמידי חכמים הוצאו להורג בידי הרומאים. למסתור במערה הוא הגיע עם בנו אחרי שיום אחד ב"פרלמנט של רישון" של אז, ישבו חכמים ודיסקו את המצב: ר' יהודה, שבחר לראות את הטוב, אמר בערך כך: "הרומאים דווקא בסדר. מה אנחנו מקטרים? הם סידרו שווקים, מתחו גשרים, דאגו למרחצאות...". ר' יוסי- כבד תגובה, או איטי במחשבותיו, או שיש בו יראת כבוד בנוכחות חכמים ממנו, אז שהוא חכם היודע ש"סייג לחוכמה-שתיקה"-שתק. רשב"י, חמום מוח למרות שהיה מלומד גדול, שכח מרוב כעס את הפתגם: "שומר פיו ולשונו, שומר מצרות נפשו" ובלי ברקסים הוסיף: "הרומאים סידרו שווקים- כדי להושיב בהם זונות; וגשרים- כדי לגבות מכס מהעוברים עליהם", יענו גשרי אגרה. הוא היה חכם הרשב"י, אבל לא מספיק חכם לדעת, שלא הכל צריך להגיד. מישהו שמע אותם ורץ לספר. כך נאלצו רשב"י ובנו לשרוף 13 שנים במערה שבפקיעין, התכסו בעפר, אכלו חרוב, שתו ממי המעיין...ונכנסו למיתולוגיה היהודית.

צידה לדרך/ לאה נאור

לא אכפת לי מה ארצות, ואת מה שאתה אוהב. מה שבאמת חשוב זה מה שיש לך בלב.	אם אתה יוצא לדרך העולה אל ההרים היזהר שלא תיקח איתך דברים מיותרים.
שב לנוח, זרוק לרוח את כל מה שמיותר ועכשיו, בלב בטוח, קח איתך מה שנשאר:	קח חלום- לא כבד מידי, ושמחה- לא גדולה מידי, וגם שיר- לא ארוך מידי.
קח חלום- לא כבד מידי, ושמחה- לא גדולה מידי, וגם שיר- לא ארוך מידי, זה ד'.	יש נופים יפים בדרך העולה אל ההרים. התרמיל מושך למטה,

פה עוזרים רק השירים.

ארזו את כל הטוב שיש בכם,
בתרמיל קטן על הגב
ודעו איך לפזר אותו
לכל מי שרק ידרוש.
זכרו!- הנתנה היא מתנה! היא שלכם ובידכם.

צלף

ועתה נספר אגדה נושנה,
שסיפרו מדור לדור אב לבת ואם לבנה.
והפעם הקשיבו קשב רב אחיי,
נספר על אריה זהו מלך החי.
בשעת בין ערביים- זה נורא,
המלך אכל איילה צעירה.
אל ראו גם ראו האריה נענש,
על הטרף הזה התחרט הברנש.
כי בעוד הוא סועד ומאוד נהנה
נתקעה בגרונו איזו עצם קטנה.
מנסה האריה מן הצרה להיפטר
ויקרא לכל חיה גדולה וזעירה.
ומבטיח הוא פרס, מתנה רצינית
לחיה שמסבלו תוכל להמעיט.
אז ניסתה חסידה וניסה גם שועל, גמל ונמר
אך בחוסר אונים הם פרשו מהר.
והעצם בפי האריה עוד תקועה
עד שבא עכבר קטן ומצחיק
ואמר לכולם- "יש לי דרך, יש לי טריק!"
ואגב, האריה כבר נואש מהסיכוי
משתולל באגרסיה וגופו כבר רפוי
הוא אומר לעכבר- "טוב, נסה אך מהר,
כי גרוני כבר ניחר בכאב הבוער".

העכבר מתבונן באריה מעולף,
והולך וקוטף לו ענף של צלף,
אל תוך פי האריה הוא נכנס ויוצא
ומוציא את העצם עם הוו בקצה.
האריה מתעורר ויוצא במחול,
לעכבר קורא ואומר לו בקול-
"אל תתאונן, פרס גדול כבר קיבלת
מתוך לוע המלך שלם יצאת."
המלך גם שנתו, הקהל מתפזר
ורק העכבר על הפרס מהרהר...

צלף קוצני

אגדה על בת מלך/ שיח ששתתה מים שבהם היו עלוקות שאחת מהם
נתקעה בגרונה. לא ידעו מה לעשות- רופאים מומחים ואנשי עצות, והילדה
הולכת וכלה. עד שהגיע הנסיך/בן הכפר הסמוך ואחת ושתיים לקח ענף של
צלף, הוריד את הקוצים חוץ מהשניים האחרונים בענף, הכניס לפיה של
הנערה ו...הופ, העלוקה יצאה והנערה הבריאה ומאז הם חיים באושר
ובאושר....

צמיחה חדשה/ חיים חפר

אמרנו – ועלינו לארץ הגליל, לראות
בגני התעשייה / (מה נאמר ונדבר –
הייתה שווה כל גרוש, הנסיעה!) / באנו
לראות, האם בהרריה העניים בברזל
ובנחושת / יוכלו לפרוח המתכות
המורכבות במפעלים ובבתי החרושת /
האם הצווארון הלבן והכחול יחדיו, האם
המהנדס והחרש / זורעים ונוטעים
וקוטפים לנו ציונות מסוג חדש / ציונות
מתוחכמת, שבה שניות נמדדות כימים /
שבה דונם תעשייה אחד מניב יבול של
מאות דונמים / ציונות אשר בזכותה

נוכל לנשום בהקלה יום אחד / ולומר:
אנחנו חיים ופורחים, מבלי לפשוט רגל ויד.

צעיר לנצח/ בוב דילן (תרגום: יאיר לפיד)

שיהיו ידיך עסוקות	שישמור אותך האל
וצעדיך מהירים	ויגשים משאלתך
שיהיה ביתך יציב	שתעשה בשביל אחר
מול רוחות השינויים	והוא למענך
שבלבך תהיה שמחה	שתיגע בכל כוכב
וישירו את שירך	ותטפס על כל שלב
שתישאר צעיר לנצח.	שתישאר צעיר לנצח.

שתגדל להיות צודק
שתדע לראות את האור
ולמצוא את האמת
בתוך החושך הגדול
שתמיד תהיה חזק
אל תשחק את המשחק
שתהיה צעיר לנצח.

צריך לחרוש אחרת/ מוקי צור

חלוץ ישיש, שהיה מומחה גדול לפרדסים, סיפר לי פעם שבהיותו צעיר נקרא להציל פרדס מכיליון. בבואו למקום נגלה לפניו פרדס שהיה נטוע חלקו על צלע של גבעה ובחלקו בעמק. העצים שהיו על הגבעה סבלו מהסחף שחשף את שורשיהם, ואילו העצים שבעמק סבלו מהסחף שסתם את מקורות האור. "אז מה עושים?" שאלתי אותו, ותוך כדי שאלתי כבר ידעתי שלא שאלתי

שאלה הראויה לחקלאי, אך הוא ענה לי בטון ענייני: "צריך לחרוש אחרת. חריש ע"פ קווי הגובה ימנע את הסחף מן הגבעה לעמק."
דומה כי אנו מהלכים בפרדס שבו שורשים שנחשפו ואחרים נקברו ללא מוצא, אך את החוכמה איך לחרוש אחרת לא למדנו עדיין, ואולי אין היא ניתנת ללמידה?

"התשמע קולי!" / מוקי צור

קהלני פורץ קדימה

קהלני סיפר: "העפתי מבט לאחור וניסיתי לזהות את קו העמדות החדש מאחורינו, על כל צרה שלא תבוא, ידעתי שכדאי לי להכיר את השטחים שמאחורי, אבל גם ידעתי שאסור לנו לעזוב את העמדות. מבחינת טופוגרפיה זה השטח הטוב ביותר, וידעתי שאם ננוע לאחור, תיהפך התנועה לנסיגה מהירה, והסורים יתבססו בעמדות שלנו ויפגעו בנו בקלות. המחשבה הזו גרמה לי לצמרמורת. אני לא אתן שזה יקרה, אמרתי, אבל איך אהדוף את הסורים עדיין לא ידעתי."

אלי גבע ופקודיו מלאו את בטני הטנקים בתחמושת במרחק שני ק"מ מהקו הראשון, בן-גל פקד עליהם להפסיק את החימוש ולהתקדם מהר לעמק הבכא. "תחנות שוטר-כאן המג"ד", קרא קהלני לפקודיו בקשר, "תראו באיזה אומץ עולה האוייב לעמדות כלפינו, אני לא מבין מה קורה לנו, הרי אנחנו חזקים מהם- נועו לפנינו וישרו איתי קו, אני מנופף בדגל- נועו!" "דיברתי בשקט", סיפר קהלני, "ורק את סוף דבריי הדגשתי בצעקה". הטנקים נעו קדימה.

קטלב (1)

אב, בן ואשתו של הבן חיו ביחד באושר רב, בבית באיזור יערי כמו זה. הכל היה טוב עד שחלה האב והבן נאלץ לנסוע למס' שבועות על מנת להרוויח את הכסף הדרוש לתרופות לאביו. עברו שבועות והבן לא חזר. האב החל להתחזק ולפתח רגשות כלפי אשת הבן שטיפלה בו במסירות רבה ובאהבה. האשה שהחלה לחשוש לגורלו של בעלה וחשבה כי לא יחזור לעולם, נענתה לבקשות האב והשניים מימשו את אהבתם. כשחזר הבן הביתה חזר הכל לקדמותו ולא נודע לו דבר וחצי דבר על הרומן.

בעזרת התרופות התאושש האב לגמרי והמשפחה שבה להיות מאוחדת ומאושרת. לאחר מס' חודשים הבחין הבן כי אשתו בהריון. היות ולא ביצעו דבר היכול לגרום לכך כבר זמן רב, החל הדבר מעורר חשדו. כששאל את אישתו לפרש הדבר, סיפרה לו על הרומן. הבעל כל כך רתח מזעם עד שיצא החוצה, הביא את גרזנו, נכנס הביתה ורצח את אביו.

לאחר שרצח את אביו, התעשת הבן והבין את האסון הגדול שביצע. מיד החליט כי עליו לפחות להביא את האב לקבורה מכובדת. כך נשא הבן את אביו והביאו לנקודה זאת וקבר את אביו בקבורה מכובדת.

במקום בו נקבר האב, צמח לו עץ שגזעו אדום כדם האב ושמו על שם אותו סיפור: קטל-אב.

קטלב (2)

סיפורו של עץ שיום אחד התיישבה עליו ציפור שנפגעה בכנפה- ולא יכלה לעוף. העץ טיפל בה ועזר לה להחלים ועד מהרה יכלה לשוב ולהצטרף אל שאר חבריה. היא נפרדה מהעץ אך הוא, שהיה מאוהב בה, ביקש שתישאר עימו. הציפור הציעה לעץ שיצטרף אליה במסע אל ביתה. העץ ידע כי אינו יכול להזיז את שורשיו, אך אהבתו לציפור סינוורה אותו והוא החל להתקדם באיטיות ובמאמץ רב בעקבותיה. בסוף, כשכבר היה אדום כולו מהמאמץ והציפור, שעפה בקלילות, כבר הייתה רחוקה, נשבר העץ והכריז בקול גדול כי אין אהבה השווה מאמץ חד-צדדי גדול שכזה. עד כאן- מספיק!
כאן נחתכה אהבתם ואותו עץ שגזעו אדום נקרא קטלב: cut love!

ריח הדרים/ מיכה אבני- ששה ארגוב

עץ האקליפטוס, ראשו ברקיע	קול יללת התנים לילה לילה,
השורש במאה שעברה	כבכי מיתרי הכינורות
ברוש אל הדקל, לוחש ומרגיע	תף לב החושך פועם כל לילה
נו, כך העולם נברא.	בקצב הבארות.
רוח תמיד בו יוצאת ונכנסת,	אור כוכבים מגשש ונוגע
את להט חום הקיץ רוח סתו תנשב	ולחש של צללים בדרך העפר
שמש חורפית לרגליה פורשת	קול מואזין מסתלסל וגונח
מרבד סביונים צהוב.	מצריח מסגד אל הכפר.
ריח הדרים,	אור הכוכבים
זהב התפוזים כאש,	פעימת הבארות,
לבן הפריחה	ילל התנים כמו
כשים הפרדסים שוב באביב פורח.	רוח המתהולל, נודד על פני
הלילה.	
שמש כתומה בשמי ערב צוללת	בוקר חדש מהליל בוקע
הליל מדליק כוכב.	רחוץ באגלי הטל.

הנמר והאיילה

- מידי בוקר בסוואנה מתעורר נמר
הוא יודע שהוא יצטרך לרוץ,
יותר מהר מהאיילה האיטית ביותר
ולא – יגווע ברעב.
- מידי בוקר בסוואנה מתעוררת איילה,
היא יודעת שהיום היא תצטרך לרוץ יותר מהר מהנמר הזריז ביותר
ולא- תיהרג.

כך שאין זה משנה אם אתה
נמר או איילה
כאשר השחר מתחיל להפציע
כדאי שתתחיל לרוץ.

רק כשאני...

"רק כשאני מניח את השפופרת
אני נזכר תמיד
שאת הדבר הכי חשוב
שכחתי להגיד".

שבילים/ עזריה אלון

זכור ושמור!- חכם השביל מן ההולכים בו. אם עלית בו-אל תעזבנו כי הוא
צודק תמיד. הנה ימשוך אותך אל שפת הים בשעה שפניך להרים דווקא,
ואתה רוצה לנטוש אותו ו"לקצר". הגעת לשפת המצוק, ואתה רוצה רדת
והוא סחור סחור, עולה ויורד, ומושך אל אי-אך הזהר לך מקיצורים! סמוך על
דורי דורות של שודדים ורועים, אנשים אשר אצה דרכם להם לא פחות
מאשר דרכך אצה לך. ובשעליהם כבשו את השביל דווקא כך. אינך מאמין?
אדרבא, נסה. לך בדרכך אתה והגעת...

או אל מפל ללא דרך, בלבד חזרה על עקבותיך בבושת פנים, או על שפך
אבנים גבוה ועמוק המוביל אותך אל תוהו חצצים ואבני גל או סתם לסבך של
וואדיות וגבעות, בהם תתעכב שעות לחינם ולשווא.
"קיצור" כזה הוא הדרך הקצרה והארוכה.

שושן צחור

לפני כמה עשרות שנים,
ירד לו איש אל בור,
ולשמחת המדענים,
מצא שושן צחור.
השושן, הגביעונית,
הזהבית, נץ החלב,
הסתוונית והעירית,
הצבעוני והחצב,
כולם בני משפחה קרובים
בממלכת הצמחים.
צומחים בהר, בעמקים,
כל עין משמחים.

שחמט/ חנוך לוין

"לאן הלך ילדי, ילדי הטוב לאן?
חייל שחור מכה חייל לבן.
לא יחזור אבי, אבי לא יחזור,
בקור
חייל לבן מכה חייל שחור.
בכי בחדרים ובגנים שתיקה
המלך משחק עם המלכה.

ילדי שוב לא יקום, לעולמים יישן
לאן?
חייל שחור מכה חייל לבן.
אבי בחשכה ולא ייראה עוד אור

ילדי שבחיקי, עכשיו הוא
בענן
חייל שחור מכה חייל לבן
אבי בחום ליבו, עכשיו ליבו
חייל לבן מכה חייל שחור.
בכי בחדרים ובגנים שתיקה
המלך משחק עם המלכה

לאן הלך ילדי, ילדי הטוב
נפלו חייל שחור חייל לבן.
לא יחזור אבי, אבי לא יחזור

ואין חייל לבן ואין שחור.
בכי בחדרים ובגנים שתיקה
על לוח ריק רק מלך ומלכה.

חייל לבן מכה חייל שחור.
בכי בחדרים ובגנים שתיקה
המלך משחק עם המלכה.

שיחה עם עטלף/ ע. הלל

בבוקר שאלתי את העטלף:
"נכון שאתה עכבר?"
"שטויות, אני ציפור!" העטלף אמר.
בערב שאלתי את העטלף:
"נכון שאתה ציפור?"
"שטויות, אני עכבר!" העטלף אמר.
כן, יצור מוזר.
למחרת שאלתי את העטלף:
"מה מעשיך ביום- ישן
ומה בלילה- חכם
איפה הראש- למטה
ואיפה הרגליים- למעלה.
ומה שלומך בדרך כלל?"
"טרלללה....."

שיר האומץ/ ר. קיפלינג

"אם תחשוב כי תיפול, כבר נפלת,
אם תחיה בלי היסוס וניצלת
אם תרצה לנצח, אך תאמר לא אוכל
הן ברור שבחרת בקל שבקל.
אם תאמר כי תאבד, הן תאבד בוודאי
כי כל איש בעולם התוסס והחי
הרוצה להגיע לתרועת ניצחון
לא יגיע אליה בלי תרועת הרצון.
והוא חזק עולמים לנמשל ולמושל
ופשוט הוא החזק, ואיתן מברזל

החלט כי תוכל- רצונך אז מושל
עליך יגן חוק איתן מברזל.

מלחמות החיים לא תמיד מבקשות
את האיש החזק בעל הכתפיים הנוקשות
אם יתמיד, ינצח בכל,
רק אותו האדם החושב כי יכול."

שיתוף פעולה

זהו סיפור על ארבעה בנים אדם ששמותיהם:
כולם, מישהו, כל אחד, אף אחד.
משימה חשובה הייתה צריכה להתבצע
וכלם נתבקשו לעשותה.
כולם היו בטוחים שמישהו יעשה אותה.
כל אחד יכל לעשות אותה,
אבל אף אחד לא עשה אותה.
מישהו התרגז על העניין היות וזו הייתה
עבודה לכולם.
כולם חשבו שכל אחד יכול לבצע זאת,
אבל אף אחד לא תיאר לעצמו
שכולם לא יעשו זאת.
העניין הגיע לסופו שכולם האשימו מישהו אחד,
כאשר אף אחד לא ביצע מה שכל אחד יכול
היה לעשות.

מסקנה- שיתוף פעולה מביא להצלחה!

שלוות הנפש

(מומלץ לקריאה במקום שקט כמו מערה או מדבר)

אלוהים ברא את העולם ב-6 ימים, וביום השביעי שבת מכל מלאכה. עייף מכל העבודה הקשה, נשכב אלוהים לנוח. לא הספיק לעצום את עיניו והנה דפיקה בדלת. התרגז אלוהים מאוד: "מי זה מפריע לאלוהים הגדול במנוחתו?".

ניגש אלוהים לדלת והציץ מבעד לעינית. לא היה שם אף אחד. פתח את הדלת והנה עומד שם יצור קטנטן ושחור. "מי אתה, שתעיז להפריע לאלוהים הגדול במנוחתו?" שאל אלוהים בנימה כעוסה. "אני באמת מצטער, אלוהים הגדול, אבל לכל הצמחים ובעלי החיים נתת מקום לגור בו ולי, שלוות הנפש, שכחת לתת".

"אתה צודק" ענה אלוהים בנימה חביבה יותר "בוא נלך למצוא לך מקום לגור בו". הסתובבו אלוהים ושלוות הנפש בכל העולם, הסתובבו וחיפשו, עד שהגיעו למקום הזה.

כשהגיעו לכאן, הבינו מיד, בלי מילים, כי זה המקום המתאים ביותר בשביל שלוות הנפש.

מאז, גר לו שלוות הנפש פה, ואם תהיו בשקט בשקט תוכלו למצוא את שלוות הנפש שלכם.

שמורת טבע/ עמוס עוז

אני לא אוהב את הביטוי "שמורת טבע". בכלל, עצם המילה "שמורה" אינה מקובלת עליי. אינני חושב שבאתי לעולם הזה כדי לשמור על איזה דבר. אינני חושב שהיחסים בין אדם לזולתו, או אדם למקומו או אדם למורשתו הם יחסים של שימור. לא נולדנו לתוך מוזיאון ותפקודנו אינו לצחצח את הזכוכיות המכסות על המוצגים, ולהוביל את ילדינו אחרינו על קצות אצבעותיהם כדי שיתפעלו ממה שיש. מותר לדעת בטבע, צריך לגעת בו, מותר גם לשנות. אך השאלה היא: איך?! התשובה צריכה להיות:

באהבה

שמיל/ אפרים סידון

אדם אחד- נקרא לו שמיל- פנה לחסידה:
 "מתי תתחיל אצלכם עונת הנדידה?"
 ענתה החסידה: "בעוד יומיים או שלושה".
 שאל: "אפשר להצטרף?"
 אמרה החסידה: "בבקשה".
 ובכן הוא הצטרף ועף איתן אל הצפון
 בהתחלה פיגר מעט, אח"כ היה הראשון
 שלושה שבועות הם עופפו, היה ממש נחמד
 חבל רק שלפני הסוף,
 הוריד אותו צייד.

שמירת טבע- "טקס גדול וצהוב"/ ג'וני מיטשל

"הם ריצפו את גן עדן, בנו שם חניון מהודר עם מלון ורוד ובוטיק.
 הן זה לא תמיד קורה שאינך יודע מה יש לך עד שזה אבוד?"

שני מקסיקנים/ מאיר אריאל

שני מקסיקנים על רכס
 שמש גדולה במרום
 אומר האחד: "היי חואן פתח עיניך
 אתה עוד תיפול לתהום!"
 חואן, כמו שהוא מתהלך לו
 שקוע באיזה חלום
 לא פקח עיניו, מחייך ומגחך לו
 "חוזה, איפה יש כאן תהום....?"

עברה דקה... ועוד דקה
 עד אשר שמע חוזה את הדפיקה
 למרות שכאילו אין טעם
 חוזה מנסה צעקה.
 הוא לא מאמין אך מפעם לפעם
 עולה מאזניו מן אנקה.

חוזה משלשל מייד חבל
איזה עשר דקות רק עוברות
הוא ימשיך וימשיך, הוא נכון לכל סבל.

ברם חואן, שתי ידיו קצת שבורות.
חוזה צועק: "תפוס ברגליך"
חואן, גם רגליו לא כתיקנן.
חוזה לא נואש: "אז נסה בשיניך".
"בסדר", עונה לו חואן.

חוזה כורך את החבל סביב סלע
ומושך וכורך ומושך
חוזה, ידו עשה נפשו סלע,
נושך בשפתיו ומושך.

שני מקסיקנים עם רוח,
מול גברה קדומים נוראי
חואן כבר מתחיל את החבל לקרוע
בלחץ שיניו הפראי.

חוזה, כבר ידו מתרופפת
נגלים פני חואן המסכן
"היי חואן", צועק חוזה עם שפתיו הנוטפות.

"אתה חי?", עונה חואן: "כן, כן...".
עברה דקה... ועוד דקה....
עד אשר שמע חוזה את הדפיקה

מוסר השכל: מי שנדפק פעם אחת-
לא יכול להיגמל מזה.

שקית הקאה

עלון שימוש:

• זמן שימוש- אם הנך מרגיש בחילה או כל תחושה אחרת שאינה נעימה, מעייך מתחילים לקרקר והסעודה האחרונה אותה אכלת מתחילה לעלות בקצב איטי אך אחיד לעבר פיך.

• אופן השימוש- הוצא כל מה שבקרברך אל השקית. וודא שלא השארת דבר במעייך (אם נשאר משהו בפוך ברך "שהכל" ובלע) קפל את השקית היטב.

• איחסון- מבלי שחברך ירגיש (הסח את דעתו) הכנס את השקית לתיקו האישי, עשה זאת בשקט ושב בחזרה ע"מ שהוא יוכל לעשות לך את אותו הדבר מבלי שתרגיש. במידה ומתעוררת בעיה כלשהי (דליפה בשקית וכו'..) פנה לצוות המדריכים.
נסיעה נעימה!

שתהיה אל האחרים...

שתהיה אל האחרים, כמו שאתה לעצמך,
שתתברך במה שיש, ושתשמח בחלקך.
שתמצא את הדרך בכל דרך שתלך
ושתדע להישרד מול הגורל המתהפך.
שיהיה לך טוב!

שיהיה לך טוב
שתספיק לאהוב
בגלגול הזה
כי זה לגמרי לא קל
להיות פה בכלל
ועוד בגלגול הזה.

שתלך תמיד קדימה
ושלא תאבד תקווה
שתדע שלום וטוב
ושתמצא את האהבה.

ת"ג בצצ"ת

תוואי- אל תשאיר פסולת בשטח שתעיד על הימצאותך.
גוון- לבש בגדים בצבע השטח לצורך הסוואה.

ברק- לא תישא חפצים בוהקים.
צליל- אל תישא חפצים העלולים להשמיע קול.
צורה- שינוי צורת האדם לטשטוש הצל, לשם הסוואה.
תנועה- נוע באיטיות לבל תתגלה.

תבל- זו ארץ- ישראל
רבי שמעון בר יוחאי אומר: "תבל" זו ארץ ישראל, שנאמר: משחקת בתבל
ארצי."
למה נקרא שמה תבל?
שהיא מתובלת בכל: שכל אוצרות יש בזו מה שאין בזו, ויש בזו מה שאין בזו,
אבל ארץ ישראל איננה חסרה כלום, שנאמר: "לא תחסר כל בה."

ספר דברים ל"ז

תחילה לקחו...

תחילה לקחו את הקומוניסטים,
אבל לי לא היה אכפת,
כי לא הייתי.

מייד לקחו את הפועלים,
אבל לי לא היה אכפת
כי גם זה לא הייתי.

בהמשך עצרו את אנשי האיגוד המקצועי,
אבל לי לא היה אכפת,
כי אינני איש איגוד מקצועי.

לאחר מכן כלאו כמה כמרים,

אבל מכיוון שאינני דתי
גם כן לא היה אכפת לי.

עכשיו לוקחים אותי
אבל זה כבר מאוחר...

תחת אותו רקיע... / ר' בנימין

"תחת אותו רקיע, על אותה רצועת אדמה, בקרבת מקום וקרבת חיים, סופנו
להתקרב גם קרוב ללבבות, וסוף האחוזה לבוא."

תיקון העולם / יאנוש קורצ'אק

"תיקון העולם משמעו-
תיקון החינוך..."

תמיד בהתחלה...

תמיד בהתחלה הכל נראה מפחיד
שלא יודעים אם נרוויח או נפסיד
אם אתה לבד ואין על מי להישען
אתה מרגיש שמשהו חסר
ולפעמים גם לא ישן
ופתאום שיש לך סימן
מן אות ממישהו אחר
אתה חושב "בעצם, אולי זה יסתדר"
ואם תרצה ותאמין באלה הדברים
תדע שלצידך תמיד יש חברים...

-

תעתועים / ריצ'ארד באך

"לעולם לא ניתנת לך משאלה
בלי שינתן לך גם הכוח להגשימה.
אולם, יתכן שיהא עליך
לעמול לשם כך."

תפוחי סדום

בנאות מדבר לאורך הערבה, בבקעת ים המלח ובבקעת הירדן, גדל עץ המגיע לגובה 5 מטרים, הנקרא פתילת המדבר הגדולה. זהו עץ מוזר מראה: פרחיו סגולים כהים, בשרניים ונראים כאילו עשויים שעווה, עליו רחבים מאוד ושעירים וצורתם אליפטית-ביצית, וכל חלקיו מכילים מיץ חלבי לבן צמיג ורעיל; ובעיקר בולטים פירותיו יוצאי הדופן, שהם כדוריים וגדולים, אך אם תפתחם- תגלו שהם חלולים ומכילים רקמה ספוגית רכה, וזרעים רבים שלכל אחד מהם ציצית משיית. אלה נראו לקדמונים כאבק ואפר.

ומספרת על פירות אלה האגדה:

בימי קדם הייתה ארץ סדום ועמורה מבורכת במגד אדמתה, והצטיינה בעיקר במטעי הפרי שגדלו בה. ובין כל הפירות בלטו "תפוחי סדום", שהיו תפוחים גדולים, יפי מראה וטובי טעם. ואנשי סדום רעים וחטאים עד מאוד.

וישלח האלוהים את מלאכיו לשחתה ולהשמידה. וימטירו עליה גופרית ואש מן השמיים, ויהפכו את כל הערים על יושביהן, ואת כל כיכר הירדן, ואת כל העצים וצמח האדמה. ומן העצים נותר רק עץ אחד לפליטה, הלא הוא תפוח סדום. אך גם בו דבקה קללת העולם של סדום ועמורה. פירותיו נראים נאים ויפים, אך אם תתלשום ותפתחום- תגלו שהם נבובים ומלאי אפר, וכאשר מחזיקים אותם בכף בחוזקה- הם כלים כעשן וכאבק. וזהו אבק השריפה הגדולה ההולך ומתחדש בפרי, והוא אזהרת עולמים לחוטאים, למען לא ישכחו את גורל אנשי סדום וקציני עמורה. ועל פרי כזה ייאמר הפתגם הערבי: "מן בְּרָא רחאם ומן ג'ווא סחאם" ("מבחוץ שיש ומבפנים זוהמה").

הערבים קוראים לשיח עושיר (או עושור) שפירושו "מביא הריון", ומקורו במעשה באישה עקרה שישבה לתומה בצילו של השיח, וזמן קצר לאחר מכן זכתה ונתעברה וילדה בן. ובשל כך מאמינים הם שבמיצו של הצמח מצויה סגולה להתעברות, ולכן מושחות אותו העקרות על גופן.

תפילת האילן/ המנון רשות שמורות הטבע של מוזמביק

אני המסיק בקרה את ביתך
ואני אבוקה בלילות חשיכה.
ואני הוא הצל ביום קיץ לוחט
ואני המשען לישיש הצועד.

ואני המניב את הפרי המובחר
למען תרווה בו גרונוך הניחר.
ובצאתך לפרנס משפחה מחכה
אני חץ וקשת ואני החכה.

כי אני הקורה שהקימה בקתה
ואני השולחן ואני המיטה
ואני הוא הסף ואני המשקוף
ואני הידית שהפכה למנוף.

ואני הגלגל ואני הקרון
ואני הארון למסע אחרון.

משום כך, אדוני- העובר ושב,
אל תפגע בי לשווא.
אל תפגע בי לשווא.

תפילת הדרך לטיול (בעיני התלמיד)

שהטיול יהיה יפה ובלי תקלות
שיהיה נחמד ובלי הרבה עליות
שיהיה קל ושהאוכל יהיה נעכל.
כמובן שכולם יביאו ממתקים
ושכמה שיותר יתנו לי (כולל הקמצנים)
שיהיה סתלבט המון
ושלא נלך לישון
שרק לא יהיו טונות הסברים
שאמצא לי איזה פראייר שיסחוב לי את הדברים.
שנלך כל פעם דקה וננוח שעתיים.
ושלא יבקשו ממני לסחוב ג'ריקן מים.
שכולם ישירו לידי תמיד
אבל שלא יבקשו שאני את גרוני אצריד.
ובקיצור...

קובץ זה פורסם
במרכז ההדרכה הוירטואלי
של אתר תנועת הצופים

<http://www.zofim.org.il>

שיעבור בכיף לא נורמלי בלי כל מיני בעיות
ושרק לא יזכירו לי את בי"ס וכל שאר הצרות
והעיקר שיהיה מדהים
ושנהנה מהחיים.